

COMUNICARE FUNCȚIONALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Manual pentru clasele 9–12

CROATICA

Victoria Moldovan

COMUNICARE FUNCȚIONALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Manual pentru clasele 9–12

CROATICA – BUDAPESTA

Készült a Nemzetiségi tanulók nevelésének és oktatásának segítése elnevezésű,
a Társadalmi Megújulás Operatív Programon (TÁMOP-3.4.1.A-11/1-2012-0008)
belül megvalósuló
Modern oktatási programok kidolgozása a magyarországi román nemzetiségi kétnyelvű
és nyelvoktató iskolák számára című projekt keretében.

A tankönyvet az Országos Nemzetiségi Tanács javaslatára
az Oktatási Hivatal tankönyvvé nyilvánította.

Engedélyszám: TKV/449-5/2016.

Pedagógiai szakértő: Dr. Péterffy Pálné

Technológiai szakértő: Zarubay Attila

Szakmai lektor: Czeglédiné dr. Gurzó Mária

Nyelvi lektor: Olteanu Elena

Illusztrációk és borítóterv: Machhour Julianna Stella

Szerkesztő: Machhour Julianna Stella

© Victoria Moldovan, 2015

© Croatica Nonprofit Kft., 2015

EMMI Kerettanterv: 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet
23/2013. (III. 29.) EMMI-rendelet 5. melléklet 10.6.2.5.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujsechenyterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A mű más kiadványban való részleges vagy teljes felhasználása, utánközlése,
illetve sokszorosítása a Kiadó engedélye nélkül tilos!

Cuvânt introductiv

Dragi elevi,

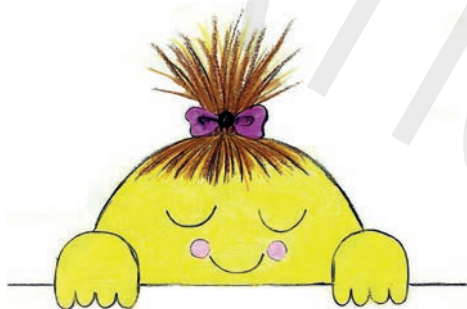
Comunicarea scrisă ocupă un loc important în activitatea cotidiană a omului modern. Mijloacele moderne de comunicare, telefonul sau internetul cu rețelele de socializare tot mai dezvoltate folosesc mult și această formă de comunicare.

Din păcate, tot prin intermediul acestor instrumente, observăm adesea cât de greșit e folosită limba română. Deseori greșelile de ortografie, de scriere, de exprimare abundă.

Școala are datoria de a vă forma abilitățile și competențele necesare unor performanțe nu doar școlare, ci pentru întreaga voastră viață. Acestea vor fi baza succesului vostru în profesiile pe vi le veți alege. Dar, atenție, niciun succes nu se obține ușor! E nevoie de muncă asiduă, permanentă. Numai astfel puteți clădi ceva durabil.

Volumul de față își propune să vă sprijine în efortul vostru de a comunica eficient, deocamdată în cadrul școlar, să vă faciliteze învățarea în scopul reușitelor școlare și să vă asigure o bază solidă pentru viitor.

Mult succes!

COMUNICAREA SCRISĂ.

ASPECTE TEORETICE

Definiții și clarificări teoretice

Termenul **comunicare** provine din verbul **a comunica**. Acesta își are originea îndepărtată în latinescul **communicare**, preluat în majoritatea limbilor moderne. Conform dicționarului, comunicarea se referă la *acțiunea de a comunica și la rezultatul acestei acțiuni*.

În accepțiunea pragmatică simplificată, **comunicarea** este un proces care are loc între **un emițător** și **un receptor** prin intermediul **unui cod comun** – care este limba de comunicare, cu ajutorul unui **mesaj** transmis printr-un **canal** (vorbirea sau scrierea).

Mesajul poate fi transmis prin **cuvinte** și, în acest caz, vorbim despre **comunicarea verbală**; dacă e transmis prin **semne** și **semnale** vorbim despre **comunicarea nonverbală**, fără cuvinte.

Dacă mesajul este transmis prin cuvinte rostite, vorbim despre **comunicarea orală**, iar dacă este transmis prin cuvinte scrise, vorbim despre **comunicarea scrisă**.

Comunicarea scrisă trebuie înțeleasă ca un proces între **emițător**, cel care scrie ceva și **receptor**, cel care va primi mesajul, îl va citi, îl va înțelege, îl va analiza sau, cu alte cuvinte, îl va recepta.

În procesul comunicării sociale exprimarea scrisă deține un loc foarte important. Ea a apărut din nevoia de a fixa achizițiile societății umane pe un suport material durabil, prin care informația să circule la distanță, în spațiu și în timp. Prin documentele scrise s-au păstrat și s-au răspândit informația, știința și cultura. Noi, cei care trăim în secolul al XXI-lea, suntem beneficiarii unui imens număr de „mesaje” elaborate în scris, de-a lungul vremii, de către înaintașii noștri.

Rolul emițătorului în elaborarea mesajului scris. Termenul general, consacrat pentru ceea ce transmitem pe cale verbală – orală sau scrisă – și nonverbală, adică prin semne și semnale – este **mesajul**. Producerea mesajului scris este un act complex, în care emițătorul trebuie să respecte anumite reguli și să reflecteze la aspectele care asigură sau înlesnesc comunicarea exactă a ideilor sale. În comunicarea scrisă, emițătorul

trebuie să utilizeze cu precizie limba pentru o exprimare clară și pentru o ordonare logică a ideilor; în același timp și în egală măsură emițătorul trebuie să se raporteze la nevoile și la așteptările destinatarului sau ale receptorului. Cu unele excepții (jurnalul și agendele care sunt destinate autorului lor), scrierile de toate felurile sunt destinate altor persoane. De aceea, atunci când scrie, emițătorul are în vedere un anumit public destinatar căruia i se adresează. De exemplu, corespondența particulară este destinată prietenilor, familiei, unor persoane apropiate; o cerere e adresată unei instituții sau unor persoane publice; un CV se trimite unui angajator; cărțile pentru copii sunt gândite și apoi redactate pentru anumite grupuri de vârstă, având tematica și vocabularul adecvate vârstei respective. Cărțile de știință vizează cu totul alt public. Conținutul lor este specific unei ramuri științifice sau tehnice și utilizează un vocabular accesibil specialiștilor din respectivul domeniu de activitate. Înseamnă că înainte de a scrie ceva, este foarte important să stabilim pentru cine scriem, cui ne adresăm, cine este destinatarul sau receptorul acestor scrieri. Dar, indiferent ce destinatar avem în vedere, este important să scriem corect, să ne exprimăm ideile în mod clar, simplu, concis și, când este cazul, în mod atrăgător. Mesajul trebuie să îndeplinească anumite condiții: de logică, de corectitudine lingvistică și de claritate.

Corectitudinea. Pentru ca procesul de comunicare să fie eficient, să își atingă scopul, emițătorul, în mesajul său, trebuie să respecte regulile de exprimare și de redactare, specifice limbii în care comunică. Scrierea corectă, fără greșeli gramaticale, ortografice sau de punctuație se formează de-a lungul educației școlare și trebuie să constituie o preocupare permanentă a fiecărei persoane. O cerere, un curriculum vitae, un e-mail sau o scrisoare scrise fără greșeli reprezintă o recomandare excelentă pentru autorul lor, în timp ce redactarea lor neglijentă și cu greșeli îl poate costa mult pe cel în cauză.

Claritatea este altă condiție pe care trebuie s-o îndeplinească un mesaj scris, pentru a fi bine receptat. În primul rând trebuie să ne fie clare ideile pe care vrem să le transmitem. Cuvintele folosite trebuie să fie simple și perfect adecvate ideilor noastre. Frazele lungi sunt greu de urmărit, așa că vom folosi fraze mai scurte, cu o topică simplă și logică. O frază care are mai mult de 25 de

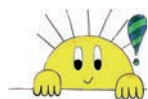
cuvinte riscă să nu fie corect înțeleasă, la ascultare. Chiar dacă în scris putem urmări mai ușor frazele lungi, ele nu sunt recomandate. Folosirea unor fraze lungi, greu de înțeles, conduce la pierderea atenției și a interesului din partea cititorilor.

Corectarea mesajului scris constituie o etapă obligatorie, care trebuie tratată cu toată atenția de către emițător. Este indicat să lăsăm să treacă un timp între scriere și corectare pentru a ne distanța puțin, pentru a fi mai obiectivi. De asemenea, trebuie să citim și să corectăm un text din mai multe perspective: o dată pentru conținut, claritate și concizie; a doua oară pentru gramatică și semne de punctuație, iar în final pentru a fi siguri că am folosit cele mai potrivite cuvinte. Abia după toate acestea se încheie actul redactării unei scrieri și ea poate fi transmisă publicului destinat spre receptare.

Receptarea mesajului scris. Mesajul își îndeplinește rolul în comunicare când ajunge la cel căruia i-a fost destinat, adică la receptor. Receptorul este un termen tehnic, specific, folosit în teoria comunicării, pentru a desemna unul din factorii procesului comunicativ: pe cel care primește mesajul venit dinspre emițător. Astfel cei doi termeni, emițător și receptor sunt complementari, între ei circulă mesajul. În cazul comunicării orale, mai ales în conversație, dar nu numai, rolurile se schimbă mereu, emițătorul devine receptor și invers. Emițătorul poate reveni pentru a completa sau clarifica mesajul. În cazul comunicării scrise situația este diferită, asupra mesajului transmis nu se mai poate interveni, de aceea în redactarea lui trebuie respectate condițiile menționate mai sus.

Receptarea textului scris trebuie înțeleasă diferențiat, în funcție de natura textului: literar sau nonliterar, utilitar. Termenul **receptare** este utilizat mai ales în raport cu operele literare și vizează înțelegerea adevăată a acestora. Receptarea începe cu **lectura** operei și continuă cu **înțelegerea** punctului de vedere al autorului, pe de o parte și, în final, cu înțelegerea procesului complex de **organizare a textului** respectiv.

Receptarea textului nonliterar, de o mare diversitate (științific, tehnic, de popularizare, de divertisment, de informare, juridic, administrativ etc.) presupune parcurgerea aceluiași etape: lectura activă, înțelegerea și reflectarea asupra ideilor din text, pentru a te putea raporta și a te servi de el. În cazul scrierilor, rolul emițătorului, al autorului textului, s-a încheiat odată cu apariția lui, iar receptarea are loc pe baza mesajului scris, adică a operei respective.

Rețineți!

În procesul de învățământ, elevii învață să citească, să citească activ, adică să gândească asupra lecturii făcute, cu scopul de a exploata lectura sau textul citit. Pe baza lecturii și a receptării se dezvoltă abilitățile de comunicare orală și scrisă ale elevilor.

Dobândirea acestei competențe îi pregătește pentru comunicarea eficientă în activitatea lor viitoare, întrucât formele comunicării scrise acoperă toate domeniile vieții publice (politic, social, cultural, administrativ, mediatic), dar și cel al vieții private, prin corespondență, memorii, jurnale.

Rezolvați:

1. Cum definiți comunicarea din punct de vedere pragmatic?
2. Ce înțelegeți prin cod lingvistic?
3. Ce sens are termenul emițător în teoria comunicării?
4. Dar cel de receptor?
5. Ce calități trebuie să îndeplinească un mesaj pentru o comunicare eficientă?
6. Ce este comunicarea nonverbală?
7. De câte feluri este comunicarea verbală?
8. Ce etape presupune receptarea unui text?

ELEMENTE DE STILISTICĂ

În școală, stilistica și compoziția urmăresc dobândirea unor deprinderi/abilități/competențe de comunicare orală și scrisă necesare în activitatea școlară și în relațiile interumane. Însușirea normelor și regulilor de exprimare corectă, logică și coerentă sunt esențiale și constituie baza dezvoltării capacității de comunicare orală și scrisă. Stilistica este o disciplină ce are ca obiect de cercetare stilul unei limbi (stilistica limbii române) sau stilul individual al scriitorilor.

Altfel spus, stilistica analizează toate mijloacele lingvistice prin care se individualizează un limbaj, o operă literară sau întreaga operă a unui scriitor. În accepțiunea didactică, stilistica urmărește formarea competenței de a recepta, de a analiza și de a elabora sau compune un text complet.

Stilul și stilistica

Cuvântul *stil* provine din grecescul *stylos*. În limba greacă el desemna un bețișor, din metal sau din os, ascuțit la un capăt, cu care se scria pe tăblițele de ceară. Romanii înțelegeau prin stil modul de a scrie și de a vorbi. Noi românii am împrumutat termenul din franceză și înțelegem, în general, *stilul* ca fiind *modul propriu de a se exprima al unui individ sau al unui grup*.

Accepțiuni ale termenului.

Despre stil s-a scris încă din antichitatea greacă, Aristotel având un întreg tratat pe această temă. În secolul al XVII-lea, francezul Buffon a definit stilul ca fiind însuși omul. Aceasta înseamnă că fiecare dintre noi are un mod inconfundabil de a se prezenta prin vorbirea, prin graiul său, prin felul său propriu de a comunica cu ceilalți, adică prin stilul individual. Dar termenul stil se referă nu numai la vorbire, ci și la felul în care se comportă, se îmbracă sau trăiește o persoană.

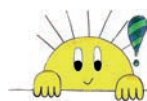
Termenul stil este utilizat în mai multe domenii. Folosit în sens larg, el desemnează un mod de exprimare specific:

- unui domeniu artistic, în general: *stil arhitectural, muzical, literar*;
- unui curent: *stil clasic, stil romantic*;
- unei perioade: *stil art nouveau etc.*

În **comunicarea lingvistică**, stilul este înțeles ca totalitatea particularităților lexicale, morfologice, sintactice etc. caracteristice unui vorbitor sau unei categorii de vorbitori. Raportat la arta literară, prin stil înțelegem un mod profund original de a folosi limba. Definim stilul unui scriitor ca totalitatea mijloacelor lingvistice proprii celui scriitor (stilul lui Eminescu, Creangă, Sadoveanu, Blaga).

Termenul stil este definit și în funcție de alți factori. De exemplu:

- după intenția cu care e folosit limbajul distingem un *stil artistic / nonartistic*;
- după circumstanțele comunicării vorbim despre *stil oficial / neoficial* și mai nou, după engleză, spunem *stil formal / informal; familiar sau colocvial*;
- după implicarea în comunicare a emițătorului avem *stil direct / indirect*;
- după apartenența la un domeniu de activitate, vorbim despre *stiluri funcționale: stil tehnico-științific / administrativ-juridic / publicistic și beletristic*.

Rețineți!

Termenul stil este folosit pentru a defini un mod propriu de exprimare personală sau comună unui grup de vorbitori sau unor domenii de activitate.

Disciplina care cercetează faptele de stil sau mijloacele lingvistice care individualizează o operă sau un limbaj este stilistica.

În comunicarea lingvistică vorbim despre stiluri funcționale, adică specifice unui domeniu de activitate (știință, tehnică, literatură, presă, administrație, justiție).

Exerciții.

Încadrați exemplele următoare în una sau mai multe dintre accepțiunile termenului stil, conform modelului:

Model: – Mamă, ce avem de mâncare?
(stil direct, nonartistic, neoficial, familiar)

Rezolvați:

1. Ionel a întrebat-o pe mama lui ce au de mâncare.
2. Pe umeri plete-i curg râu, / Frumoasă ca un spic de grâu, / O pierd din ochi de dragă.
3. Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.
4. Ereditatea este o însușire fundamentală a materiei vii.
5. Așa a fi, n-a fi așa, zise mama, vreau să-mi fac băietul popă, ce ai tu?

CROATICA

Calitățile generale ale stilului

Textele, indiferent cărui stil funcțional aparțin, trebuie să respecte anumite condiții; unele condiții sunt obligatorii, generale și altele mai particulare sunt specifice și definesc numai unele producții. Respectarea acestor condiții asigură calitate textului respectiv, iar încălcarea lor dăunează calității textului.

Orice text bun trebuie să întrunească mai multe calități generale ale stilului și unele calități speciale, care conferă individualitate textului sau operei respective.

Calitățile generale ale stilului sunt: claritatea, proprietatea, precizia, corectitudinea și puritatea.

Claritatea presupune și rezultă din organizarea logică a faptelor, a ideilor și a sentimentelor prezente în text. Exprimarea acestora se face cu ajutorul unui lexic accesibil, prin îmbinări semantice clare puse în evidență prin construcții sintactice corecte. Respectarea acestor cerințe nu trebuie absolutizată, pentru a nu afecta complexitatea textului. Nerespectarea

acestor cerințe prin aglomerarea de cuvinte greoaie, inaccesibile, îmbinări incorecte, contradicții logice conduce la texte și stiluri obscure, neclare.

O greșeală ce trebuie evitată, pentru a nu afecta claritatea textului, este **pleonasmul**, adică – folosirea în aceeași frază a unor cuvinte sau construcții, cu același înțeles. De exemplu: A greșit, dar însă fără voie. N-a venit la spectacol, dar în schimb s-a dus la meci. În urma dezbaterilor a urmat o totală lipsă de interes. O altă greșeală ce trebuie evitată este **tautologia**. Ea rezultă din repetarea, într-o singură frază, a aceluiași cuvânt sau din folosirea unor cuvinte din aceeași familie lexicală, cu funcții sintactice diferite. Tautologia trădează incapacitatea de a găsi un sinonim mai adecvat și este un semn de sărăcie a vocabularului. De exemplu, Au lucrat la această lucrare mai mulți ani.

Proprietatea textului impune utilizarea celor mai potrivite mijloace lingvistice (cuvinte, expresii, structuri sintactice și semantice) pentru exprimarea mesajului intelectual, emoțional sau afectiv propus. Folosirea la întâmplare, fără o selecție riguroasă, fără a căuta cuvintele cele mai potrivite pentru exprimarea ideilor conduce la greșeala numită **improprietate stilistică**.

Precizia se realizează prin exprimarea directă, simplă a gândurilor, a ideilor, a faptelor, cu ajutorul unui repertoriu restrâns și bine orientat de cuvinte, forme, structuri, într-o organizare logică și clară. Mihai Eminescu a exprimat în versuri frământarea poetului pentru a găsi cuvântul potrivit gândului său:

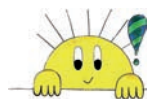
*Ah! atunci ți se pare
Că pe cap îți cade cerul:
Unde vei găsi cuvântul
Ce exprimă adevărul?*

Contrară preciziei este imprecizia textuală. Ea poate avea cauze multiple și denumiri diferite. Un text prea încărcat cu termeni, expresii și construcții de diverse tipuri este un text prolix. Iar un text prea împodobit, care abundă în figuri stilistice nejustificate din punctul de vedere al conținutului, este un text bombastic.

Corectitudinea se obține prin respectarea normei literare, adică a regulilor gramaticale, ortografice sau ortoepice și de punctuație. În procesul de educație, în învățarea limbilor, inclusiv a limbii materne, se pune un accent deosebit pe însușirea corectă a formei și a sensului cuvintelor, pe respectarea regulilor.

Încălcarea regulilor gramaticale duce la greșeli de limbă; printre cele mai frecvente greșeli se numără dezacordurile și folosirea greșită a prepozițiilor și a conjuncțiilor. O altă greșeală frecventă, mai ales în vorbire, este anacolutul. Acesta constă în întreruperea unei construcții sintactice și continuarea ideii cu o construcție incompatibilă cu prima. În exemplul, „Degeaba **muncim** zi și noapte dacă nu ți se recunoaște nici un merit“, corect ar fi trebuit să se spună „Degeaba **muncim**...dacă nu ni se recunoaște...“ sau „Degeaba **muncești** ... dacă nu ți se recunoaște...“. O astfel de greșeală, tipică exprimării orale, găsim și în textul lui Ion Creangă.

Puritatea stilului presupune respectarea normei lingvistice și se bazează pe un vocabular caracteristic pentru un anumit tip de text. Puritatea textului impune evitarea abuzului lexical de orice fel și cere ca enunțul să fie adecvat și adaptat perfect situației de comunicare relatate sau stilului utilizat. De exemplu, nu putem folosi termeni populari sau argotici într-un text științific.

Rețineți!

Caracteristicile indispensabile unui text bun sau calitățile generale ale stilului sunt: claritatea, proprietatea, precizia, corectitudinea și puritatea.

Nerespectarea sau încălcarea acestor calități generează greșeli de tip stilistic, gramatical, logic, cum sunt: pleonasmul, tautologia, anacolutul, dezacordul, imprecizia textuală, exprimarea bombastică etc.

Aplicație

Citiți textele de mai jos.

Profesorul Goia e creatorul școlii de semiologie medicală în Cluj. El este, în vremurile noastre hiperspecializate, unul dintre medicii care stăpânesc încă întreg domeniul complex al medicinei interne. Bogata lui activitate științifică a lăsat multe urme în tezaurul medicinei universale. La început, cercetările sale

se concentrau în jurul bolilor sanguine și ale aparatului digestiv. Publicate și în limbi de mare circulație, ele sunt citate în numeroase lucrări tipărite dincolo de hotarele țării noastre.

(Valeriu L. Bologa, *Rememorări sentimentale*, p. 118)

Rezolvați:

1. Ce puteți spune despre stilul textului?
2. Enumerați câteva dintre calitățile generale ale stilului prezente în text. Motivați-le.

Nimeni, probabil, nu mă cunoaște așa cum sunt, de fapt. Par sau, oricum, am părut un ardelean sobru, cu picioarele bine înfipite în pământ, serios și ursuz. Din toate aceste trăsături, e adevărată numai ultima. Sunt posac, morocănos, am moștenit-o pe mama. În rest, n-am nimic din calitățile unui ardelean. Ardelenii sunt, în genere, buni gospodari, realiști, pragmatici. Eu sunt tot ce poate fi mai străin acestor însușiri. Gospodarul, romantic vulnerabil, introvertit înclinat să-și viseze viața, în loc s-o trăiască, sentimental cu o sensibilitate bolnăvicioasă, care ajunge ușor jucăria susceptibilităților sale, cam așa arată ce e sub mască.

(Octavian Paler, *Deșertul pentru totdeauna*, p. 18)

Rezolvați:

1. Ce calități ale stilului conține fragmentul de mai sus.
2. Argumentați fiecare răspuns.

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

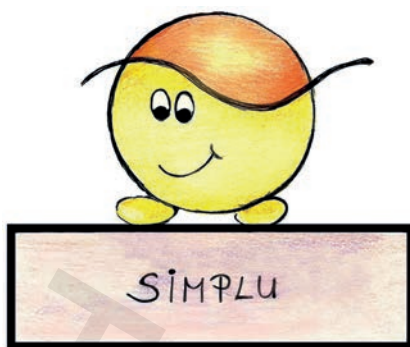
Rezolvați:

1. Amintiți-vă ce este anacolutul.
2. Găsiți anacolutul din textul lui Ion Creangă.
3. Explicați în ce constă greșeala.
4. Cum ar trebui să arate fraza dacă ar respecta corectitudinea gramaticală?

Calitățile particulare ale stilului

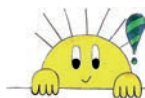
Se numesc astfel, întrucât sunt specifice doar unor tipuri de texte. Calități particulare sunt: naturalețea, simplitatea, armonia, demnitatea, concizia, finețea, retorismul, umorul, ironia, oralitatea.

- **Naturelețea** unui text constă în exprimarea curgătoare, dezinvoltă, firească. Pentru o exprimare naturală vorbitorul trebuie să stăpânească atât resursele limbii, cât și subiectul abordat în comunicare. Naturelețea se obține în urma unui lung exercițiu de perfecționare și cizelare a exprimării. Contrare naturaleței sunt afectarea – folosirea unor construcții prețioase, nenaturale și pretențioase – și emfaza, utilizarea unor construcții bombastice.
- **Simplitatea** se realizează prin utilizarea mijloacelor lingvistice larg cunoscute și întrebuințate în mod curent. Simplitate înseamnă exprimarea sobră, corectă, la obiect. Simplitatea e o calitate a stilului, simplismul este un defect.
- **Demnitatea** rezultă din folosirea termenilor și a formelor general admise, cuviincioase, netriviale și din ocolirea cuvintelor vulgare, grosolane.
- **Concizia** se obține prin reducerea mijloacelor lingvistice la strictul necesar înțelegerii, fără a se depăși o limită care ar conduce la ermetism – adică la un limbaj dificil de înțeles.
- **Armonia** înseamnă organizarea în acord perfect a tuturor elementelor care formează comunicarea. Ea se realizează la nivelul sonor, formal și semantic al textului. Opusul armoniei este cacofonia – sonoritatea neplăcută.
- **Finețea** este consecința exprimării rafinate, subtile, bine cizelate. Expresiile elegante, aluziile fine, limbajul delicat caracterizează finețea stilului.
- **Umorel și ironia** dau culoare textelor și scot în evidență, cu mai multă sau mai puțină înțelegere, situații, fapte sau comportamente care se cer respinse sau chiar condamnate.

- **Oralitatea** este o caracteristică a textelor scrise care provine din folosirea elementelor proprii vorbirii populare, familiare, cotidiene. Acestea asigură stilului caracterul viu, spontan. Din punct de vedere gramatical oralitatea se realizează prin utilizarea frecventă

a adresării directe cu ajutorul formelor de vocativ, a verbelor la imperativ; cuvintele populare, proverbele și zicătorile, exclamațiile și interogațiile, precum și dialogul sunt mărci ale oralității.

Rețineți!

Trăsăturile care individualizează anumite texte sau calitățile particulare ale stilului sunt: naturalețea, simplitatea, armonia, demnitatea, concizia, finețea, retorismul, umorul, ironia, oralitatea.

Aplicație

Citiți textele de mai jos.

– Doamne, măi femeie, Doamne, multă minte-ți mai trebuie! zicea tata, văzând-o așa de ahotnică pentru mine. Dacă ar fi să iasă toți învățați, după cum socoți tu, n-ar mai avea cine să ne tragă ciubotele. N-ai auzit că unul cică s-a dus odată bou la Paris, unde-a fi acolo, și a venit vacă? Oare Grigore a lui Petre Lucăi de la noi din sat pe la școli a învățat, de știe a spune atâtea bongoase și conăcăria pe la nunți? Nu vezi tu că, dacă nu-i glagore-n cap, nu-i, și pace bună!

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, p. 18)

Rezolvați:

1. Având în vedere accepțiunile termenului stil, unde încadrați fragmentul de mai sus?
2. Care dintre calitățile particulare ale stilului se regăsesc în textul lui Ion Creangă?
3. Exemplificați fiecare calitate enumerată.

Din luna mai, în Palatul Victoria, niște băieți doldora de know-how, înarmați cu laptopuri, reuniți în Grupul de lucru pentru Elaborarea Conceptului de Brand al României, se dau de ceasul morții să ne vândă țara. S-o ambaleze cât mai iscusit și s-o dea cu profit maxim.

(Lelia Muntean, *Brandul România*, Gândul, 19 august, 2005)

Rezolvați:

1. În ce stil funcțional se încadrează acest text?
2. Care sunt calitățile sale stilistice?
3. Argumentați fiecare afirmație.

Sugestii de lucru individual

Creați-vă obiceiul de a reflecta asupra stilului textelor pe care le citiți.
Încercați să descoperiți ce calități au textele respective.
Dacă observați unele dintre greșelile discutate în acest capitol, semnalați-le.
Căutați un text care să respecte cerințele oralității. Argumentați alegerea.

Stilurile funcționale

Adaptarea felului în care scriem la nevoile și cerințele comunicării într-un anumit domeniu de activitate a condus la o specializare a limbajului, numită **stil funcțional**. După funcția îndeplinită în comunicare, textele de specialitate se încadrează în următoarele stiluri funcționale: tehnico-științific, administrativ-juridic, beletristic, jurnalistic.

Fiecare stil este specific unui domeniu de activitate și se caracterizează prin unele trăsături proprii.

Stilul tehnico-științific este specific comunicării în domeniile științei și ale tehnicii. Discursul științific se caracterizează prin obiectivitate, claritate, concizie, precizie. Stilul de prezentare este neutru, rațional și inexpressiv. Accentul se pune pe conținutul comunicării. Propozițiile și frazele sunt clare, iar compoziția este bine articulată, riguroasă, logică.

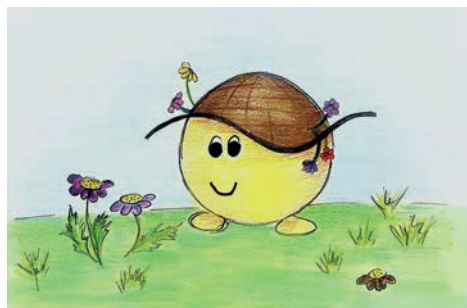
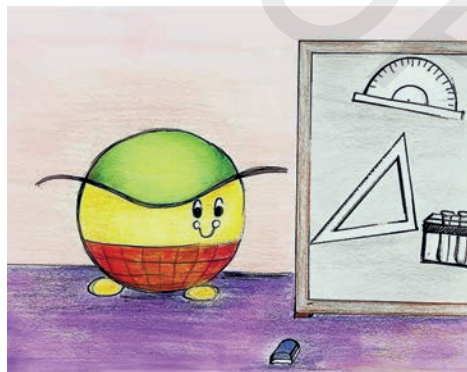
Dintre caracteristicile lingvistice generale specifice stilului menționăm frecvența mare a substantivelor: termeni de specialitate, termeni internaționali, neologisme; sintagmele cu adjective generice: *metale neferoase*, *mamifer marin*, *triunghi isoscel*, *unghi drept* etc.

Exprimarea impersonală se face cu ajutorul verbelor reflexive; modurile cele mai frecvent întâlnite sunt infinitivul și indicativul, iar ca timp verbal predomină prezentul.

În texte apar des citate și trimiteri bibliografice, dar și formule, schițe și diverse figuri. Din textele științifice lipsesc interjecțiile, substantivele la vocativ sau verbele la imperativ, precum și figurile de stil cu încărcătură afectivă.

Stilul științific are atâtea variante, câte ramuri științifice și tehnice există. Astfel,

- **științele exacte** (matematica, fizica, chimia) au un limbaj preponderent formalizat;
- **științele tehnice** utilizează un limbaj în mare parte schematizant;
- **științele naturii** (biologia, geografia, agronomia, medicina), fiecare cu specificul său lexical;
- **științele umanistice**, au limbaje diversificate în funcție de profil: istoric, lingvistic, socio-economic, filozofic etc.

Rețineți!

Prin stil funcțional se înțelege specializarea comunicării pentru nevoile unui domeniu de activitate. Stilurile funcționale, general acceptate sunt: tehnico-științific, administrativ-juridic, beletristic, jurnalistic. Fiecare stil are individualitatea proprie dată de caracteristici speciale.

Stilul tehnico-științific este obiectiv, neutru, clar, concis; are variante în funcție de ramurile științei și ale tehnicii.

Aplicație

Citiți cu atenție fiecare text și răspundeți la întrebări.

În folosirea lui **ca**, adverb cu valoare apropiată de prepoziție, prezent în construcția mai multor părți de propoziție (complement circumstanțial de mod comparativ, atribut, nume predicativ, element predicativ suplimentar, complement circumstanțial de relație), se întâlnesc diverse tipuri de abateri de la normele limbii literare. Articolul de față se ocupă de câteva dintre ele, și anume de unele nesemnlate sau mai puțin discutate până acum.

(Mioara Avram, *Probleme ale exprimării corecte*, p. 174)

Rezolvați:

1. În ce ramură a stilului științific se înscrie fragmentul de mai sus?
2. Găsiți caracteristicile care motivează încadrarea făcută.

Ereditatea este o însușire fundamentală a organismelor vii, ce rezultă din totalitatea proceselor care determină asemănarea dintre părinți și copii, dintre ascendenți și descendenți (fig.1.1). Ea constă în conservarea caracterelor biochimice, morfologice, fiziologice și de comportament de-a lungul generațiilor. Cercetătorul englez W. Bateson a denumit, în 1905, știința eredității – **genetica**, de la cuvântul grecesc **gennao** = a da naștere. Noțiunea de ereditate este de origine latină (**hereditas** = moștenire).

(*Manual de biologie cls. XII*, 1978, p. 11)

Rezolvați:

1. Ce caracteristici specifice stilului științific observați în textul de mai sus?
2. Cărei ramuri științifice aparține textul?
3. Ce calități generale ale stilului are textul?

Pentru fixarea plăcilor de faianță sau alt material ceramic, se pregătește mai întâi locul de montare, curățind zugrăveala și stratul superficial de mortar, cu ajutorul unui șpaclu sau al unei perii de sârmă. Dacă plăcile de faianță se aplică în locul altora mai vechi, deteriorate sau desprinse, se înlătură spărturile și vechiul mortar de fixare, prin ciocănire ușoară cu un ciocan și prin frecare cu șpaclul și peria de sârmă, după care se netezește bine suprafața prin chituire și șlefuire cu hârtie sau pânză abrazivă. Suprafața pe care se montează plăcile de faianță trebuie să fie netedă, curată și uscată.

(Viorel Răducu, *Reparați singuri*)

Rezolvați:

1. Ce puteți spune despre verbele din textul de mai sus?
2. Ce termeni de specialitate s-au folosit în text?
3. Încadrați textul în limbajul potrivit.
4. Care sunt calitățile acestui text?

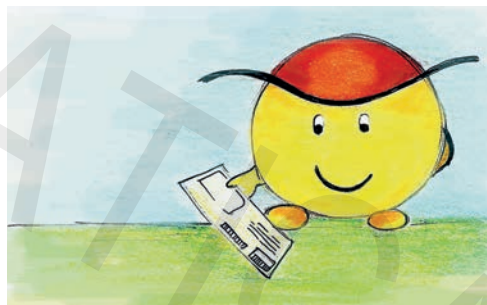
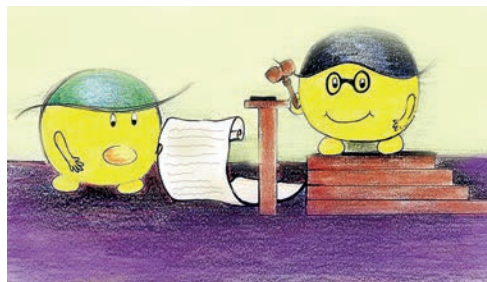
Stilul administrativ-juridic / Stilul juridico-administrativ / Stilul oficial-administrativ

Acest stil este folosit în textele administrative, juridice, economice sau diplomatice.

El se realizează mai ales în formă scrisă și are două variante: limbajul juridic legislativ și limbajul administrativ.

Stilul administrativ-juridic se manifestă concret în:

- **textele normative**, adică legi, decrete, hotărâri, ordonanțe, ordine, regulamente, instrucțiuni, circulare;
- **textele de documentare** sunt: procesul verbal, protocolul, memoriul, rezoluția, tratatul, referatul, adeverința etc.;
- **textele de informare**, cum sunt: anunțul, declarația, comunicarea, înștiințarea, notificarea, curriculum-vitae, cererea, nota, formularul, invitația, telegrama;
- **textele de serviciu** în care se încadrează tabelul nominal, inventarul, diploma, factura etc.

Toate aceste tipuri de texte au un numitor comun, destinatarul lor. Ele se adresează tuturor oamenilor dintr-un stat și fiecăruia în parte. Ca urmare, destinatarul este o abstracțiune: **cetățeanul**. El trebuie să cunoască, să respecte sau lui trebuie să i se aplice textele respective.

Pentru a corespunde unui destinatar de acest tip, stilul textelor este impersonal, obiectiv, neutru, inexpressiv; el se caracterizează prin simplitate, claritate, proprietate a termenilor, stereotipie.

Textele juridico-administrative se individualizează prin anumite trăsături comune, cum sunt: abrevierile specifice (art. pentru articol, alin. pentru alineat, lit. pentru literă, cap. pentru capitol etc.); frecvența substantivelor provenite din verbe (rezolvare, aprobare, soluționare, respectare etc.); abundența pronumelor „nepersonale“ (care, cine, cel ce, toți, fiecare, același, etc.); neutralizarea opoziției de gen și număr la unele substantive, prin favorizarea masculinului singular (conducătorul, legiuitorul, învinuitul, proprietarul, chiriașul, pârâțul etc.).

Textele administrative abundă în construcții cu genitivul sau dativul (interzicerea discuțiilor, în timpul mersului, viteza autovehiculelor, aplicarea prevederilor, conform legii etc.).

O altă caracteristică generală a textelor administrative este stereotipia, realizată și cu ajutorul construcțiilor standard, fixe, de genul: în condițiile legii, în afara legii, în condițiile stabilite de lege, spre știință, sub luare de semnătură, în conformitate cu, de natură să etc.

Verbele sunt utilizate frecvent în formulări impersonale realizate prin reflexivul pasiv: se prevede, se pedepsește, se produc accidente sau prin pasivul propriu-zis: este permisă, este sancționat.

Din punct de vedere formal se remarcă organizarea specială a textului, pe capitole, articole, alineate, paragrafe numerotate sau ordonate alfabetic.

Rețineți!

Stilul administrativ-juridic este utilizat în comunicarea dintre instituții sau autoritate și cetățeni. El se concretizează în texte normative, de documentare, de informare, de serviciu. Acesta este un stil impersonal, inexpresiv, simplu, clar, stereotipic; de menționat, ca particularitate deosebită, organizarea specială a textului (art., cap., alin.).

Aplicație

Citiți cu atenție fiecare text și răspundeți la întrebări.

Articolul 23.

Libertatea individuală

1. Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.
2. Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.
3. Reținerea nu poate depăși 24 de ore.
4. Arestarea se face în temeiul unui mandat emis de magistrat pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului, arestatul se poate plânde judecătorului, care este obligat să se pronunțe prin hotărâre motivată. Prelungirea arestării se aprobă numai prin hotărâre motivată. Prelungirea arestării se aprobă numai de instanța de judecată.
5. Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt

termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

6. Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut.
7. Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cauțiune.
8. Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.
9. Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.

(Constituția României, 1991)

Recapitulați caracteristicile proprii stilului administrativ-juridic enumerate la începutul capitolului și răspundeți:

1. Căutați în textul de mai sus exemple de substantive provenite din verbe.
2. Dați exemple de neutralizare a opoziției de gen din acest text.
3. Găsiți, în textul de mai sus, construcțiile cu genitivul specifice acestui stil.
4. Căutați formele verbale impersonale, reflexive sau pasive, prezente în text.
5. Ce formulări stereotipe ați observat în text?
6. Ce alte caracteristici proprii stilului juridico-administrativ conține textul?

TITLUL I

Dispoziții generale

ART. 1

Prezenta lege asigură cadrul pentru exercitarea sub autoritatea statului român a dreptului fundamental la învățătură pe tot parcursul vieții. Legea reglementează structura, funcțiile, organizarea și funcționarea sistemului național de învățământ de stat, particular și confesional.

ART. 2

1. Legea are ca viziune promovarea unui învățământ orientat pe valori, creativitate, capacități cognitive, capacități volitive și capacități acționale, cunoștințe fundamentale și cunoștințe, competențe și abilități de utilitate directă, în profesie și în societate.
2. Misiunea asumată de lege este de formare, prin educație, a infrastructurii mentale a societății românești, în acord cu noile cerințe, derivate din statutul României de țară membră a Uniunii Europene și din funcționarea în contextul globalizării, și de generare sustenabilă a unei resurse umane naționale înalt competitive, capabilă să funcționeze eficient în societatea actuală și viitoare.

3. Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.
4. Statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.
5. Aceleași drepturi se asigură și cetățenilor celorlalte state ale Uniunii Europene, ai statelor aparținând Spațiului Economic European și ai Confederației Elvețiene.
6. Drepturile prevăzute la alin. 4 sunt recunoscute în mod egal minorilor care solicită sau au dobândit o formă de protecție în România, minorilor străini, minorilor apatrizi a căror ședere pe teritoriul României este oficial recunoscută conform legii.
7. În România învățământul constituie prioritate națională.
(*Legea educației naționale*)

Rezolvați:

1. Din ce lege face parte fragmentul de mai sus?
2. În ce stil funcțional se încadrează legile?
3. Ce alte tipuri de texte mai fac parte din același stil funcțional?
4. Enumerați câteva caracteristici de bază ale stilului administrativ-juridic.
5. Ce puteți spune despre organizarea formală a textului?
6. Subliniați verbele din text și observați ce timpuri și ce forme predomină.
7. Care dintre calitățile stilului se actualizează în acest text?

Stilul publicistic

Este cunoscut și sub numele de **stil jurnalistic**, fiind definit ca limbajul presei scrise, vorbite și a audio-vizualului, deci, limbajul ziarelor, al radioului, al televiziunii, al internetului. Unii specialiști contestă existența acestui stil, întrucât îi lipsește specificitatea. Chiar dacă este mai greu de definit, având multe puncte comune atât cu stilurile nonartistice, cât și cu cel beletristic, existența sa este probată în mulțimea ziarelor, a revistelor și a emisiunilor de radio și televiziune.

Textele comune acestui stil au diverse funcții:

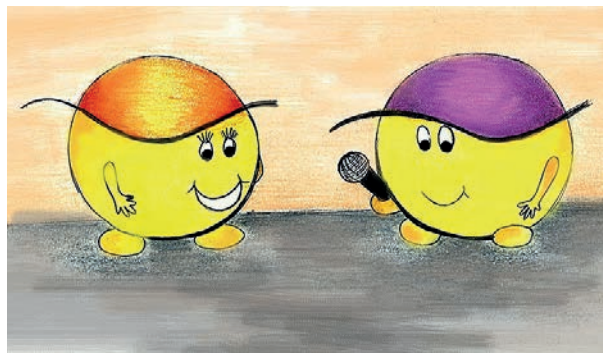
- **funcția informativă** sau de informare;
- **funcția persuasivă** sau de convingere;
- **funcția expresivă** sau artistică.

Și în acest caz **destinatarul** este extrem de important, el trebuie informat, convins și deseori manipulat. Pentru realizarea acestor scopuri se utilizează o mare varietate de mijloace lingvistice. Textele sunt foarte diferite.

Textele care urmăresc ținerea la curent a cititorilor cu evenimentele cotidiene sunt **textele informative**. Acestea sunt foarte variate: știrea, nota, reportajul, transmisia directă, cronică, interviul, comunicatul, reclama, fiecare având specificul său.

Textele prin care se urmărește convingerea cititorului sau ascultătorului sunt **textele analitice**: articolul de ziar, editorialul, tableta, recenzia, comentariul, discuția, polemica.

Prin specificul său, presa aduce informații de toate tipurile și urmărește o audiență cât mai mare. Vom remarca încă de la început rolul important acordat titlurilor, care

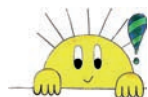

trebuie astfel concepute încât să stârnească cel puțin curiozitatea și interesul destinatarilor. O trăsătură specifică acestui stil este imprimată de vocabularul foarte eterogen, în care se împletesc adesea termenii populari, familiari, chiar argotici cu vocabularul de strictă specialitate. Textele sunt mai puțin elaborate; fiind scrise rapid, sub presiunea timpului, ele prezintă și abateri de la normele lingvistice sau chiar greșeli (dezacord, anacolut, pleonasm); în goana după inedit se lansează cu ușurință tot felul de

formulări sau sintagme personale, se apelează la împrumuturi de ultimă oră sau la abrevieri etc.

Pe lângă rolul său de a informa și forma opinia publică, presa contribuie la evoluția limbii literare prin înnoirea permanentă a vocabularului.

Rețineți!

Stilul publicistic este specific presei de toate felurile (scrisă, audio, video) și se caracterizează prin accesibilitate și prin eterogenitatea sau diversitatea mijloacelor lingvistice folosite.

Textele publicistice își propun să informeze, să convingă și uneori să impresioneze cititorii.

Aplicație

**Citiți cu atenție următorul grupaj de texte
și răspundeți la întrebări.**

1. Muzeul de Mineralogie Baia Mare a fost jefuit

Muzeul de Mineralogie Baia Mare a rămas fără unul dintre cele mai valoroase expozate după ce a fost jefuit. Este vorba despre un calcit alb – negru, expozat unicat în lume, de valoare inestimabilă. Jaful a durat doar 15 secunde. Deși s-a declanșat alarma, paznicul nu a reușit să-l prindă pe hoț. Se pare că săptămâna trecută, în noaptea de luni spre marți, s-a mai încercat o spargere, în zona birourilor. Incidentul nu a fost raportat însă la poliție.

2. Nu doar noi suferim din cauza iernii

Nu doar noi suferim din cauza iernii. Șaptesprezece persoane au murit din cauza frigului în cursul weekend-ului, în Polonia, unde temperaturile s-au apropiat de -20°C în unele regiuni, potrivit unor date ale poliției, informează AFP. Bilanțul victimelor înregistrate de la 1 noiembrie se ridică, astfel, la 52 de persoane.

Valul de frig afectează Polonia de cinci zile. Temperaturile cele mai scăzute au fost înregistrate în estul țării, unde au ajuns la -22°C și -24°C în noaptea de sâmbătă, potrivit unor date ale Institutului de Meteorologie din Polonia. Iarna trecută, circa 200 de persoane au murit de hipotermie în această țară cu 38 de milioane de locuitori. Majoritatea victimelor sunt persoane fără locuință, adesea în stare de ebrietate.

3. Măsurile de securitate sporite în New York

Comandantul Departamentului de Poliție din New York (NYPD), Ray Kelly, a decis să consolideze securitatea metropolei americane prin instalarea a peste 200 de camere de supraveghere provizorii în centrul Manhattanului. Măsura este prezentată ca fiind una preventivă împotriva unor eventuale atentate teroriste, având în vedere că orașul va găzdui evenimentul sportiv cel mai popular de pe continentul nord-american, finala campionatului de fotbal american, **Super Bowl**, care va avea loc duminică, 2 februarie.

4. Budapesta

Institutul Cultural Român Budapesta a dat startul înscrierilor pentru noile cursuri de limba română la nivelurile A1.1 (curs de inițiere) și A2.1 (curs pentru începători care au mai studiat limba română). Cele două cursuri se vor desfășura la sediul ICR Budapesta din str. Izsó, nr. 5, 1146, în perioada 25 februarie – 15 mai 2014. Fiecare dintre cele două tipuri de cursuri este format din 32 de ore, 2 ședințe de câte 2 ore pe săptămână. Taxa de participare la cursuri este de 90 de euro. Pentru mai multe informații contactați la adresa e-mail: cristian.bacosca@icr.ro.

5. Rata inflației în februarie: 2,9 la sută

Conform Comisiei Naționale pentru Statistică, rata inflației a fost în luna februarie de 2,9 la sută. La mărfurile alimentare, prețurile au crescut, față de luna precedentă, cu 2,5 la sută, la cele nealimentare – cu 3,4 la sută, iar la servicii cu 2 la sută. Reamintim că în ianuarie rata inflației a fost de 3,0 la sută.

Rezolvați:

1. Cărui stil funcțional aparțin textele de mai sus?
2. Ce caracteristici are acest stil?
3. Care dintre ele se regăsesc în textele de mai sus? Exemplificați.
4. Ce puteți spune despre felul în care sunt redactate textele?

Stilul artistic

Stilul artistic sau **beletristic**. Așa cum spune chiar numele, este stilul propriu literaturii artistice sau beletristice. El se deosebește de celelalte stiluri prin cele două funcții predominante: **poetică** și **expresivă**.

Stilul artistic are două variante: orală și scrisă. Varianta **orală** a stilului artistic se regăsește în producțiile folclorice.

Spre deosebire de stilul științific – în care exprimarea respectă, în cel mai înalt grad, norma limbii literare – în stilul beletristic exprimarea tinde să iasă din tiparele obișnuite. Creatorul își permite o mare libertate atât la nivelul conținutului cât și la nivelul formei. Exprimarea este în permanentă căutare și transformare. Scriitorii tuturor timpurilor forțează tiparele limbii, contribuind la îmbogățirea lexicală și gramaticală. Spre deosebire de limbajul comun, în literatură creatorul dispune de libertate totală de exprimare, prin folosirea celor mai variate mijloace. Scopul acestor producții este unul

estetic, caracterul lor este pronunțat **subiectiv**, iar individualizarea este maximă.

Stilul beletristic este cel mai deschis influențelor de tot felul. Trăsăturile specifice stilului beletristic sunt numeroase și destul de greu de identificat în totalitate; fiecare gen literar, fiecare specie literară, fiecare operă a unui autor are caracteristici proprii.

Ceea ce individualizează însă creațiile artistice în ansamblul lor sunt **figurile de stil**: epitetul, comparația, metafora, personificarea, hiperbola, litota, alegoria, simbolul, antiteza, oximoronul, ironia, eufemismul, repetiția, anafora, sinestezia, elipsa, inversiunea, invocația/interogația retorică, imprecizia etc.

Alte trăsături specifice pot fi observate la **nivel gramatical**. De exemplu, în stilul direct se utilizează frecvent **vocativul**, **imperativul** sau **interjecția**, care sunt absente în celelalte stiluri.

De asemenea, alternarea persoanelor, exprimate pronominal (prin pronume) sau verbal (prin verbe), are scopuri evidente artistice. Persoana și timpul verbal joacă un rol important în organizarea textului narativ, respectiv în alternarea planurilor povestirii (prezent, trecut, viitor). În ce privește utilizarea persoanelor verbale este unanim acceptat faptul că: narațiunea la persoana întâi aduce un plus de autenticitate, iar intervenția persoanei a doua adaugă dinamism narațiunii. Referitor la timpuri, prezentul gramatical se transformă calitativ în opera artistică, devenind, după caz, prezent istoric sau prezent etern; imperfectul are valoare evocatoare; perfectul simplu – absent în stilul științific sau administrativ – are o mare forță narativă, exploatată din plin în povestire; mai mult ca perfectul conferă perspectivă temporală acțiunii.

Sintaxa, chiar dacă în mai mică măsură, este și ea deschisă înnoirilor cu scop estetic. Tipul de frază caracterizează scrisul marilor creatori, făcându-i ușor de identificat. De exemplu, Ion Creangă poate fi ușor deosebit de Mihail Sadoveanu chiar și numai după lectura câtorva fraze.

Lexicul operelor beletristice se caracterizează prin maximă bogăție, prin varietate și deschidere spre nou. Toate celelalte stiluri, toate nivelele limbii comune (regionalisme, arhaisme, neologisme, cuvinte din argou, dar și terminologie de specialitate) se întâlnesc și au un rol precis determinat în opera literară. La acestea se adaugă, creativitatea, imaginația și talentul autorului.

Rețineți!

Stilul artistic este specific literaturii beletristice, are funcție poetică și expresivă, este subiectiv și are o mare deschidere spre toate straturile limbii. Cea mai vizibilă caracteristică o constituie folosirea figurilor de stil.

Aplicație

Citiți cu atenție fiecare text și răspundeți la întrebări.

Dis-de-dimineață o luai pe lângă zăvoiul morii, trecui râul și mă îndemnai să urc poteca printre măceși spre grădina popii, în timp ce soarele îmi pârjolea fruntea de pe care trebuiau să dispară palorile iernii. Cu un avânt tineresc îmi luai în primire măsuța și locul de lucru. Era ziua a șaptea a lunii mai. Frunza se dezvoltase în câteva săptămâni cu o repeziciune aproape sonoră în tot peisajul. Verdele, dozat cu lumină tare, avea acea transparență proaspătă ce nu durează decât vreo două săptămâni, constituind faza de pastel a primăverii. Lăcustele și găngăniile de tot soiul umpleau văzduhul cu liturghia lor răsăriteană, însoțită de cântarea de strană a bondarilor. Imensa solidaritate ținea cumpănă unei tristeți lăuntrice, amărăciunii și îngrijorării ce mă copleșeau în cursul nopții ca în ajunul unor întâmplări piezișe de apocalips, dar mereu amânate. La Căpâlna izbuteam să mă adun și să lucrez. Toate întâmplările, cele grave, istorice, ce ocupau continentele și care păreau aluzii la profeție, și cele liniștitoare ale unei destinderi prilejuite de o întoarcere în arhaic, se sublimau ca de la sine în „misterul” la care lucram. Ajungând la măsuță mă apukai de lucru numaidecât, gâfâind încă de greul urcușului, aceasta ca să nu mă risipesc, pierzându-mă cu totul în priveliște. Trebuia să trec cu un efort de voință peste momentul critic al ispitei de a mă topi în cântecul lăcustelor.

(Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, p. 32)

Rezolvați:

1. Observați la ce persoană este scris textul de mai sus și motivați alegerea persoanei.
2. Care sunt timpurile folosite cu preponderență în text și explicați motivul.
3. Înlocuiți perfectul simplu cu perfectul compus și observați ce efect stilistic a produs această schimbare.
4. Căutați verbe la imperfect și explicați motivul folosirii acestui timp.
5. Ce puteți spune despre lexicul folosit de scriitor?
6. Cărui stil funcțional aparține acest text?
7. Ce caracteristici tipice acestui stil se actualizează în text?

Figuri de stil (1)

Sub acest nume se grupează mijloacele și procedeele care fac ca exprimarea să se diferențieze de uzul lingvistic comun și să câștige în expresivitate. Descrierea și clasificarea figurilor sunt cunoscute încă din Antichitate. Figurile de stil sunt: epitetul, comparația, metafora, personificarea, sinestezia, metonimia, alegoria, simbolul, repetiția, eufemismul etc. Ele caracterizează, în primul rând, limbajul poetic sau beletristic, dar le întâlnim și în limbajul curent, cotidian, unde „s-au pietrificat” ca urmare a unei îndelungi utilizări. Astfel de exemple ar fi: ucigă-l crucea pentru diavol, poalele pădurii pentru marginea pădurii sau picioarul muntelui pentru baza muntelui și multe altele. Noi vom urmări, cu precădere, definirea, caracterizarea și folosirea figurilor de stil în literatură și mai cu seamă în poezie.

Epitetul. Ca mulți alți termeni din categoria figurilor de stil și termenul acesta este de origine greacă, unde înseamnă *pus lângă* sau *adăugat*. El are rolul de a prezenta într-o lumină nouă o însușire deosebită a unui obiect sau a unei persoane. Din punct de vedere gramatical este adjectiv / substantiv și determină, de obicei, un substantiv.

În exemplul de mai jos, epitele *negru* și *prădalnic* sunt atribuite *corbului* și au rolul de a-l caracteriza fizic – prin culoare și comportamental – ca pasăre de pradă. Epitetul *jalnic*, care însoțește substantivul *urlet*, evocă dramatismul situației în care se află animalele pădurii iarna.

În zadar aduci cu tine
Corbul negru și prădalnic,
Și din codrii cu jivine
Faci să iasă urlet jalnic.

(V. Alecsandri, *Bradul*)

Rețineți!

Epitetul este figura de stil utilizată cel mai des pentru a pune într-o lumină nouă însușirea unui obiect, a unei ființe, a unei acțiuni etc.

Aplicație

Citiți versurile de mai jos:

În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.

(G. Coșbuc, *Mama*)

*

Tânguiosul bucium sună,
L-ascultăm cu atâta drag,
Pe când iese dulcea lună
Dintr-o rariște de fag.

(M. Eminescu, *Lasă-ți lumea ta uitată*)

*

... Să fie o dimineată copilăroasă și moale
Prin care, trecând, lumina să scoată
Foșnet de frunză uscată;
Să miroase-n odaie
A creioane ascuțite prelung
Și-a hârtie neînceptă;
Din gânduri, din dragoste
Sau numai din somn trezindu-mă
Bucuroasă, buimacă,
Să trag pe mine o haină,
Să ies năucită în stradă
Cu picioarele goale-n pantofi
Și să întreb fericită:
Știți cumva în ce an suntem?

(A. Blandiana, *Dorința*)

Rezolvați:

1. Subliniați epitele.
2. Căutați cuvintele pe care le determină fiecare epitet.
3. Arătați ce parte de vorbire reprezintă ele.
4. Analizați rolul fiecărui epitet în contextul versurilor.

Comparația, ca figură de stil, scoate în evidență caracteristicile unui termen prin comparare cu altul, pe baza unor asemănări evidente. Ea este prezentă nu numai în textele literare, ci și în exprimarea obișnuită, cotidiană. De exemplu, în vorbirea uzuală sunt frecvente și comune comparațiile de genul *alb ca zăpada* / *ca laptele* / *ca varul*, sau *galben ca ceara*, *roșu ca*

racul, referitoare la un anumit obiect sau la aspectul unei persoane pusă într-o anumită situație. Poeții și scriitori caută însă comparații inedite, care să servească cât mai exact intențiilor lor artistice. În exemplul următor, poetul George Coșbuc compară gălăgia făcută de un grup de copii cu elemente foarte familiare mediului lor de viață, cu zgomotul permanent pe care îl face roata morii și cu ciripitul vrăbiilor.

Gură fac ca roata morii:
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureșe, când norii
Ploi vestesc.

(G. Coșbuc, *Iarna pe uliță*)

Rețineți!

Comparația este figura de stil care evidențiază un raport de asemănare între obiectul comparației și termenul cu care se compară.

Aplicație

Citiți versurile de mai jos:

Iat-o! Plină, despre munte
Iese luna din brădet
Și se națcă,-ncet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
.....
Dintr-un timp și vântul tace;
Satul doarme ca-n mormânt-
Totu-i plin de duhul sfânt;
Liniște-n văzduh și pace
Pe pământ.

(G. Coșbuc, *Noapte de vară*)

*

În soare spicele își țin la sân grăunțele
ca niște prunci ce sug.

(L. Blaga, *Vara*)

*

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris
Încet gândită, gîngăș cumpănită;
Ești ca o floare, anume înflorită
Măinilor mele, care te-au deschis.

Ești ca vioara, singură, ce cântă
Iubirea toată pe un fir de păr,
Și paginile tale, adevăr,
S-au tipărit cu litera cea sfântă.

(T. Arghezi, *Ex libris*)

*

Câmpul alb, ca un cearșaf,
Până-n zări se desfășoară...
Sus pe-un stîlp de telegraf,
S-a oprit din zbor o cioară,
Nemișcată-n vîrf de par
Ca o acvilă pe-un soclu,
Oacheșă ca un hornar
Și macabră ca un cioclu;

Neagră ca un as de pică,
Sub nemărginitul cer;
Singuratică și mică
Cât o boabă de piper;

(G. Topîrceanu, *Cioara*)

Rezolvați:

1. Subliniți comparațiile.
2. Observați care dintre ele sunt mai deosebite, mai puțin obișnuite.
3. Ce rol au comparațiile în versurile citite?
4. Citiți, pe internet, poezia *Cioara* de George Topîrceanu și comentați toate comparațiile făcute de poet.

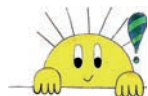
Metafora este o figură de stil, prin care se trece de la sensul propriu al unui cuvânt, la alt sens, figurat, rezultat prin analogie sau comparație. Simplu spus, metafora este o comparație căreia îi lipsește un termen: *ochi ca cicoarea* e o comparație, dar *cicoarea ochilor* e o metaforă. Unele metafore cum ar fi *piciorul muntelui*, *poalele pădurii*, *un munte de om* au intrat în limbajul uzual. Tot metafore au fost și unele denumiri de plante ca: *laptele câinelui*, *ciuboșica cucului*, *ochiul boului*.

În catrenul de mai jos, poetul G. Topârceanu face portretul fizic al unei fete frumoase cu ajutorul epitetelor, iar prin metafora *un sloi de gheață* evocă răceala ei sufletească, lipsa sentimentelor de iubire.

Ochii negri, fața albă,
Păr întunecat și mare,
Inima – un sloi de gheață.
Alte semnalmente: n-are.

(G.Topârceanu, *Catrene*)

Rețineți!

Metafora este o figură de stil, prin care se trece de la sensul propriu al unui cuvânt, la alt sens, figurat, rezultat prin analogie sau comparație.

Aplicație

Citiți versurile următoare:

Voi, plopilor galbeni, aprinse făclii
Ce ardeți în zarea deșartei câmpii,
Înalte și fumegătoare feștile
De veghe la moartea frumoaselor zile!

(Aron Cotruș, *Cântec de toamnă*)

*

Iubești – când sub timpuri prin sumbre
vâltori, unde nu ajung sorii,
te-avânți să culegi printre umbre
bălaiul surâs al comorii.

(L. Blaga, *Iubire*)

*

O fată frumoasă e
o fereastră deschisă spre paradis.
Mai verosimil decât adevărul
e câteodată un vis.

*

O fată frumoasă e
a traiului ceriște,
cerul cerului,
podoabă inelului.

*

O fată frumoasă e
mirajul din zăriște,
aurul graiului,
lacrima raiului.

(L. Blaga, *Catrenele fetei frumoase*)

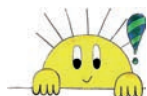
Rezolvați:

1. Subliniați metaforele din versurile de mai sus.
2. Ce metafore folosește poetul A. Cotruș pentru plopi?
3. Care e metafora folosită de L. Blaga pentru iubire?
4. Enumerați metaforele folosite de Blaga pentru o fată frumoasă.
5. Citiți *Catrenele fetei frumoase* în întregime și căutați alte metafore.

Personificarea este un procedeu stilistic prin care se atribuie calități omenești unor lucruri, ființe, fenomene. În exemplul următor, comparația este susținută prin personificarea spicelor – care sunt aidoma unor femei și a grăunțelor – care împrumută comportamentul copiilor. Mai evidentă este personificarea timpului, care se manifestă întocmai ca o ființă omenească: se *întinde*, *așipește* și *ascultă greierii*. Putem spune că majoritatea personificărilor se realizează prin intermediul verbelor.

În soare spicele își țin la sân grăunțele
ca niște prunci ce sug.
Iar timpul își întinde leneș clipele
și ațipește între flori de mac.
La ureche-i țârâie un greier.

(L. Blaga, *Vara*)

Rețineți!

Personificarea este un procedeu stilistic prin care se atribuie calități omenești unor lucruri, animale, fenomene etc.

Aplicație

Citiți versurile de mai jos.

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi,
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri dalbi.

(V. Alecsandri, *Iarna*)

*

Doamna – gerului bătrână
S-a sculat de la pământ
Și-nălțând spre cer o mână
Ca o cumpănă uscată
De fântână
A pornit în jos pe vânt,
Încruntată,
Blestemând,
Și-a lăsat în urma ei
Promoroacă și polei;

(Otilia Cazimir,
Baba Iarna intră-n sat)

*

– Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările
Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile.

(M. Eminescu, *Codrule, codruțule*)

*

Și din neguri, dintre codri, tremurând s-arată luna:
Doamna mărilor ș-a nopții varsă liniște și somn.

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

*

Adorm adânc Bucegii, și Noaptea-i netezește,
Pe tâmplele lor arse, cu mâinile-amândouă.
Sclipesc pe frunți golașe, ce somnul umezește,
Broboane mari de rouă.

(V. Voiculescu, *Singurătatea*)

Rezolvați:

1. Care sunt elementele personificate de cei trei poeți?
2. Cu ce trăsături umane au fost înzestrate ele?
3. Care sunt părțile de vorbire care asigură personificările? Exemplificați.
4. Ce alte figuri de stil recunoașteți în versurile de mai sus? Dați exemple.

Figuri de stil (2)

Sinestezia este un procedeu artistic specific poeziei simboliste care constă în alăturarea, cu scop metaforic, a mai multor senzații de natură diferită: olfactivă, vizuală, auditivă. Un bun exemplu găsim în poezia lui George Bacovia, unde vizualul (pictura și culoarea), olfactivul (parfumul) și auditivul (suspînul, muzica de fanfară) se împletesc poetic:

Primăvară...

O pictură parfumată cu vibrații de violet.

În vitrine, versuri de un nou poet,

În oraș, suspînă un vals de fanfară.

(G. Bacovia, *Nervi de primăvară*)

Rețineți!

Sinestezia este un procedeu artistic care constă în alăturarea, cu scop metaforic, a mai multor senzații de natură diferită: olfactivă, vizuală, auditivă.

Aplicație Citiți versurile de mai jos.

Mi-am urzit din sunet și coloare,

Din cuvinte dure, zi de zi,

Turnul versului înalt în care

Îmi adorm durerea de-a trăi.

(I. Pillat, *Artă poetică*)

*

Au vuit prelung ca vântul păsările migratoare

Peste casa părintească unde ieri m-am regăsit

Singur cu lumina, care galbenă venea din soare,

În odaia de-altădată să-mi ureze bun soset.

(I. Pillat, *Toamna*)

*

Și flautul magic vorbi; tremurată
O notă stângace sălta peste clape
Ca vocile stinse în murmur de ape
Și-ncet simfonia căzu întristată.
[...]

Mănunchiuri albastre de mici viorele
Lăsară parfumuri subtile și clare
În preajmă: o dulce și caldă-ntristare,
Și nota ușoară lovea în perdele.

(Șt. Petică, *Și flautul magic vorbi*)

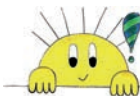
Rezolvați:

1. Prin ce senzații își definește poetul Ion Pillat arta sa?
2. Cum îmbină poetul senzațiile auditive cu cele vizuale în poezia Toamna?
3. Definiți sinestezia, urmărind versurile lui Ștefan Petică.

Metonimia este figura de stil care constă în inversiunea intenționată a categoriilor logice ale întregului prin parte, ale părții prin întreg, ale cauzei prin efect, ale efectului prin cauză, ale abstractului prin concret, ale posesorului prin lucrul posedat, ale conținutului prin obiect etc. Metonimia este frecventă și în limbajul cotidian. Când

spunem: *Am băut un pahar*, am înlocuit produsul, conținutul (apă, vin, suc) cu recipientul (paharul). Într-o frază de tipul: *Scriitorul X are condei*, instrumentul de scris (condeiul) trimite la o însușire abstractă (talentul). Când afirmăm *Am cumpărat un Grigorescu / un Luchian* etc., numele pictorului e folosit în locul unei picturi ale sale. Când poetul spune: – Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândești că pot / Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?, – pluralul (toți turcii) este înlocuit prin singular.

Rețineți!

Metonimia constă în folosirea unui cuvânt care ne determină să ne gândim la altul, căruia îi ține locul.

Aplicație

Citiți versurile de mai jos.

M-aș fi-nsurat când isprăveam
Cu slujba la-mpăratul,
Mi-ar fi azi casa-n rând cu toți...
Cum m-ar cinsti azi satul...

(O. Goga, *Bătrâni*)

*

La noi sunt cântece și flori și lacrimi multe, multe.

(O. Goga, *La noi*)

*

Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

(M. Eminescu, *Dintre sute de catarge*)

Rezolvați:

1. Găsiți metonimiile din exemplele de mai sus.
2. Explicați ce categorii sunt inversate.

Alegoria constă într-o propoziție, o frază, care are un dublu sens, unul propriu și unul figurat. Prin alegorie se exprimă „o gândire, sub haina altei gândiri“. Procedul este frecvent folosit în fabule și ghicitori. Tot alegorii sunt și parabolele biblice.

Ciobănașul din *Miorița* când spune „Tu să-i spui curat, Că m-am însurat“ se gândește la moartea sa, dar o prezintă ca nunta lui. *Luceafărul* lui M. Eminescu este o alegorie.

Rețineți!

Alegoria este înlănțuirea dintre două sau mai multe metafore pentru a ne face să ne gândim nu atât la ce se spune, cât la ce vrea de fapt să spună cineva.

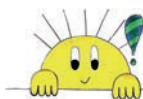

Rezolvați:

1. Citiți și comentați pasajul din balada *Miorița* care reprezintă o alegorie.
2. Spuneți câteva ghicitori construite ca alegorii.
3. Citiți fabula lui Gr. Alexandrescu *Câinele și cățelul* și explicați alegoria.
4. Citiți balada *Mistrețul cu colți de argint* de Ștefan Augustin Doinaș și spuneți ce „se ascunde” sub haina vânătorii.

Simbolul este un semn care trimite la obiect prin intermediul altui semn. În limbajul cotidian există simboluri convenționale, general cunoscute: furnica și albina pentru hărnicie, greierele pentru lene sau nepăsare; câinele pentru fidelitate, vulpea pentru șiretenie etc. În literatură, vorbim de simbol poetic. Meșterul Manole este simbolul creatorului capabil de cel mai mare sacrificiu pentru a-și realiza opera. Pentru Mihai Eminescu noaptea neființei sau noaptea uitării simbolizează moartea, iar Luceafărul este simbolul pentru omul de geniu, iar Cătălina simbolul oamenilor obișnuiți.

Simbolismul este un curent literar de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Poeții simbolști practică o poezie sensibilă, aluzivă apelând la simbol și cultivând un limbaj inedit, nou. Procedul artistic specific poeziei simboliste constă în corespondența dintre cuvintele simbol și elementele din natură.

Rețineți!

Simbolul este un semn care trimite la obiect prin intermediul altui semn.

Aplicație

Citiți versurile de mai jos.

Dormeau adânc sicriile de plumb,
Și flori de plumb și funerar vestmânt –
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig –
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnav aripile de plumb.

(G. Bacovia, *Plumb*)

*

Eu sunt o-mperechere de straniu
Și comun,
De aiurări de clopot
Și frământări de clape –
În suflet port tristețea planetelor ce-apun,
Și-n cântece, tumultul căderilor de ape...
(Minulescu, *Ecce Homo*)

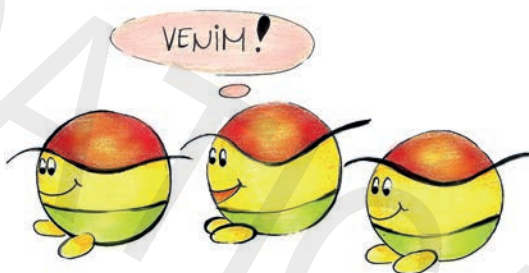

Rezolvați:

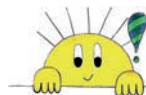
1. Ce simbolizează plumbul în poezia bacoviană?
2. Ce simbolizează versurile lui Minulescu?
3. Dați și alte exemple de simboluri din limbajul cotidian.
4. Dați exemple de alte personaje simbolice din literatură.

Repetiția este un procedeu stilistic care constă în folosirea repetată și cu intenții artistice a unor cuvinte, pentru a sublinia și amplifica acțiunile, ideile, sentimentele transmise.

Mihai Eminescu, în *Scrisoarea a III-a*, creează o sugestie de mare efect, folosind repetiția. Prin acest procedeu stilistic, poetul evocă și reușește să redea în mod convingător atacul nimicitor al domnitorului român asupra oștirii otomane:

Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare;

Rețineți!

Repetiția este un procedeu stilistic care constă în folosirea repetată și cu intenții artistice a unor cuvinte considerate importante pentru mesajul operei.

Aplicație

Citiți fragmentele de mai jos.

1. În poeziile cu formă fixă, *glosă* și *rondel*, repetiția unor versuri este obligatorie. Citiți *Glosa* de Mihai Eminescu și *Rondelul rozelor ce mor* de Al. Macedonski și observați cum e folosită repetiția.
2. Poetul Ion Minulescu construiește o întreagă poezie prin acest procedeu. Prin repetarea verbelor, îndemnul sau porunca devine foarte puternică, impresionantă. Citiți poezia.

Ascultă, privește și taci!...
Ascultă, să-nveți să vorbești,
Privește, să-nveți să clădești,
Și taci, să-nțelegi ce să faci!...
Ascultă, privește și taci!

Când simți că păcatul te paște
Și glasul Sirenei te fură,
Tu pune-ți lacăt la gură
și-mploră doar sfintele moaște –
Când simți că păcatul te paște!...

Când simți că dușmanul te-nvinge,
Smulgându-ți din suflet credința,
Așteaptă-ți tăcut biruința
Și candela minții nu-ți stinge –
Când simți că dușmanul te-nvinge!

Când brațele-ncep să te doară,
De teamă să nu-mbătrânești,
Rămâi tot cel care ești –
Aceași piatră de moară –
Când brațele-ncep să te doară!...

Iar când, cu ochii spre cer,
Te-ntrebi ce-ai putea să mai faci,
Ascultă, privește și taci!...
Din brațe fă-ți aripi de fier
Și zboară cu ele spre cer!...

(J. Minulescu, *A XI-a poruncă*)

Rezolvați:

1. Căutați în text toate repetițiile.
2. Observați cum sunt construite strofele.
3. Care este rolul repetițiilor în fiecare strofă?
4. Dar în ansamblul poeziei?

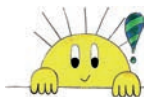
Eufemismul, termen de origine greacă *euphemos* – *vorbă bună*, este definit în dicționar prin cuvânt sau expresie care, în vorbire sau în scris, înlocuiește un cuvânt sau o expresie neplăcută, jignitoare, necuviincioasă sau obscenă, respectând paralelismul de sens.

Exprimarea eufemistică este o caracteristică a comunicării umane și este determinată de dorința emițătorului de a menaja receptorul și de a-și menține propria imagine.

În limbajul cotidian întâlnim frecvent exprimarea eufemistică, folosită cu scopul de a proteja receptorul de aspectele neplăcute, urâte sau interzise din diferite motive (tabuuri).

Sunt general cunoscute eufemismele religioase ca: „ucigă-l toaca“, „ucigă-l crucea“, „ducă-se pe pustii“ pentru diavol; de asemenea eufemismele sexuale sau de alte tipuri, cum sunt: „venerabili“ pentru bătrâni, „glumeți“ pentru nebuni, „mititica“ pentru închisoare sau „brutărie“ pentru pușcărie etc.

În literatură, mesajul nu se bazează numai pe cuvinte separate, ci pe îmbinări semantice complexe și pe o anumită experiență culturală. Cititorul sau receptorul trebuie să dețină cunoștințe comune cu emițătorul, care îi vor permite decodarea corectă a textului.

Rețineți!

Eufemismul este o figură de stil care constă în atenuarea prin substituție a unei expresii cu sens jignitor, dur sau chiar obscen.

Aplicație Citiți fragmentele de mai jos.

... și-am încalcat pe roaiba mea și de-acu nu mă opresc decât la Vodă. Să-mi facă el dreptate!

– Cum se poate? s-a mirat iar boierul, mângâindu-și barba și jucând între degete lanțugul cel de aur. Te duci la Vodă?

- Mă duc! ș-apoi dacă nici Vodă nu mi-a face dreptate... Boierul a pornit să râdă.
- Ei, și dacă nu ți-a face dreptate nici Vodă?...

Aici comisul Ioniță își coborî puțin vocea [...]. Dacă nici Vodă nu i-a face dreptate, atunci să poftească Măria Sa să-i pupe iapa nu departe de coadă!...

Când a rostit comisul vorba asta mare, fără înconjur, așa cum vorbesc oamenii la noi, în Țara-de-Sus, Ancuța și-a strâns buzele și s-a prefăcut că se uită cu luare-aminte în lungul șleahului. [...]

- Ce poștești dumneata, omule? [...]

– Măria ta, am strigat eu cu îndrăzneală, am venit să-mi faci dreptate! Vodă mi-a răspuns:

- Scoală-te.

– Auzindu-i vocea, am ridicat ca-ntr-un fulger privirea, și-am cunoscut pe boierul de la han. Pe loc am înțeles că trebuie să închid ochii și să fiu înfricoșat. Mi-am plecat mai adânc fruntea, am întins mâna, am apucat poala hainei și-am dus-o la buze.

- Scoală-te! a zis iar Vodă, – și arată-ți îndreptările.

Scot cu îndrăzneală hârtiile din tașca de piele și i le întind, și încep a-i spune. Și-i spun eu despre toate valurile câte s-au bântuit, despre tot veninul cât l-am adunat în inima mea, și cât l-am moștenit de la morții mei. Și cetind Vodă hârtiile și plecându-și de aproape ochii pe pecețile de ceară, s-a înșeninat și-a grăit cam pe nas:

– Bine, răzășule, am să-ți fac dreptate. Are să meargă cu tine un om al meu cu poruncă tare, să facă rânduială la Drăgănești.

Eu, când am auzit, am dat iar în genunchi și Vodă iar mi-a poruncit să mă scol. Apoi, cu ochii subțiați a zâmbet, m-a bătut pe umăr:

- Ei, dar dacă nu-ți făceam dreptate, cum rămânea?

– Dă, Maria ta, răspund eu râzând, cum să rămâie? Eu vorba nu mi-o iau înapoi. Iapa-i peste drum!

(M. Sadoveanu, *Iapa lui Vodă*)

Rezolvați:

1. Observați cum este construită exprimarea eufemistică.
2. Enumerați două motive pentru care Sadoveanu a apelat la exprimarea eufemistică în textul de mai sus.

ELEMENTE DE COMPOZIȚIE

Activități pregătitoare

Producerea de texte este urmarea firească a unor acumulări cantitative și calitative din perioada școlară. În primii ani de viață învățăm să vorbim, de obicei în familie de la mama (limbă maternă), iar mai târziu, de obicei la școală, învățăm să citim și să scriem. Cu timpul învățăm să luăm notițe, să rezumăm și să conspectăm diverse texte școlare. În paralel, învățăm să producem și noi unele texte, la început mai simple și apoi tot mai complexe. Fiecare din aceste activități (cititul sau lectura, rezumatul, conspectul și notițele) formează o bază pentru etapa următoare, care este compoziția sau redactarea de texte.

Lectura este primul pas important. Prin lectură observăm structura unui text, ne familiarizăm cu ideile lui, observăm particularitățile sale. Prin lectură se dezvoltă vocabularul, capacitatea de observație, de analiză și în final puterea de sinteză a materialelor citite.

Notițele. Luând notițe învățăm să urmărim cu atenție ce se spune, pentru a scrie sau a nota. De obicei în clasă sau la o conferință, pentru că nu putem reține totul, luăm notițe. Dar pentru că se vorbește mai rapid decât se poate scrie, trebuie să ne dezvoltăm capacitatea de a analiza și de a selecta ceea ce e mai important. În același timp ne dezvoltăm un sistem de notare personal (adică anumite prescurtări, ierarhizări ale textului, scheme, sublinieri etc.), astfel ca la lectură totul să fie clar. Pentru că a lua notițe nu înseamnă a scrie cuvânt de cuvânt, ci a opera o selecție, a renunța la lucrurile care se repetă și a reține esențialul. Notițele pot fi schematice fără a prejudicia înțelegerea, dar există și riscul de a scrie atât de pe scurt încât la lectură să nu se mai înțeleagă aproape nimic. Deci, sintetizați și schematizați cu măsură când luați notițe și, mai ales, nu pierdeți esențialul, notând detalii nesemnificative.

Conspectul are ca scop reținerea materialului bibliografic citit. El înlocuiește cartea sau articolul pe care nu le mai avem la îndemână. De aceea conspectul trebuie făcut cu atenție și grijă. Conspectarea este o activitate de notare a ideilor esențiale și a exemplurilor relevante din text, dar în același timp putem să menționăm observațiile noastre

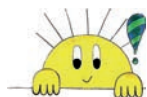

referitoare la ideile din text. Pentru aceasta este necesară o lectură de familiarizare cu textul, prin care să ne decidem ce anume din acel text este mai important pentru intențiile noastre. S-ar putea să ne intereseze numai unele părți sau capitole, ori am vrea să selectăm anumite fragmente pentru a le utiliza ca citate. Dacă dorim să conspectăm întreaga carte, vom fi atenți la idei pe care le vom ordona respectându-le întocmai. O schemă prin care să se evidențieze clar ideile de bază, apoi cele secundare și eventualele exemplificări ne ajută la înțelegerea corectă și mai târziu, când vom avea nevoie de acea informație.

Conspectul poate avea diverse scopuri și, ca urmare, poate fi redactat în forme diferite. Dacă vrem să utilizăm *citare*, vom selecta anumite părți pe care le vom copia întocmai și le vom pune între ghilimele, apoi vom menționa autorul, cartea și pagina.

Parafrizarea conținutului, înseamnă să păstrăm ideea autorului, dar să folosim alte cuvinte, respectiv cuvintele noastre.

Rezumatul. În ambele situații, și când luăm notițe și când conspectăm, trebuie să rezumăm (un text oral în primul caz și un text scris, în cel de al doilea) adică să redăm pe scurt textul respectiv. Activitatea de rezumare ne obligă să acordăm atenție esențialului din text, întrucât rezumarea înseamnă concentrarea informației dintr-un text fără a o deforma. Rezultatul, adică *rezumatul*, trebuie să fie un text nou, bine structurat și încheiat, care să poată fi înțeles și de persoanele care nu au participat la un anumit eveniment, nu au auzit cursul / conferința sau nu au citit cartea respectivă. Prin aceste practici (notare, conspectare, parafrizare, rezumare) învățăm să reținem ideile esențiale, dar și să redactăm mai bine propriile texte. Cu alte cuvinte, activitățile menționate mai sus contribuie la dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă.

Rețineți!

Lectura este activitatea prin care facem cunoștință cu un text. Pentru înțelegerea textului, lectura trebuie să fie activă, adică să ne solicite, să rămânem cu anumite cunoștințe în urma ei.

Notele de lectură, notițele, conspectul sau rezumatul sunt activități care facilitează înțelegerea unui text și ne pregătesc pentru o exprimare scrisă cât mai eficientă.

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos.

Care este cel mai bătrân animal terestru care trăiește azi pe Pământ?

Mulți consideră că titlul i se cuvine lui Jonathan, o țestoasă care trăiește pe insula Sfânta Elena, din Atlanticul de Sud. Jonathan, un exemplar al unei specii rare, numite țestoasa gigantică de Seychelles, are cel puțin 182 de ani. Nimeni nu știe cum a ajuns Jonathan pe insula Sfânta Elena, aflată în Atlanticul de Sud, lângă coasta vestică a Africii. Specia din care face el parte trăiește de cealaltă parte a Africii, în insulele Seychelles, unde există o populație mică și amenințată de asemenea țestoase. Probabil, a ajuns aici pe o corabie, deoarece multe vase luau la bord țestoase vii, ca provizie de hrană proaspătă pentru marinari. Cumva, Jonathan a reușit să evite să fie mâncat și a ajuns pe uscat, pe această insulă, în anul 1882. O fotografie făcută în 1882 îl înfățișează având deja talia unui adult; or, sunt necesari cel puțin 50 de ani pentru a atinge aceste dimensiuni; de aceea, deși nu i se cunoaște cu precizie vârsta, oamenii consideră că s-ar fi născut în anul 1832 și că ar avea, așadar, 182 de ani. Jonathan suferă de fel de fel de neajunsuri din cauza bătrâneții: e practic orb, având cataractă la ambii ochi, și și-a pierdut simțul mirosului; auzul, în schimb, i-a rămas bun. Se hrănește cu banane, varză și morcovi și îi place să fie mângâiat pe gât. Deși aceste țestoase gigante pot trăi până la 250 de ani, comunitatea de pe insula Sfânta Elena a stabilit deja, într-un plan detaliat – poreclit „Operation Go Slow” – ce va face atunci când, pentru Jonathan, va veni inevitabilul sfârșit. Necrologul a fost deja scris; carapacea lui Jonathan va fi păstrată și expusă, iar localnicii intenționează chiar să adune fonduri pentru a ridica o statuie din bronz în mărime naturală a animalului. Dar, până una-alta, Jonathan e încă viu și destul de sănătos pentru vârsta lui și este obiectul afecțiunii și mândriei locuitorilor de pe insula Sfânta Elena. (<http://www.descopera.ro/dnews/12257438>)

Rezolvați:

1. Unde se încadrează acest text (științific, juridic, administrativ, publicistic, literar, de popularizare)? Argumentați răspunsul.
2. Conspectați textul, în așa fel încât să evidențiați introducerea, cuprinsul și încheierea sa.
3. Găsiți, în interiorul cuprinsului, paragrafele corespunzătoare celor cinci idei principale.
4. Ce puteți spune despre introducere?
5. Dar despre încheiere?
6. Redactați un rezumat de 7 rânduri.

Necesitatea consultației oftalmologice la copilul preșcolar

Ochii sunt responsabili pentru cca 80% din informațiile primite din mediul înconjurător, deci funcționarea lor în parametri optimi este esențială pentru dezvoltarea abilităților fizice și intelectuale ale copiilor. De multe ori acuzăm dezinteresul, lenea sau lipsa de „talent“ pentru o anumită activitate, ignorând de exemplu importanța coordonării ochi-mână și a calității vederii la distanță pentru practicarea multor sporturi sau oboseala apărută datorită suprasolicitării sau neclarității vederii la aproape. Introducerea și diversificarea dispozitivelor electronice, mult iubite de cei mici, dar și de părinți, îi expune pe copii la solicitări vizuale intense, de la vârste fragede și implicit la apariția unor patologii specifice, mult mai rare în trecut.

În primul an de viață, datorită evaluării atente a medicului neonatolog și apoi a controalelor frecvente efectuate de pediatru, defectele congenitale majore sunt depistate și tratate. Dezvoltarea vederii binoculare este însă un proces care se derulează până pe la vârsta de 9 ani, iar creșterea fiziologică a globului ocular are loc până la 10–12 ani.

Acest interval de timp este esențial pentru diagnosticarea și tratarea viciilor de refracție, a strabismelor, a inflamațiilor, alergiilor și a altor condiții patologice oculare specifice vârstei. Recomandabil este ca acest control să se efectueze de regulă în fiecare an, iar în cazul în care s-a depistat o problemă, la 3 sau 6 luni. Această periodicitate asigură identificarea elementelor noi apărute, dar și o „plasă de siguranță“ în cazul în care diagnosticul, tratamentul sau gravitatea situației la una din vizite nu au fost pe deplin înțelese.

Mulți părinți și chiar medici așteaptă până la 3–4 ani pentru prima consultație, din considerentul că este nevoie neapărat de colaborarea verbală a micuților, dar analizarea și măsurarea copiilor se poate face prin numeroase tehnici moderne încă din primele zile de viață. Se măsoară începând de la 6 luni, de la distanță, dioptriile, deviația strabică și transparența mediilor oculare.

Este bine să verificăm vederea copiilor noștri și acasă, prin tehnici simple și agreabile, ușor de aplicat prin intermediul unor jocuri. Orice factor de anormalitate va deveni, evident, motiv de vizită urgentă la oftalmolog.

(Săptămâna Medicală / Nr. 175 / Oftalmologie)

Rezolvați:

1. Extrageți ideea principală a fiecărui paragraf.
2. Cum este introducerea în comparație cu cuprinsul articolului? Argumentați răspunsul.
3. În ce stil funcțional încadrați textul? Motivați răspunsul.
4. Rezumați textul în 6 rânduri.

Strategia de elaborare a unui text

Istoricul nonagenar, Neagu Djuvara, ne încredințează „rețeta” unui scris inteligent, dezvăluită, la vârsta școlară, de profesorul său. Numărul mare de cărți, pe care le-a scris de-a lungul vieții sale reputatul istoric, sunt dovada clară că „rețeta” funcționează perfect, dacă e respectată întocmai. Iat-o:

DI Moog m-a învățat un lucru extrem de important dacă vrei să scrii ceva inteligent și corect în orice domeniu...

Când ai de tratat un subiect, întâi să faci un plan – și să te ții de el. Textul să aibă un început, o prezentare; apoi un miez, o dezvoltare; în sfârșit, o concluzie, o încheiere. Frazele să fie cât mai scurte și cât mai clare.

(Neagu Djuvara, *Amintiri...*, p. 58)

Așa cum rezultă și din citatul de mai sus, elaborarea unui text presupune parcurgerea mai multor etape: proiectarea, redactarea, corectarea și stilizarea textului, iar în final editarea lui. Fiecare etapă are mai multe momente sau părți.

Proiectarea textului înseamnă:

- **Alegerea subiectului** despre care vom scrie; dacă alegerea cade în sarcina noastră, va trebui să reflectăm la un subiect interesant pentru noi, dar și pentru publicul căruia ne adresăm. Când subiectul este impus, ne vom strădui să ne încadrăm și să îl tratăm cât mai adecvat cerințelor date. Sunt foarte cunoscute nemulțumirile elevilor care susțin că nota obținută este prea mică pentru cât au scris ei. Ceea ce nu conștientizează ei este faptul că nu tot ce au scris se referă la subiectul dat. Atenție, deci, la formularea subiectului și la respectarea cerințelor din titlu. Încadrarea în subiect este primul pas în realizarea unei lucrări bune.
- **Formularea titlului** este foarte importantă. Titlul trebuie să fie clar, cuprinzător, sintetic și atractiv, pentru a trezi sau a stârni interesul cititorilor.
- **Stabilirea scopului textului** și a **destinatarului** este, de asemenea, foarte importantă. Dacă scriem o lucrare pentru școală, destinatarul este profesorul care îl va nota, dar și colegii care îl vor asculta, îl vor analiza și aprecia. La redactare trebuie să avem în vedere toate acestea, folosind limbajul disciplinei respective. Dacă scriem un articol pentru o revistă școlară, publicul va fi mai divers, iar noi vom folosi un limbaj adecvat acestui public, adică nu prea specializat.
- **Stabilirea registrului stilistic** folosit are legătură cu destinatarul. Vom recurge la registrul academic și obiectiv într-o lucrare de specialitate, iar la registrul colocvial, cu elemente subiective într-un articol de revistă. **Modul de expunere** variază în funcție de subiect, dar și în funcție de intenția și scopul autorului, care poate folosi, după caz, stilul descriptiv, narativ, informativ, argumentativ.

De exemplu, în relatarea unei excursii vom alterna elemente descriptive (descrierea unor peisaje) cu elemente informative (date și cifre referitoare la locurile vizitate), dacă e cazul vom nara sau vom povesti unele întâmplări, dar vom și argumenta unele afirmații (de exemplu, de ce considerăm că excursia a fost reușită / nereușită).

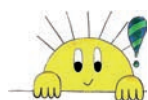
- **Documentarea** este o etapă importantă de pregătire a subiectului. Prin documentare, în sens larg, înțelegem folosirea tuturor surselor necesare tratării subiectului ales. Aceasta înseamnă să căutăm idei, fapte, argumente, exemple în memoria noastră, în experiența trăită, în bibliotecă, în arhivă, în documente și cărți sau pe internet.
- **Documentarea în bibliotecă** este forma tradițională de informare completă și complexă, pentru că bibliotecile posedă un mare număr de materiale informative de diverse tipuri. Bibliotecarii sunt persoanele cărora ne putem adresa pentru a fi îndrumați corect spre sursele de care avem nevoie. Cataloagele tradiționale sau electronice – pe calculator, conțin liste de lucrări, ordonate alfabetic și grupate după anumite criterii. De exemplu, *cataloagele pe autori* conțin toate lucrările autorilor, în ordine alfabetică; *cataloagele pe titluri* ordonează cărțile alfabetic, în funcție de titlu, așa încât chiar dacă nu știm autorul, găsim cartea, după titlul său; *cataloagele sistematice* ne orientează în funcție de domeniile cunoașterii (știință, religie, filozofie etc.); *cataloagele tematice* grupează toate lucrările dedicate unei teme mai mari, cum ar fi gramatica română, curente literare, protecția mediului etc.; un tip special de catalog este cel *de noutăți*, care conține toate cărțile nou intrate în bibliotecă, indiferent de domeniu. În bibliotecă se practică un sistem internațional, sistemul numeric de clasificare a cărților pe domenii, sistemul clasificării zecimale (002 – Carte. Istoria cărții; 004 – Informatică; 100 – Filozofie. Estetică;). În catalog, fiecare carte este înregistrată la o anumită *cotă* (Ansamblu de semne, simboluri, cifre, litere care indică locul unor cărți, al unor documente etc. într-o bibliotecă), după care poate fi găsită în depozit; ea dispune de o fișă bibliografică (autor, titlu, locul apariției, editura, anul apariției, numărul de pagini etc.).

Mai nou documentarea în bibliotecă este concurențată de **documentarea pe internet**, mai comodă pentru că nu cere timp pentru deplasare, nici încadrarea în programul bibliotecii. În plus prin internet avem acces rapid la informații din întreaga lume. Dar această sursă cere o mai mare putere de selecție din partea utilizatorului, care se poate „rătăci” în mulțimea informațiilor. Materialul imens, nu întotdeauna structurat conform nevoilor noastre, necesită mai mult timp pentru selecție și presupune o bună capacitate de analiză din partea utilizatorului. De asemenea trebuie să fim atenți la veridicitatea informației și la credibilitatea surselor folosite. Pentru a nu greși trebuie să apelăm la surse credibile (cărți, reviste, autori consacrați în domeniu) și să nu luăm drept bună orice afirmație de pe internet.

Atenție, utilizarea informației obținute, din orice sursă, trebuie făcută cu maximă corectitudine. Aceasta înseamnă să menționăm de fiecare dată sursa pe care am folo-

sit-o. Dacă am parafrizat sau am rezumat ideile dintr-o carte avem obligația de a cita autorul respectiv. Atunci când ne servim nu numai de ideea cuiva, ci chiar de cuvintele sale, trebuie să punem pasajul respectiv între ghilimele și să menționăm, în text sau în subsolul lucrării, autorul, cartea și pagina la care se află citatul. Procedând astfel, procedăm corect și nu putem fi acuzați că ne-am folosit de munca altcuiva, nu putem fi acuzați că am furat sau am plagiat. A plagia înseamnă a copia total sau parțial operele cuiva, prezentându-le drept creații personale.

- **Analiza și selecția** materialului documentar. După ce am găsit titluri care ne-ar putea ajuta la redactarea lucrării noastre, vom cerceta cuprinsul fiecărei cărți, apoi vom citi capitolele sau părțile de interes, vom face fișe și conspecte pentru ideile sau citatele pe care intenționăm să le folosim. Apoi vom analiza și selecta cu grijă ceea ce servește tema sau subiectul ales, grupând materialul în funcție de cele trei mari părți ale lucrării: **introducere, cuprins, încheiere**.
- **Alcătuirea planului simplu** se face după documentare și trasează structura de bază a lucrării. Planul simplu constă în marcarea ideilor principale pe care vrem să le dezvoltăm, pentru fiecare parte a lucrării.
- **Alcătuirea planului dezvoltat** pleacă de la planul simplu. Fiecare idee principală este dezvoltată și completată cu una sau mai multe idei secundare, dar și cu unele detalii semnificative sau exemple concludente.

Rețineți!

Redactarea de texte este o activitate complexă ce urmează unui șir de activități pregătitoare (lectura, înțelegerea textului, reținerea esențialului, extragerea ideilor principale etc.).

Proiectarea textului ce urmează a fi redactat presupune următorii pași:

- alegerea subiectului și formularea titlului;
- documentarea clasică sau pe internet;
- analiza și selectarea materialului documentar;
- alcătuirea planului simplu și dezvoltat.

Aplicație

Răspundeți la următoarele întrebări.

Normele de protecție a datelor cu caracter personal

Uniunea Europeană se angajează să respecte viața privată a utilizatorilor.

Politica de „protecție a persoanelor fizice în ceea ce privește procesarea datelor cu caracter personal de către instituțiile comunitare” se bazează pe Regulamentul

(CE) nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000.

Această politică generală acoperă totalitatea site-urilor instituționale ale Uniunii Europene din cadrul domeniului eu.

Deși puteți naviga pe majoritatea acestor site-uri fără a furniza vreo informație personală, în unele cazuri aceste informații vă sunt cerute pentru furnizarea serviciilor on-line solicitate. Site-urile care solicită astfel de informații le procesează în conformitate cu politica definită de regulamentul menționat mai sus și furnizează informații despre modul în care sunt utilizate datele dvs. în declarațiile privind politica în materie de respectare a vieții private.

În acest sens:

Pentru fiecare serviciu on-line specific, un controlor stabilește scopul și mijloacele de procesare a datelor cu caracter personal și asigură respectarea, de către serviciul respectiv, a politicii privind viața privată.

În cadrul fiecărei instituții, un responsabil pentru protecția datelor asigură aplicarea dispozițiilor regulamentului și oferă consiliere controlorilor cu privire la îndeplinirea obligațiilor ce trebuie respectate (vezi articolul 24 din regulament).

Pentru toate instituțiile, Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor va acționa în calitate de autoritate de control independentă (vezi articolele 41–45 din regulament).

Totalitatea site-urilor instituționale ale Uniunii Europene din cadrul domeniului eu furnizează link-uri către site-uri terțe. Din moment ce nu le putem controla, vă sugerăm să verificați politica acestora în materie de respectare a vieții private.

https://ejustice.europa.eu/contentMaximisation.do?plang=ro&legalnotice=1#Declara%C8%9Bie_de_confiden%C8%9Bialitate

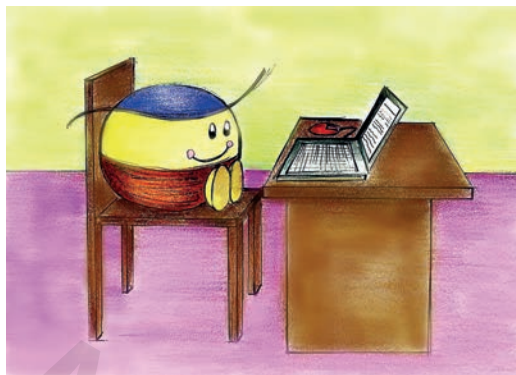
Rezolvați:

1. Unde se încadrează acest text (științific, juridic, administrativ, publicistic, literar, de popularizare)? Argumentați răspunsul.
2. Menționați care este introducerea în text. Cum o caracterizați?
3. Ce puteți spune despre încheiere?
4. Plecând de la text, alcătuiți planul simplu al acestuia.
5. Observați câteva particularități ale acestui text.

Redactarea unui text

Redactarea este etapa de concretizare a planului la nivelul conținutului și al formei. De obicei o lucrare, oricât de simplă, la început trebuie redactată pe ciornă, întrucât în timp ce scriem revenim asupra unor formulări sau asupra unor idei, schimbând și perfecționând în continuu exprimarea. După această primă redactare este indicat să lăsăm să treacă un timp, o zi sau două, apoi să citim cu atenție și obiectivitate textul. De obicei, după o pauză, intervenim în text, schimbăm, adăugăm sau eliminăm anumite

pasaje sau pur și simplu corectăm greșelile care ne-au scăpat la prima redactare. Trebuie să fim conștienți că orice lucru bine făcut cere răbdare și timp. Compunerile sau redactările de texte, articolele, lucrările de diverse feluri constituie pentru elevi „antrenamente” în vederea activităților viitoare. Cine lucrează cu seriozitate la temele școlare va dobândi deprinderea lucrului bine făcut, temeinic și aceasta va fi valabilă pentru multe alte activități. O lucrare nu

trebuie făcută doar pentru „a bifa” o sarcină școlară, ci cu conștiința că ne va ajuta în viață. Nu trebuie să ne sperie nici faptul că nu reușim de la prima încercare, perseverența ne va conduce la succes. Apoi este bine să ne amintim că și cei mai talentați scriitori sau poeți au scris mai multe variante până când au fost mulțumiți de opera respectivă. Un exemplu edificator este chiar Mihai Eminescu. Poemul *Luceafărul*, așa cum îl cunoaștem noi, este a șasea variantă. Înseamnă că Mihai Eminescu a scris și a rescris, a șters și a modificat, a șlefuit textul, a dat mai multe variante până când a ajuns la forma perfectă. Cu atât mai mult noi trebuie să fim conștienți că gândirea noastră nu este totdeauna clară, dar ea se clarifică pe măsură ce muncim pe text, formulăm ideile, le schimbăm, reflectăm asupra lor și asupra relațiilor dintre ele. Când scriem, multe lucruri ni se clarifică doar prin simplu fapt că le vedem pe hârtie. Deci, când vă pregătiți să redactați un text, nu vă grăbiți să-l finalizați dintr-un condei, cum se spune. Citiți-l și reveniți asupra lui, atât asupra conținutului, cât și asupra formei, cizelându-l continuu.

La nivelul conținutului redactarea înseamnă dezvoltarea – într-o formă clară, convingătoare, atractivă – a ideilor și faptelor consemnate în plan. Autorul este atent la tratarea completă și originală a subiectului. El are grijă să respecte planul, să acorde importanța cuvenită fiecărei părți.

Introducerea este considerată cartea de vizită a textului pentru că oferă cititorului o imagine generală asupra subiectului, dar are și rolul de a capta atenția cititorului (captatio benevolentiae) și de a-i starni curiozitatea pentru lectura aceluia text.

Cuprinsul trebuie să respecte logica evenimentelor, să gradeze ideile în funcție de importanța lor, dar e la fel de important să surprindă prin originalitate. Autorul trebuie

să ofere cititorului informație de calitate, adică informație corectă și adevărată în raport cu realitatea; informație specifică, nu vagă, generală, abstractă, ci „să prezinte în mod concret informația pentru a-l face pe cititor să gândească și să ajungă singur la generalizări”; informație semnificativă, „adică să inducă implicații în mintea cititorilor și să permită conexiuni cu alte teme sau cu elemente ale aceleiași teme”.

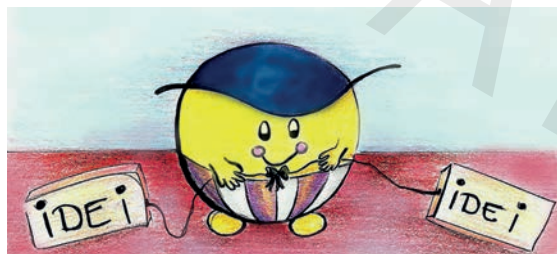
(A. Șerbănescu, p. 88–89).

Încheierea este o sinteză a textului sau, în lucrările științifice, constituie un capitol de concluzii asupra textului și consemnează atitudinea autorului față de subiectul tratat.

Pe lângă respectarea planului de idei, în redactare, autorul trebuie să fie atent la folosirea unui lexic adecvat, la respectarea corectitudinii gramaticale, a ortografiei și a punctuației, precum și la adaptarea stilului la subiectul tratat. Toate acestea servesc conținutul textului în ansamblul său.

Redactarea privește și forma de organizare spațială a textului scris. Aici trebuie acordată atenție structurării textului – în părți și capitole pentru textele mai lungi. În interiorul fiecărui segment ideile se dezvoltă logic, urmând „firul roșu” al subiectului. Trebuie să urmărim ca ideile dezvoltate să se lege între ele și să nu pierdem din vedere esențialul, lăsându-ne furiați sau seduși de o idee interesantă, dar colaterală, apărută pe parcurs.

Ideile vor fi legate între ele prin diferite tipuri de conectare. Pentru ierarhizarea ideilor ne vom folosi de cuvinte precum: *în primul rând, în al doilea rând, pe de o parte, pe de altă parte*; pentru a explica, a compara, a exemplifica alegem din mai multe posibilități: *din această cauză, din acest motiv, pentru că, deoarece, spre deosebire de, în comparație cu, precum, la fel ca, de exemplu, etc.* Diferențele sau contrastele vor fi marcate prin: *dar, însă, ci, în contrast cu, dimpotrivă*. Dacă vrem să exprimăm îndoiala sau probabilitatea asupra unui fapt ne

vom servi de elemente ca: *probabil, posibil, este cu puțință, s-ar putea ca*, iar pentru a exprima certitudinea sunt indicate expresii de tipul: *cu siguranță, desigur, firește, fără îndoială că, nu este nicio îndoială că etc.* Pentru încheiere se folosesc formulări ca următoarele: *în concluzie, prin urmare, așadar, deci etc.*

Așezarea în pagină trebuie tratată cu atenția cuvenită, pentru că nu e doar o problemă de estetică a textului, chiar dacă și aceasta are importanța sa. Prin marcarea titlurilor și subtitlurilor, alineatelor, sublinierilor, sau prin ierarhizarea paragrafelor se organizează conținutul și se facilitează lectura respectivului text.

Pentru anumite tipuri de texte există cerințe specifice. De exemplu corespondența se individualizează prin cerințe suplimentare, cum ar fi: antet, date, localizare, formule de adresare, formule de încheiere, semnătură, adresă completă, număr de telefon și fax etc.

Tehnoredactarea computerizată vine în sprijinul autorului, dar acesta trebuie să știe ce dorește să facă.

Îndeplinirea acestor cerințe, la nivelul conținutului și al formei, nu este facultativă, ci obligatorie și asigură calitate întregului text.

Verificarea, corectarea și stilizarea textului este o etapă utilă, necesară, obligatorie, înainte de forma finală. Redactarea unui text se poate întinde pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp și pe fragmente mai mari sau mai mici de text, iar centrarea pe conținutul de idei poate conduce la o mai scăzută atenție acordată exprimării. Ca urmare, în final, după redactarea completă, se impune o lectură de ansamblu a textului prin care se corectează unele greșeli și stângăcii de exprimare, dezacorduri stilistice, repetiții inutile, se suprimă unele dezvoltări excesive sau inutile, se inserează sau se adăugă unele clarificări, se rescriu unele părți mai nereușite etc. Toate ajustările și îmbunătățirile urmăresc să asigure calitățile generale și particulare specifice și adecvate textului respectiv. Scopul acestei laborioase munci este de a asigura textului unitate, coerență și individualitate proprii.

Editarea unui text mai pretențios intră în sarcina instituțiilor specializate, a editurilor, care dispun de personal specializat și mijloace tehnice superioare.

Întocmirea bibliografiei. Semnalarea bibliografiei pe baza căreia a fost redactată constituie ultimul capitolul al oricărei lucrări și trebuie făcută cu deosebită atenție și acuratețe. Întocmirea bibliografiei se face după anumite reguli, care pot fi ușor diferite de la o țară la alta.

Bibliografia finală se aranjează în ordinea alfabetică a autorilor și trebuie să conțină toate lucrările consultate și citate în corpul lucrării.

Pentru cărți de autor se notează: numele, prenumele autorului, titlul lucrării (italic sau subliniat), locul apariției, editura, anul apariției, numărul de pagini al lucrării sau pagina citată.

De exemplu:

Șerbănescu, Andra, *Cum se scrie un text*, Iași, Polirom, 2000, 262 p.

Dicționarele, enciclopediile, anumite tratate sunt menționate ca în exemplul următor: Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, ediția a doua revăzută și adăugită, București, Univers Enciclopedic, 2005.

Pentru articole din periodice (reviste și ziare) se notează: numele, prenumele autorului, titlul lucrării se pune între ghilimele, titlul revistei cu italice, anul, numărul, pagina.

De ex:

Manole, Cătălin, „Urme românești în Polonia – Epopeea păstorilor vlahi“, *Formula AS*, anul XXIII, nr.1090, 17–24. Octombrie, 2013, p. 16–17.

Informația luată de pe internet este menționată împreună cu cea clasică, respectând ordinea alfabetică a autorilor.

De exemplu:

Tătaru, Al., *Alopecii de diverse tipuri*, <http://www.saptamanamedicala.ro/revista/Nr-174.html>

În textul lucrării apar trimiteri bibliografice prescurtate. Atunci când se citează exact, folosind ghilimelele sau când se preia o idee dintr-o carte menționată în bibliografia finală, trimiterea prescurtată se face imediat, între paranteze sau în subsolul paginii (autor, an, pagină). De exemplu: Este cunoscut faptul că „scrierea textului este un proces continuu de gândire, acțiune, revizie“ (Șerbănescu, 2000, 21). Folosirea informației fără a da sursa exactă este taxată drept plagiat. Plagiatul are urmări grave asupra celui care a plagiat.

Rețineți!

Redactarea efectivă a unui text urmează etapei de proiectare și constă în:

- dezvoltarea planului și concretizarea lui într-o lucrare coerentă, cu introducere, cuprins și încheiere;
- menționarea bibliografiei utilizate pentru redactare;
- verificarea, corectarea și stilizarea lucrării;
- editarea lucrării.

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos.

Primul roman coreean modern tradus în limba română va fi lansat la Institutul Cultural Român

Romanul „*Te rog, ai grijă de mama*“ de Kyung-sook Shin, prin notorietatea de care se bucură pe plan internațional (vânzările se apropie de 2 milioane exemplare în 19 țări, până acum) și prin faptul că este *primul roman coreean modern tradus și publicat în limba română*, deschide larg o poartă prin care publicul din România ia contact atât cu literatura coreeană contemporană, cât și cu viața cotidiană a poporului coreean.

Autoarea reflectă în paginile cărții și trăiri personale și întâmplări autobiografice, făcând astfel ficțiunea să trezească cititorilor propriile amintiri și imagini legate de trecutul personal și în special de persoana mamei. Nu întâmplător evenimentul aducerii cărții în atenția publicului larg din România are loc pe data de 7 martie, fiind dedicat, prin subiectul pe care îl tratează, mamelor de pretutindeni.

În anul 2011, romanul a fost tradus pentru prima dată în limba engleză și a cucerit publicul din Statele Unite, primind „2011 Man Asian Literary Prize“ (cel mai bun roman scris de un cetățean al unei țări asiatice, publicat sau tradus în limba engleză), fiind primul scriitor coreean și totodată prima femeie care îl câștigă, în condițiile în care, în același an, pe lista nominalizărilor se aflau mari personalități, cum ar fi: Haruki Murakami, Amitav Ghosh, Rahul Bhattacharya, Banana Yoshimoto.

Traducerea în limba română a fost făcută de domnul Tae Hyun OUM, profesor de limba română la HUFU (Hankuk University of Foreign Studies) în Coreea de Sud, deținător al unui doctorat în limba română susținut la București sub îndrumarea doamnei academician Valeria Guțu Romalo. Domnul Tae Hyun Oum este un promotor al culturii coreene în România.

Rezolvați:

1. Scoateți ideile principale din fiecare paragraf.
2. Observați informațiile specifice fiecărei părți a textului (introducere, cuprins, încheiere).
3. După acest model, faceți prezentarea unui eveniment literar, muzical sau cultural din orașul vostru.

Hanul Ancuței.

Într-o toamnă aurie am auzit multe povești la Hanul Ancuței. Dar asta s-a întâmplat într-o depărtată vreme, demult, în anul când au căzut de Sânt Ilie ploi năprasnice și spuneau oamenii că ar fi văzut balaur negru în nouri, deasupra puhoaielor Moldovei. Iar niște paseri cum nu s-au mai pomenit s-au involburat pe furtună, vâslind spre răsărit; și moș Leonte, cercetând în cartea lui de zodii și tălmăcind semnele lui Iracție-împărat, a dovedit cum că acele paseri cu penele ca bruma era semn de război între împărați și bielsug la vița de vie.

Apoi, într-adevăr, Împăratul-Alb și-a ridicat muscalii lui împotriva lumii păgâne, și, ca să se împlinescă zodiile, a dăruit Dumnezeu rod în podgoriile din Țara-de-Jos de nu mai aveau vierii unde să puie mustul. S-au pornit din părțile noastre cărașii ca s-aducă vin spre munte, ș-atuncea a fost la Hanul Ancuței vremea petrecerilor și a poveștilor.

Taberele de cară nu se mai istoveau. Lăutarii cântau fără oprire. Când cădeau unii, doborâți de trudă și de vin, se ridicau alții de prin cotloanele hanului.

Ș-atâtea oale au farmat băutorii, de s-au crucit doi ani muierile care se duceau la târg la Roman. Și, la focuri, oameni încercați și meșteri frigeau hartane de berbeci și de viței, ori pâr pâleau clean și mreană din Moldova. Iar Ancuța cea tânără, tot ca mă-sa de sprâncenată și de vicleană, umbla ca un spiriduș încolo și-ncoace, rumănă la obraji, cu catrința-n brâu și cu mânicile suflecate: împărțea vin și mâncări, râsete și vorbe bune.

Trebuie să știți dumneavoastră că hanul acela al Ancuței nu era han, era cetate. Avea niște ziduri groase de ici până colo, și niște porți ferecate cum n-am văzut de zilele mele. În cuprinsul lui se puteau oploși oameni, vite și căruțe și nici habar n-aveau dinspre partea hoților...

La vremea de care vorbesc, era însă pace în țară și între oameni bună-voire. Porțile stăteau deschise ca la Domnie. Și prin ele, în zile line de toamnă, puteai vedea valea Moldovei cât bătea ochiul și pâclele munților pe păduri de brad până la Ceahlău și Hă-lăuca. Iar după ce se cufunda soarele înspre tărâmul celalalt și toate ale depărtării se ștergeau și lunecau în tainice neguri, focurile luminau zidurile de piatră, gurile negre ale ușilor și ferestrelor zăbrelete. Contenea câte un răstimp viersul lăutarilor, și porneau poveștile...

(M. Sadoveanu, *Hanul Ancuței*)

Rezolvați:

1. Comparați textul de mai sus cu cel anterior. Ce observații puteți face?
2. Ce fel de text este acesta? Prin ce se caracterizează?
3. Pasajul constituie introducerea în povestirile din *Hanul Ancuței*. Argumentați această afirmație.
4. Extrageți ideea principală din fiecare paragraf.

Sugestii de lucru individual

1. Faceți trimiteri bibliografice pentru 5 cărți.
2. Faceți trimiteri bibliografice pentru 5 articole din ziare sau reviste.
3. Conspectați 2 articole din bibliografia unei materii.
4. Luați notițe la conferințele la care participați.
5. Rezumați două povestiri literare.
6. Redactați o lucrare, respectând toate cerințele.

TIPURI DE TEXTE FUNCȚIONALE

Dincolo de caracteristicile generale cunoscute, textele funcționale se diferențiază pe baza stilului compozițional (descriere, expunere, narațiune, argumentare). Din acest punct de vedere, textele se clasifică în: **texte descriptive, expositive, narative, argumentative**. Această clasificare nu presupune că textele funcționale se încadrează perfect într-un singur stil compozițional, ci că unul dintre stiluri este folosit cu preponderență. Menționăm că trebuie făcută o distincție clară între textul literar – care are funcție estetică, trebuie să placă cititorilor, să-i emoționeze și să-i impresioneze – și textul nonliterar a cărui funcție principală este pragmatică, de obicei de informare sau de convingere, de persuadare.

Textul descriptiv

Caracteristici. Folosește preponderent procedeul descrierii, care înseamnă prezentarea în ordine logică a trăsăturilor, proprietăților și caracteristicilor unui obiect. Acestea sunt forma, culoarea, dimensiunile, elementele componente, proprietățile obiectului, alte aspecte particulare etc. Descrierea se bazează pe observarea atentă și redarea detaliilor semnificative ale obiectului sau pe compararea cu alt obiect asemănător sau cunoscut. Există două feluri de descrieri. Unele urmăresc **exactitatea**, cele din tehnică și din științe sau, mai aproape de viața de toate zilele, rețetele din cărțile de bucate. În ele trebuie să nu se neglijeze niciun amănunt important. Ce s-ar întâmpla, de exemplu, dacă am uita să menționăm într-o descriere tehnică faptul că soda caustică produce arsuri grave în contact cu pielea? Celelalte descrieri – cele **expresive (literare)** – pornesc de la impresii și păreri personale. Ele nu explică, ci se străduiesc să ne facă să simțim frumusețea, măreția sau la nevoie urâtenia a ceea

ce este descris (Ion Coteanu). Prin urmare, textele nonliterare au drept caracteristică obiectivitatea, în timp ce în textul literar accentul cade pe aspectul subiectiv; privirea autorului, modul în care simte el obiectul descris sunt foarte importante și marchează diferența. De exemplu, descrierea unui cer înnorat făcută de un specialist în meteorologie va fi cât mai realistă, servindu-se de o terminologie de specialitate și de detalii tehnice, întrucât urmărește informarea beneficiarilor; aceeași descriere făcută de un poet va primi o altă formă, ca în poezia lui A. Mirea: *Cresc nori ca aburi grei dintr-o căldare... / Un tunet, când și când, în depărtare / Încearc-o gamă ca un bariton*. Este evident că poetul urmărește cu totul alt scop decât meteorologul. În funcție de tipul de text, literar sau nonliterar, descrierea are ca finalitate **informarea, convingerea sau impresionarea** cititorului.

Descrierea literară este subiectivă, atitudinea și sentimentele autorului față de obiectul descris rezultă clar din context și se transmit cititorului. Descrierea literară presupune expresivitatea, care conduce la impresionarea cititorului. Descrierea este utilizată pentru realizarea de *tablouri*, adică prezentarea unui peisaj, a unor scene din viața socială, a unui interior sau a unui obiect etc. și de *portrete* fizice sau morale ale personajelor literare. În poezie descrierea expresivă este prezentă în pasteleuri, iar în proză în fragmentele care redau peisaje, portrete, tablouri, interioare etc. Participarea afectivă a autorului se face simțită prin marcarea sentimentelor, a trăirilor provocate de obiectul descris. Poezia clasică surprinde și fixează diferite tablouri din natură. Vasile Alecsandri este cunoscut pentru pasteleurile sale și pentru poeziile descriptive. În strofele următoare observăm o descriere a cerului pe care apare ca un punct negru, un cocostârc, care după câteva zboruri de recunoaștere a locului, își regăsește vechiul cuib. Sentimentul de bucurie trăit de poet se exprimă prin versul: *Al primăverii dulce iubit prevestitor*, iar bucuria copiilor rezultă din acțiunea lor: *Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit!”*

Un alt poet clasic, George Coșbuc descrie atmosfera de iarnă ca fundal introductiv pentru evenimentele ce vor avea loc pe ulița unui sat. Peisajul de iarnă este bine surprins într-o descriere realistă și este acompaniat de notația poetului care fixează clar starea sufletească, *e bine*.

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

(G. Coșbuc, *Iarna pe uliță*)

George Topîrceanu surprinde o zi de vară în care natura pare adormită sub soarele dogorător. Totuși, viața se desfășoară normal (un vițel bea apă din râu), cu bucurie (femeia lucrează cântând) și calm (din vale se aude un zgomot slab). Chiar dacă poetul nu își exprimă direct niciun sentiment, din întregul text transpare liniștea și mulțumirea.

Liniște. Căldură. Soare.
Sălciile plângătoare
Stau în aer, dormitând.
Un vițel în râu s-adapă
Și-o femeie, lângă apă,
Spală rufele, cântând.
Și din vale abia vine
Murmur slab, ca de albine.

(G. Topîrceanu, *Zi de vară*)

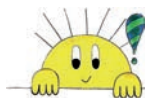
În poezia *Vânt de seară* de Octavian Goga, notațiile descriptive însoțesc nostalgic amintirile poetului aflat departe de casa sau de țara lui. În primele două versuri avem conturată imaginea unui deal înverzit la poalele căruia se află așezată o casă văruiată în alb-albăstriu, culoare tipică pentru casele românești de la țară, din perioada în care a trăit poetul. Sentimentul de duioșie este prezent prin diminutivul *căsuță*, din primul vers și este întărit în ultimul vers, când se identifică locul în care se află *căsuța*:

Căsuță albă vineție,
Subt culmea verde-a unui deal,
În noaptea mea de pribegie
De ce mi te arăți azi mie,
Căsuță albă din Ardeal?

(O. Goga, *Vânt de seară*)

În poezie portretul este mai puțin prezent. Există poeți importanți care au poezii intitulate autoportret, de exemplu Lucian Blaga cel „mut ca o lebădă” sau Nichita Stănescu autodefinind ca „o pată de sânge care vorbește”, dar autoportretele lor sunt poezii lirice de altă factură decât cea descriptivă. Totuși, la Vasile Voiculescu găsim un portret fizic cu elemente descriptive.

Rețineți!

Pe baza stilului compozițional (descriere, expunere, narațiune, argumentare) textele se clasifică în: texte descriptive, expositive, narative, argumentative.

Descrierea este un procedeu prin care se prezintă, în ordine logică, însușiri, proprietăți, caracteristici ale unei ființe, ale unui obiect sau fenomen.

Descrierea are ca finalitate informarea, convingerea sau impresionarea receptorului.

Descrierea poate fi:

- literară – în proză sau în versuri;
- nonliterară.

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos.

Vestitorii primăverii

În fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La răsărit, sub soare, un negru punct s-arată!
E cocostârcul tainic în lume călător,
Al primăverii dulce iubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cercuri line zboară
Și, rapide ca gândul, la cuibu-i se coboară.
Iar copilașii veseli, cu peptul dezgolit,
Aleargă, sar în cale-i și-i zic: „Bine-ai sosit!”

(V. Alecsandri)

Rezolvați:

1. Care este sentimentul transmis de poet prin aceste versuri?
2. Ce caracteristici proprii descrierii observați în text?
3. Transformați aceste versuri într-o descriere nonliterară.
4. Ce observații puteți face?

Odaia bunicului

Nu s-a clintit nimica și recunosc iatacul
Bunicului pe care, viu, nu l-am cunoscut.
Rămase patu-i simplu și azi nedesfăcut,
Și ceasul lui pe masă, și-a mai păstrat tic-tacul.
Văd rochia bunicii cu șal și malacov,
Văd uniforma veche de „ofițer“ la modă
Pe când era el *Junker* – demult – sub Ghica-vodă
Când mai mergeau boierii în butcă la Brașov.

(Ion Pillat)

Rezolvați:

1. Observați stilul simplu și sintetic prin care e descrisă camera bunicului.
2. Care sunt obiectele menționate în descrierea camerei?
3. Transformați poezia într-un text literar în proză, la persoana întâi, păstrând aceeași atmosferă nostalgică.

Autoportret romantic

Mi-am făurit o bătrânețe bravă:
Cu părul alb ca faldul unui steag,
Cu crângul bărbii țărnuind șirag,
Un chip uscat de pajiște firavă.

(V. Voiculescu)

Rezolvați:

1. Enumerați elementele descriptive din strofa de mai sus.
2. Explicați comparația „Cu părul alb ca faldul unui steag“.
3. Faceți portretul poetului, folosind informațiile din versurile sale.

Descrierea literar-artistică

Textele descriptive în proză prezintă cele mai diverse peisaje naturale (munți, ape, văi, lacuri, câmpii etc.), rurale sau citadine (clădiri, piețe, străzi, locuințe, obiecte etc.), o diversitate de plante și animale, dar și portrete ale persoanelor precum și diverse acțiuni și activități ale acestora. Vom exemplifica în continuare cu unele descrieri literare în proză. În exemplele anterioare am observat un tablou de iarnă frumoasă la țară, în care transpare atitudinea de bucurie și atașare a poetului față de anotimp. Am ales și o altă perspectivă. Aici, într-o singură frază, autorul își arată clar sentimentul de respingere:

„E tristă și urâtă iarna la țară, când crivățul viforos urlă peste câmpii, când norii sau ceața întunecă cerul, când ploile reci desfundă pământul, când țarina-i goală și năpusită, dumbrava uscată și plugul trândav“.

(Al. Odobescu, *Doamna Chiajna*)

Sentimentul de respingere se creează prin mijloace lexicale, prin substantive precum: crivăț, vifor, nori, ceața, ploi; adjective din aceeași sferă semantică: trist, urât, rece, gol și verbe ca urlă, întunecă, desfundă.

În descrierea interiorului unei căsuțe de la țară simțim, chiar din primele rânduri, toată afecțiunea autorului, deși aceasta se exprimă direct doar în final. Obiectele simple, modeste, detaliile, unele notații ale autorului, imaginile vizuale, cromatice, cele olfactive (mirosea a var stins, mireasma de busuioc) și auditive (zgomotul spumegos și frământat al râului) fac descrierea foarte sugestivă. „Ajungem la căsuță. Intrăm în încăperea mai mare printr-un pridvor scund. Sunt purtat de grija de a mă apleca mereu, ca să nu mă lovesc cu capul de grinzi, deși n-ar fi nevoie de aceste plecăciuni. Totul e de proporții minuscule. Încăperea mare însăși cuprinde doar patul și o măsuță. Icoane pe sticlă foarte vechi, cu inscripții cirilice, atârnă pe pereți. O oglindă spartă într-un colț – și-n rest pătată. Alături o a doua încăpere, cu o vatră ce cuprinde cam jumătate din spațiu, ca să dovedească nu știu cui că o casă românească trebuie să sufere neapărat de hipertrofia vetrei. Vatra fusese spoită câteva zile mai înainte în alb, și încăperea mai

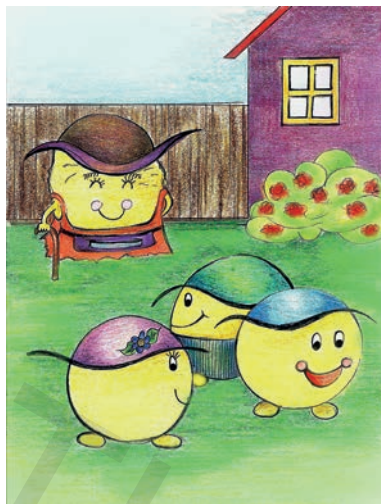

mirosea a var stins. Subt gura largă a hornului, așezate-n piramidă, gătejele de brad așteaptă doar să fie ațâțate. Vedre cu apă proaspătă răsfrâng lumina felinarului.(...) Un lighean de spălat, enorm cât o piatră de moară, stă într-o dungă, răzimat de perete. Lăcașul are o înfățișare cum nu mi-o putusem imagina mai simplă, mai agreabilă. Și în cele două încăperi plutește o mireasmă a cărei senzație se asociază în mine cu ideea țărăneasă a sacralui. Mănunchiuri de busuioc își scot din crăpăturile ce se cascadează printre grinzi floarea uscată. Afară în noapte nici un sunet nu tulbură zgomotul spumegos și frământat al râului.

(Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, p. 445)

Descrierea-portret este foarte frecventă în textul literar în proză. Ea poate începe cu aspectele fizice ale persoanei sau ale personajului, dar prin anumite detalii sau prin acțiunile acestuia vom fi avertizați și de părerea autorului. De exemplu, în cunoscutul portret al bunicii, creionat cu ajutorul epitetelor definitorii ale vârstei, afecțiunea simțită încă din primele două fraze se confirmă în ultima. Între ele se află portretul fizic al bunicii. „O văd ca prin vis. O văd limpede așa cum era. Naltă, uscățivă, cu părul alb și creț, cu ochii căprui, cu gura strânsă și cu buza de sus crestată, în dinți de pieptene, de la nas în jos. Cum deschidea poarta îi săream înainte.“

(Barbu Ștefănescu Delavrancea, *Bunica*)

Mihail Sadoveanu este recunoscut maestru al descrierii de peisaje și portrete. Cu ajutorul unei comparații (cât un mal), al unui epitet bine ales pentru gură (suptă) și al unei metafore sugestive (clonțul nasului), Sadoveanu creionează portretul slujnicei care le deschide musafirilor poarta. „A sunat zăvorul; porțița s-a deschis; s-a arătat întâi o bătrână cât un mal, cu gura suptă și clonțul nasului adus spre bărbie. S-a ploconit și a lăsat pe oaspeți să treacă.“ În același mod sintetic, dar într-un registru predominant sobru, facem cunoștință cu stăpâna casei. Indirect, prin diminutivul *subțirică* și prin exprimarea eufemistică (*anii târzii* pentru bătrânețe), autorul își trădează simpatia față de personajul care îi primește pe musafiri. „În cerdacul înălțat pe două trepte, presviteră Olimpiada sta dreaptă în strai sur și broboadă neagră. Era uscată și subțirică, privind drept cu ochi ce păreau rotunzi, și soarele îi încununa frumusețea anilor ei târzii.“

(Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*, p. 44)

Nu numai portretele și peisajele, ci și prezentarea unor acțiuni ale personajelor se face deseori cu ajutorul descrierii: „Căpitanul Ilie Turculeț, cu gravitate, cuprinse în mâna stângă o ceapă, care i se păru mai în culoarea racului fiert. Potrivind-o la marginea mesei și ținând-o strâns izbi scurt cu pumnul drept, zdrobind-o. Plecându-și spre ea nasul, alege o bucată albă de miez, o presură cu sare, frânse o margine de pâine și începu să

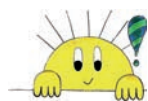
mestece cu plăcere din aceste două elemente, adaogind și brânză. După ce înghiți de câteva ori, îți turnă o ulcică din vinul acrișor și-o deșertă pe nerăsuflate.“

(M. Sadoveanu, *Zodia Cancerului* ..., p. 42)

În proza actuală, Mircea Cărtărescu realizează descrieri reușite de peisaj citadin. Unele tablouri de-a dreptul picturale, așa cum este pasajul următor, se încheagă din mulțimea comparațiilor (ca de vis, ca o lamă de brici, ca noaptea, ca de sub pământ, ca o lamă ruptă de cuțit) și a variatelor epitete (viu, galben, subțire, negri, calzi, albă, mică), iar sentimentele autorului sunt exprimate direct în finalul fragmentului. „Eram pe strada Domnița Ruxandra, acolo unde o mică piațetă ca de vis se deschide, mărginită de curți cu globuri colorate pe araci și de un bloc aproape viu, galben și subțire ca o lamă de brici, cu o fișie verticală de sticlă mată deasupra intrării. Sticla ardea acum în amurg, iar în flacăra ei se răsuceau lujerii art nouveau de fier forjat, negri și calzi ca noaptea. Zăpada insolita piațeta cu o lumină albă venită de jos, ca de sub pământ, topită repede în rozul morbid al înserării. Blocul tăcut, ca o lamă ruptă de cuțit înfipță-n asfalt, îmi dădea o stare de neliniște și leșin.“

(Mircea Cărtărescu, *Orbitor*, p. 23)

Din punct de vedere lingvistic, în descrierea literară se folosesc verbe la prezent și la imperfect sau, mai rar, la perfect simplu; ea se servește de un lexic bogat în care precizia și exactitatea semantică sunt foarte importante; la acestea se adaugă frecvența mare a figurilor de stil, în special comparații, epitete, metafore, a adjectivelor calificative sau a enumerărilor.

Rețineți!

Descrierea literară se bazează pe impresiile personale, cu accent pe emoționarea receptorului.

Descrierea literară se realizează atât în proză, cât și în versuri. Ea se bazează pe folosirea verbului la imperfect, pe un lexic foarte variat și pe utilizarea figurilor de stil.

Cu ajutorul descrierii se creează tablouri și portrete.

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos.

O scurtă topografie a locului nu-i de prisos.

Era o încăpere foarte mare și înaltă, de tavanul căreia atârna un gigantic lustru de alamă, autentic bisericesc, cu douăzeci și patru lumini electrice. Pe o latură se

afla o sofa lată și scundă (sofaua lui Saferian), învelită cu un covor oriental, perelele respectiv fiind el însuși acoperit cu un șal turcesc bătând în nuanța tutunului uscat, iar de o parte și de alta – câte o fereastră înaltă, acoperită cu draperii de pluș roșu. Aproape îndată lângă unghiurile odăii, către acest perete, uși cu două batante, încununate cu un fronton grec foarte complicat, cu detalii, și vopsite cu un alb impecabil, contrastând cu sângele închegat al zugrăvelii, se deschideau către alte odăi laterale.

(G. Călinescu, *Bietul Ioanide*, p. 7)

Rezolvați:

1. Observați felul în care George Călinescu realizează un tablou de interior interbelic.
2. Menționați elementele care justifică încadrarea sa în descrierea literară.
3. Transformați textul într-o descriere nonliterară.
4. Observați diferența dintre cele două texte.

Budăile negre

La locul de care se rușina vatamanul Agapie, subt o sprânceană de deal împădurit mărunț, curgeau șapte izvoare. Șapte budăi negre, scorburi de la pădurea arsă de stejar, deschise într-o parte, erau cufundate numai de doi coți, deasupra izvoarelor; și apa din fund forfotea jucând năsiș mărunț și se revărsa în părau, printre flori de sovârg și mintă. Stăteau tusșapte fântânelele la rând, cu painjenișul soarelui scânteind în unda lor rece. Mai la o parte, se dezvălea o pajiște aproape de un șir de brazi vechi, aduși de la munte și răsădiți cândva deasupra izvoarelor, spre pomenirea celor șapte feciori ai lui Negrea, bătrânul satului.

(M. Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*, p. 108)

Rezolvați:

1. Prin ce se caracterizează o descriere literară?
2. Reușește sau nu reușește autorul să ne impresioneze prin descrierea de mai sus? Argumentați răspunsul.
3. Selectați pasajele care vi se par mai poetice. Puteți explica în ce constă poezia lor?
4. Care sunt cuvintele mai puțin uzuale pentru noi, dar folosite de Sadoveanu?

Ștefan cel Mare

„Fost-au acestu Ștefan vodă om nu mare la statu, mânios și de grabu vărsătoriu de sânge nevinovat; de multe ori la ospețe omoria fără județu. Amintrilea era om întreg la fire, neleneșu, și lucrul său îl știia a-l acoperi și unde nu gândii ai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meșter, unde era nevoie însuși se viriea, ca văzându-l al săi, să nu să îndărăptieze și pentru aceia raru războiu de nu biruia. Și unde biruia alții, nu perdea nădejdea, că știindu-să căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor.“

(Grigore Ureche, *Letopiseșul Țării Moldovei*)

Rezolvați:

1. Din ce tip de text face parte descrierea lui Ștefan cel Mare?
2. Argumentați că este vorba despre un text descriptiv literar.
3. Cum este caracterizat voievodul din punct de vedere fizic?
4. Ce trăsături negative ale caracterului domnitorului surprinde cronicarul?
5. Care sunt principalele calități ale voievodului moldovean?
6. Ce puteți spune despre portretul realizat de cronicar?

Descrierea nonliterară

Se caracterizează prin faptul că este preponderent **informativă**. Ca urmare limbajul folosit este unul denotativ, cu termeni tehnici și științifici, precum și neologisme exacte, care urmăresc o prezentare cât mai clară a respectivului obiect sau fenomen. Substantivele și adjectivele sunt predominante, iar verbele sunt la indicativ prezent, deoarece este surprins un adevăr general. Textele care utilizează descrierea cu scop informativ sunt de o mare diversitate: documente și acte de identitate, articole de dicționar, manuale tehnice, lucrări științifice, ghiduri turistice, cronici, recenzii etc.

Un exemplu de descriere nonliterară avem în următorul fragment. „Oltul și-a săpat aici o luncă disimetrică foarte largă: numai lunca, fără terase, se întinde pe o lărgime de 10 km. În fund se vede râul ducându-și apele tulburi ca ale tuturor cursurilor de apă ale câmpiei Române. Despletit în mai multe brațe, Oltul curge între lungi *rênii* alburii de nisip și pietrișuri, semănate cu tufișuri de anini și răchită. Această înfățișare este dovada unui regim foarte neregulat. Podul căii ferate are mai mult de 400m lungime, cu toate că râul în timpuri normale trece pe sub o singură arcadă. Și totuși, cu prilejul unor creșteri puternice a apelor, podul – mai mare – al șoselei naționale a fost distrus.”

(Vâlsan, p. 168–169)

Descrierea geografică se bazează pe termeni tehnici de specialitate (luncă, terasă, brațe, denumiri de plante etc.) și pe date exacte despre caracteristicile obiectivelor prezentate (lungimea sau lățimea).

În exemplul următor, textul științific întrunește toate condițiile unei descrieri informative ce caracterizează un fenomen climatic. „Musonii sunt vânturi constante, cu regim sezonier, care își schimbă direcția de la vară la iarnă, respectiv de la iarnă la vară, cu aproape 180 de grade, bătând vara dinspre ocean spre uscat (musonul oceanic, umed) și iarna dinspre uscat spre ocean (musonul continental, uscat).”

(Moldovan, p. 93)

Același gen de text, de informare, dar din alt domeniu de activitate îl găsim în exemplul următor. „Firul de păr sau foliculul pilar are la bază o porțiune mai rotunjită numită bulb folicular, care conține celulele active, care se divid în permanență și asigură creșterea sa, urmează o porțiune cilindrică numită rădăcină cât timp este situată în grosimea pielii și respectiv tijă foliculară pentru porțiunea liberă vizibilă la suprafață. Rădăcina și tijă firelor de păr sunt alcătuite din celule moarte, fără activitate biologică, umplute cu substanța numită keratină, care asigură rezistența firului de păr și de

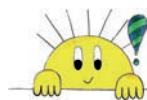
asemenea umplute cu un pigment care reprezintă diverse variante de melanină. Aceste variante de melanină conferă diferitele culori naturale ale părului. Cu vârsta, melanocitele din bulb își reduc activitatea, iar părul devine tot mai alb, proces care este variabil de la un individ la altul.“

(Al. Tătaru, *Alopecii...*)

Observați că în toate exemplele menționate verbele sunt la indicativ prezent, iar vocabularul de specialitate (muson oceanic sau continental, folicul, bulb folicular, keratină etc.) este esențial.

În descriere informarea se realizează prin diferite procedee, unul dintre acestea fiind **caracterizarea**; termenul reunește descrierea de persoane, ființe, obiecte, fenomene ale naturii, peisaje etc. Ca text informativ, nonliterar, caracterizarea trebuie să fie obiectivă, clară și să surprindă esența. Acest procedeu e folosit frecvent în lucrările științifice, dar și în lucrări memorialistice. Un exemplu ar fi caracterizarea, făcută de unul dintre elevii săi, lui Mihai Hepites directorul liceului Sf. Gheorghe din București: „De statură mijlocie, cu o barbă neagră tunsă și fasonată cu grijă, cu capul ras la mașină, veșnic îmbrăcat în stoffe de culoare închisă, țesute pe la mănăstiri, tăios la vorbă, inspira încredere și respect numai prin prestanța lui. [...] Toată lumea, elevi, profesori, părinți îi știau de frică, și cât a fost în fruntea liceului n-a făcut nimănui vreun hatâr, dar n-a comis niciun act de nedreptate față de vreun elev“.

(Constantin Argentoianu, p. 74)

Rețineți!

Descrierea nonliterară – cotidiană, didactică, tehnică sau științifică – urmărește exactitatea și obiectivitatea prezentării, pentru o informare corectă și cât mai exactă.

Ea utilizează cu precădere substantivele: termeni tehnici, științifici, neologisme. Acest tip de descriere e prezent într-o mare varietate de texte.

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos și observați în ce tip de text se încadrează fiecare.

Pădurencele

În Simeria, cea mai însemnată stație până la Arad, nu rar așteaptă trenul pădurence voinice, făpturi înalte, bine încheiate, cu opincile dintr-o piele de porc, și gurguile răsfărânte la vârf. Cămașa albă, cu mâneci largi, face contrast izbitor cu cătrînțele negre, fără multe înflorituri. Pe cap cu maramă, la brâu cu șerpar larg, în

spate cu sumănelul scurt sunt caracterizarea vredniciei, a sănătății și a vioiciunii femeii române, harnică și pricepută tovarășă în muncă a bărbatului. Rar întâlnești făpturi mai mândre și mai impunătoare, unele de o frumusețe clasică, cu trăsături fine, regulate, cu oval prelung și cu ochi șireți, când se uită de-a coasta și de sus.

(S. Mehedinți, *Pitorescul Românei*, p. 96)

Rezolvați:

1. Decideți dacă textul de mai sus este o descriere literară sau nonliterară.
2. Cu ce argumente susțineți afirmația „descriere nonliterară“?
3. Dar pe cea literară?
4. Intrați într-un muzeu etnografic și încercați să descrieți unul din costumele populare prezentate.

Munții Bârgăului

„Fac parte dintr-un culoar de „discontinuitate geografică“ (Bârgău – Dorna – Moldova) ce realizează trecerea spre Carpații Moldo-Transilvani. Sunt niște munți mai scunzi, cu „două șei ușor accesibile“: Tihuța (1200 m) și Mestecăniș (1096 m), care au facilitat legătura dintre Transilvania și Moldova. Limitele Munților Bârgăului sunt date de Valea Someșului Mare, la nord, care confluează, în est, cu Valea Maria Mare și, în vest, cu Ilva, de Valea Bistriței sau a Bârgăului, la sud, culmea Frăsiniș, peste valea Strâmba din vest și Culoarul depresionar Coșna – Valea Măriei Mari, în est. Altitudinile scăzute, sub 1500 m, fac ca acest spațiu montan să fie mai coborât cu 500–600 m față de Munții Rodnei.“

(Oana-Ramona Ilovan, *Țara Năsăudului*, p. 176)

Rezolvați:

1. Enumerați toate elementele specifice unei descrieri geografice, prezente în textul de mai sus.
2. Căutați termenii specifici limbajului științific.
3. Urmăriți descrierea cu harta în față și decideți dacă textul se suprapune pe hartă.
4. Faceți o descriere geografică a orașului sau a satului vostru.

Ciocănitorea

„Ciocănitorea mare (*Dendrocops major*) pe spate e neagră, iar pe piept ruginie-gălbie. Pe cap are o scufie tot neagră cu un fiong la spate roș de carmin, cu un cozoroc,

la frunte, portocaliu. Pe umeri cu epoleți albi, iar aripile sunt ca stropite cu var, la vârf însă cafenii. Coada e tot neagră, cu câteva dungulițe albe; pe burtă e roșcată, mai roșie sub coadă.“

(I. Simionescu, *Din fauna și flora României*, p. 83)

Rezolvați:

1. Ce fel de descriere este aceasta din punctul de vedere al intenției autorului?
2. Justificați răspunsul.
3. Descrieți, după modelul de mai sus, animalul vostru preferat.

Descrierea unui aparat

Centralele Keston Qudos 28s și Qudos28sP sunt construite într-o concepție originală. Centralele cuprind un schimbător de căldură de înalt randament termic construit din INOX cu un arzător cu emisii reduse de noxe ce funcționează într-un sistem ultra-performant al condensării vaporilor de apă din gazele de ardere. Construcția asigură montajul mural al acestora. Centralele reglează automat proporția dintre gaz și aerul de ardere corespunzător cererii de căldură în plaja 7,8 ...28,7 kW (funcționare în condensare). În circuitul de apă este integrată pompa de circulație (cu turație în trepte) care este comandată automat pentru a asigura debitul optim de apă corespunzător debitului caloric dezvoltat de centrală și implicit pentru creșterea randamentului centralei. Monitorizarea permanentă a debitului agentului termic conduce la menținerea unei temperaturi stabile în instalația de încălzire. În plus, este prevăzută posibilitatea conectării unui senzor pentru activarea funcției de compensare a temperaturii exterioare și posibilitatea conectării unui cronotermistat *Open Therm* în vederea creșterii eficienței controlului asupra temperaturii ambiante. De asemenea, există facilitatea racordării (opționale) a unui sistem de încălzire solar ce poate fi comandat direct din centrală. Centralele Keston Qudos 28s și Qudos28sP au avantajele unui randament superior și a utilizării unui tub de evacuare a gazelor de ardere din plastic, cu diametru redus, care poate fi prelungit, orizontal / vertical, până la 20 m.“

(Instrucțiuni de instalare și service, p. 7)

Rezolvați:

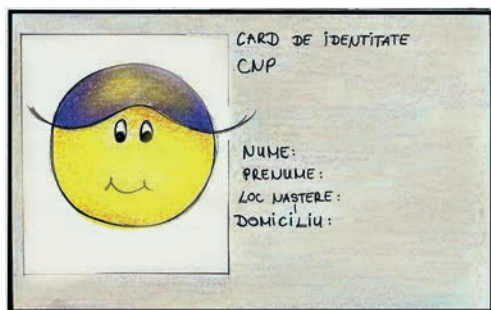
1. În ce constă o descriere tehnică?
2. Ce puteți spune despre lexicul utilizat?
3. Care este verbul cel mai frecvent utilizat în descriere?
4. Care este utilitatea unei astfel de descrieri?
5. Citiți descrierea unui aparat electrocasnic cum părat și observați caracteristicile ei.

Tipuri de texte nonliterare

Descriptiv-informative (1)

Textele care utilizează descrierea informativă sunt de o mare diversitate: documente și acte de identitate, articole de dicționar, manuale tehnice, lucrări științifice, ghiduri turistice, cronici, recenzii, texte publicitare etc. Fiecare dintre acestea au trăsături specifice, care vor fi identificate în continuare.

Documentele și actele de identitate descriu o persoană, în mod obiectiv, în formulare tip (certificat de naștere/deces, carte de identitate, pașaport) prin informații generale, scurte și semnificative: nume, părinți, data și locul nașterii, țara, domiciliul, eventual semnalmamente personale (înălțime, culoarea ochilor). Unele informații sunt codificate, reprezentând marca individuală a persoanei respective, cum ar fi codul numeric personal (CNP).

Articolele de dicționar sunt texte descriptive cu scop informativ, caracterizate prin exprimarea clară și concisă a trăsăturilor esențiale ale unui obiect sau fenomen. Ele oferă informații gramaticale despre cuvântul respectiv (accent, categorie gramaticală, gen, număr etc.), oferind când este cazul și sinonime. De exemplu: „Calcul, calcule, S. n. Ansamblu de operații matematice făcute cu scopul de a găsi valoarea uneia sau a mai multor mărimi; socoteală“ (DEX).

Aplicație

Observați și răspundeți la întrebări:

1. Ce acte sau documente personale aveți?
2. Cum sunteți descris în fiecare dintre acestea?
3. Folosiți un dicționar pentru a căuta câteva cuvinte.
4. Cum sunt alcătuite respectivele articole?
5. Sunteți satisfăcuți de explicațiile date?
6. Încercați să definiți singuri câteva cuvinte.

Ghidul turistic este un document care descrie locuri și monumente spre informarea unui public larg. Informațiile prezentate sunt esențiale și exacte, iar detaliile sunt semnificative. Iată descrierea unei instituții culturale foarte importante pentru România: „*Ateneul Român*, instituție dedicată «înzestrării poporului cu cunoștințe folositoare», a fost fondat în anul 1865 de C. Esarcu, V. A. Ureche și N. Krețulescu. Clădirea pro-

priu-zisă este precedată de un peristil, sprijinit pe 6 coloane ionice; sub peristil, deasupra intrării, cinci medalioane în mozaic îi reprezintă pe marii domnitori ai țării, Neagoe Basarab, Alexandru cel bun, Regele Carol I, Vasile Lupu și Matei Basarab.

Construcția este încununată de o cupolă imensă, bogat decorată. În interior se găsesc săli de expoziții și o sală în care concertează în mod obișnuit Or-

chestra Filarmonică. La parter se află un mare foaiier circular, numit *Rotonda Ateneului*, înconjurat de 12 coloane de zidărie care imită marmura roz etc.“

(Silvia Coflescu, *București. Ghid turistic*, p. 48)

Aplicație

Citiți cu atenție textul și observați caracteristicile lui.

Orașul Mediaș

Una dintre cele mai bătrâne cetăți, care nu demult a înscris cel de-al 7-lea veac de existență documentară, Mediaș (53 986 locuitori în 1969), se prezintă drept orașul cel mai dezvoltat din punct de vedere industrial de pe văile celor două Târnave. Nucleul vechiului oraș s-a dezvoltat pe promontoriu din stânga Târnavei Mari, în jurul unei piețe pătrate împrejmuite cu ziduri de case anume ridicate. Aici s-au format bresle, meșteșugarii fiind cunoscuți prin iscusința lor până departe de granițele țării. Sunt amintiți în cronicile vestiții aurari – meșteri în potire în email filigranat sau pânză metalică în stilul Renașterii; dulgheri, zidari, armurieri, croitori, blănari, care își desfășeau produsele pe întreg întinsul țării. Villa aceasta de pe Târnave este amintită în primele documente din secolul al XIII-lea, în 1267, deși existența sa poate fi și mai timpurie. [...] Din aspectul medieval de altădată se mai păstrează câteva monumente de arhitectură ca: Turnul Porții, terminat printr-o săgeată smălțuită și considerat a fi cel mai înalt turn din întreaga Transilvanie, zidurile din cetatea medievală, biserica fortificată (secolele XV–XVI), precum și casele vechi.“

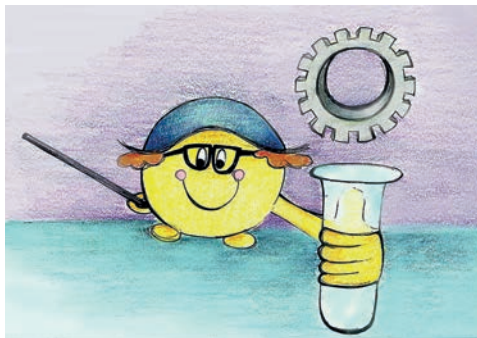
(V. Cucu, *Orașele României*, p. 207)

Rezolvați:

1. Observați cu atenție această descriere nonliterară a orașului Mediaș.
2. Menționați câteva elemente care îndreptățesc clasificarea aceasta.
3. Faceți o descriere, de acest tip, a unui obiectiv cultural din orașul vostru.
4. Transformați descrierea nonliterară în una literară.

Lucrările științifice, tehnice sau didactice abundă în pasaje descriptive, întrucât obiectul cercetării (fenomen, proces, organism – de la cel mai simplu, la cel mai evoluat, aparat, mașină, spațiu etc.) se cere prezentat și aceasta se realizează în mod uzual prin descriere. Aceasta diferă de la o știință la alta, de la un autor la altul, dar scopul ei principal este acela de a ne face cunoștință cu lucruri necunoscute încă. Vom apela la

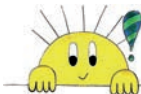
un exemplu din biologie. În lucrările de specialitate se descriu frecvent, plante, păsări, pești, animale pentru a le face cunoscute. Schema generală după care se alcătuiește o astfel de descriere este relativ ușor de sesizat. În general, după enunțarea numelui se dă și denumirea științifică, adăugându-se elementele de taxinomie (clasă, ordin, familie, gen, specie, încrengătură etc.), după caz. Câteva date despre răspândirea respectivei ființe în mediul natural (zona de munte, de șes, baltă, râu, mare, ocean) completează partea introductivă. Caracteristicile plantei (rădăcină, tulpină, frunze, flori, fructe, etc.) sau ale animalului (trunchi, cap, membre etc.), felul în care se înmulțește etc. vor fi descrise minuțios. Dimensiunile, forma, culoarea și alte semnalmente particulare vor fi inventariate conștiincios, pentru ca în final chiar și o persoană care nu a văzut niciodată o astfel de plantă sau de animal să și-l poată reprezenta cu ușurință. Se va menționa utilitatea, respectiv foloasele aduse sau pagubele ce le pot provoca. Fiind vorba despre o descriere științifică, lexicul specializat este absolut necesar. „*Ordinul Columbiformes* – porumbeii și tutorelele – reprezintă un grup de păsări tericole și arboricole, de talie mijlocie și mică, de la aceea a unei ciocârlii până la a unei găini. Au corpul robust, acoperit cu pene dese și pufoase la bază, dar aspre spre vârf. Ciocul este alungit, moale la bază și acoperit cu o piele în care se deschid nările. Un caz unic la păsări este modul lor de a bea apă. Afundă ciocul complet în apă, nările se deschid și sug apa. Carena este bine dezvoltată. Aripile sunt lungi și ascuțite, iar zborul este iute și zgomotos. Pe pământ merg repede, cu pași mărunți. Sunt păsări monogame. Speciile arboricole își instalează cuibul în copaci sau scorburi, cele de stâncă, în crăpăturile mai mari ale acestora. Depun 1–2 ouă. Clocesc atât femelele cât și masculii. Din ouă ies pui golași și orbi, care sunt hrăniți și îngrijiți de părinți până le cresc penele (pui nidicoli). Caracteristic este modul de hrănire al puilor. Ei sunt hrăniți de ambii părinți, la început cu o substanță lăptoasă ‚lapte de porumbel’, iar mai târziu cu o substanță mai consistentă, ambele fiind secreții ale gușii. Mai târziu sunt hrăniți cu semințe, prin regurgitare. Speciile tericole depun ouăle în cuiburi făcute pe sol și din ouă ies pui nidifugi, acoperiți cu puf. *Ordinul Columbiformes* cuprinde circa 300 de specii, grupate în două familii, răspândite pe întreaga suprafață a Globului.“

(Atlas zoologic, p. 151)

Rezolvați:

1. Prin ce argumente susțineți afirmația că avem în față un text descriptiv-informativ?
2. Ce termeni de specialitate recunoașteți?
3. Ce calități generale ale stilului sunt prezente în text?

Rețineți!

Texte descriptive nonliterare:

- actele și documentele de identitate conțin informații generale, scurte și semnificative, unele codificate (CNP);
- articolele de dicționar se caracterizează prin exprimarea clară și concisă a trăsăturilor esențiale ale unui obiect sau fenomen;
- ghidurile turistice prezintă informații despre locuri și monumente spre informarea unui public larg;
- lucrările științifice, tehnice, didactice etc. conțin pasaje descriptive specifice domeniului abordat.

Tipuri de texte nonliterare

Descriptiv-informative (2)

Cronica se încadrează în șirul de texte descriptive, care transmit informații legate de evenimentele dintr-un anumit domeniu (muzical, literar, sportiv, monden). Autorii de cronici sunt specialiști în domeniu respectiv; ei analizează și formulează judecăți de valoare asupra fenomenului artistic sau sportiv. Un cronicar trebuie să aibă o cultură generală bogată, să cunoască foarte bine domeniul respectiv, să fie obiectiv în aprecierile făcute. Cronica este un text relativ scurt, așa că autorul trebuie să aibă o mare putere de sinteză. Structura sa compozițională este simplă. Introducerea trebuie să plaseze obiectul cronicii (spectacolul, filmul, concertul, expoziția, meciul) într-un context adecvat. Cuprinsul analizează, după caz: conținutul și ideile textului dacă e vorba de o piesă sau un film, viziunea regizorului, decorurile, muzica, jocul actorilor; tematica tablourilor și maniera de executare, coloristica sau cromatica, ideile care se degajă din expoziție, particularitățile picturilor sau ale sculpturilor expuse într-o galerie de artă; dacă e vorba despre un eveniment sportiv atenția va fi îndreptată spre concepția de joc, vor fi analizate prestația jucătorilor și în egală măsură a arbitrilor. Uneori se specifică și atitudinea suporterilor față de spectacolul sportiv. Încheierea va conține aprecieri generale asupra evenimentului prezentat și recomandări celor interesați de a viziona sau nu spectacolul, filmul, de a urmări în continuare evoluția unei echipe sportive.

Urmăriți și observați structura unei cronici extrem de succinte la filmul: *Walesa: Omul speranței*, Polonia 2013, regia Andrzej Wajda, Cu Robert Wiekiewicz.

„Un film care trece aproape neobservat pe ecranele noastre, și e păcat. Este un film biografic despre Lech Walesa, muncitorul de la uzinele navale din Gdansk care a înfruntat regimul comunist, a creat în jurul său sindicatul liber Solidaritatea, devenind simbolul speranței oamenilor oprimați din Europa de Est pentru speranța că totuși se poate schimba ceva.

Filmul este bine realizat conturând un personaj, uman, cu bune și rele, trecând de ceea ce am putea numi icoana unui erou. Afișul filmului exprimă foarte bine intenția lui Andrzej Wajda, să realizeze un portret al omului dincolo de imaginea simbol. Robert Wiekiewicz se achită foarte bine de rol, pentru că Walesa, așa cum singur mărturisește, nu este un sfânt, iar interpretarea reușește să surprindă toate nuanțele unui caracter complex.

E un film care ar trebui să devină parte a programei școlare, pentru ca cei mai tineri să înțeleagă și să aprecieze ceea ce trăiesc astăzi. Din păcate am văzut filmul într-o sală aproape goală.”

(Cronicarul de film, 11 iunie 2014, Felix Tudoriu)

În alcătuirea textului este evidentă structura sa. Introducerea ne pune în temă cu tipul de film, unul biografic și schițează personajul. Cuprinsul aduce informații despre film, despre personaj și despre intenția regizorului. Încheierea se referă la receptarea filmului.

Aplicație

Citiți cu atenție următoarea cronică sportivă.

Franța – Honduras 3–0 (1–0)

Un meci fără istoric despre care nu se pot spune prea multe. O Franță nici grozavă, dar nici mediocră a jucat destul de „economic” în fața celei mai modeste echipe văzute până acum la acest campionat. Mai multe se pot spune despre arbitraj. Două erori mari de tot: fault al lui Wilson Palacios asupra lui Pogba, din inerție sau cu intenție Palacios îl calcă pe gambă pe francez și acesta ripostează și îl lovește cu piciorul intenționat pe hondurian; arbitrul acordă cartonaș galben ambilor jucători deși regulamentar era să acorde cartonaș roșu lui Pogba și eventual roșu și pentru jucătorul din Honduras; în finalul primei reprize, același Wilson Palacios provoacă un penalty dezechilibrându-l cu umărul în săritură pe același Pogba și arbitrul îi acordă al doilea cartonaș roșu. În faza respectivă se impunea doar acordarea penalty-ului, nu și a cartonașului galben, pentru că nu a fost fault dur sau fault în calitate de ultim apărător. Cu 1–0 pe tabelă și cu un om în plus pe teren, Franța nu a avut nicio problemă în repriza a doua, repetăm, în fața celei mai slabe echipe văzute până acum. Golurile 2 și 3 au venit firesc – la golul 2 a fost nevoie în premieră de studierea tehnologiei video din poartă, pentru a se vedea dacă a fost sau nu autogol. Francezii au terminat meciul cu gândul la derby-ul cu Elveția. Care va fi un cu totul alt adversar, iar dacă francezii nu vor etala un nivel mai ridicat al jocului, le va fi greu să câștige.

(<http://www.cotidianul.ro/prima-drama-in-brazilia-241456/>)

Rezolvați:

1. Delimitați cele trei părți ale cronicii: introducerea, cuprinsul, încheierea.
2. Exprimați-vă punctul de vedere referitor la felul în care a fost realizată informarea în această cronică sportivă.
3. Faceți cronica unui meci desfășurat în școala sau în orașul vostru.

Recenzia reprezintă o descriere concentrată și cât mai obiectivă a unei opere. Rolul recenziei este de a informa publicul interesat de apariția respectivei cărți, eventual, de a o recomanda cititorilor. Ea începe prin menționarea datelor bibliografice – autor, titlu, editură, locul și anul apariției, număr de pagini – a conținutului și a ideilor,

prezentate succint. Recenzentul nu face o analiză amănunțită a lucrării, ci consemnează părțile ei principale și ideile esențiale, cu unele comentarii și aprecieri critice. Iată un exemplu:

„Sub egida Casei Limbii Române a apărut recent manualul *Gramaire française. Morphologie et syntaxe. Guid bref*, semnat de Tatiana Gurițanu. Autoarea încearcă să prezinte gramatica franceză într-o formă succintă, structurată după criterii logice și, respectiv, accesibilă.

Volumul este alcătuit din două părți: morfologie și sintaxă. Pentru a facilita însușirea teoriei gramaticale, materialul este prezentat în formă de tabele și scheme. Cartea nu reprezintă o simplă expunere a problemelor gramaticii franceze, ci un «ghid», diferit de un manual obișnuit. Autoarea confirmă faptul că pentru explicarea problemelor de gramatică trebuie folosită metoda aplicată în manualele elaborate de autori francezi.

Ghidul este recomandat tuturor celor care vor să studieze mai aprofundat limba franceză“

(„Limba Română“, p. 205).

Aplicație

Citiți cu atenție recenzia cărții.

Întotdeauna îmi face plăcere să citesc o carte a unui scriitor român, chiar dacă nu știu de la început la ce să mă aștept, îmi place să descopăr ceva din stilul autorului și de obicei, găsesc ceva care să mă surprindă plăcut. *Weekend gratis* este o lectură plăcută și ușoară, perfectă pentru o seară, fie ea și de weekend. Povestea nu cucerește prin originalitate, cât o face prin unicitate. Ar trebui să vă spun despre ce este vorba. Natalia și Ovidiu sunt împreună de un an și câteva luni și decid împreună să facă următorul pas în relația lor și să se căsătorească, dar sunt oare pregătiți? Natalia este o fire foarte rațională, chiar și când vine vorba de relația ei cu Ovidiu, aceasta analizează totul cu multă răbdare. În schimb, despre Ovidiu nu am prea multe cuvinte de spus, acesta fiind foarte puțin prezentat. Încă din primele pagini, în cuplu ies la suprafață nepotriviri de opinii, tensiuni și frustrări, care sunt marcate de cuvinte dure rostite unul altuia. Pe tot parcursul lecturii, Natalia încearcă să reconstruiască relația lor cu ajutorul amintirilor și sentimentelor ei, puse și ele sub semnul întrebării, pentru a putea vedea cine și unde a greșit.

Cartea abordează și tema părinților și nevoia lor de a interveni în viața copiilor sau mai bine spus, de a-și impune păreri. Acum vremurile s-au schimbat, influența părinților în viața tinerilor este mică, dar sunt oameni care au rămas cu

o mentalitate de demult. O astfel de persoană este și viitoarea soacră a Nataliei care nu îi respectă dorința de a avea nunta pe care o visează într-un local stilat la București, ci vrea ca cei doi să își facă nunta la țară, în satul în care stă ea.

Vedem cum egoismul cu care unii părinți își impun păreri creează neplăceri și strică relații.

(Dorina Georgescu, *Weekend gratis*, Iași, Junimea, 2013)

Rezolvați:

1. În ce tip de text se încadrează exemplul de mai sus?
2. Care este scopul unui astfel de text?
3. Delimitați și explicați cele trei părți ale recenziei.
4. Cum ați fi procedat, dacă ați fi scris voi acest text?
5. Redactați recenzia unei cărți nou apărute.

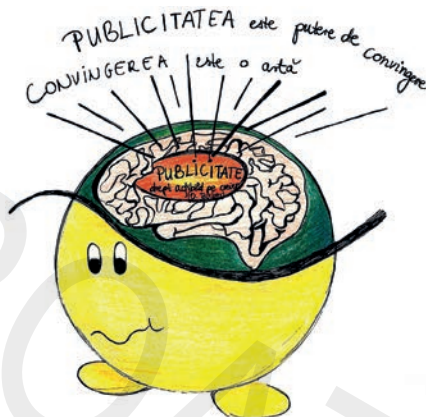
Rețineți!

Cronica informează publicul despre un eveniment (muzical, literar, sportiv, monden) care a avut loc.

Recenzia descrie în manieră concentrată și obiectivă o carte nou apărută, pe care o recomandă cititorilor.

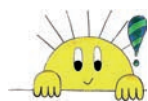
Texte descriptiv-informative cu scop publicitar

Unele texte descriptiv-informative au ca scop principal **persuadarea sau convingerea** destinatarului să acționeze. Este cazul textelor publicitare. Acestea au, pe de o parte, rolul de a informa despre apariția unor produse noi, ale căror calități sunt descrise, iar pe de altă parte urmăresc să stârnească interesul și curiozitatea potențialilor cumpărători cu scopul de a-i convinge să încerce produsele respective. Se știe de multă vreme că „reclama e sufletul comerțului“, iar în epoca modernă se investește mult în promo-

varea produselor pe această cale. În legătură cu această activitate, de-a lungul vremii, și-au exprimat părerea numeroase personalități. Pentru scriitorul francez din secolul al XIX-lea, Gustave Flaubert publicitatea era o *minunată sursă de avere*. Stephen Leacock o definește ca *știința scoaterii din funcțiune a inteligenței umane timp suficient pentru ca să scoți banii*. Pentru William Bernbach *Publicitatea este putere de convingere, iar convingerea este o artă*. George Santayana considera publicitatea *substitutul modern al argumentării; funcția ei fiind de a prezenta ce e mai prost drept mai bun*. Edgar Shoaff numește publicitatea *arta de a crea minciuni din semi-adevăruri*, iar pentru Octav Bibere *Publicitatea este un abțibild de lipit direct pe creier*. Există studii științifice care analizează cele mai eficiente metode de convingere a consumatorilor de toate categoriile. Există de asemenea instrucțiuni clare pentru elaborarea textelor publicitare. Textele sau materialele audio și video prezintă fapte și informații. Credibilitatea lor este esențială și pentru aceasta ele trebuie să fie în primul rând informative și abia apoi convingătoare. Publicitatea țintește să determine consumatorul să acționeze: să viziteze un magazin, să răspundă prin poștă sau telefon, sau pur și simplu să-și amintească de produs, pentru a cumpăra, dar asta nu înseamnă că trebuie să-l inducă în eroare. Tocmai pentru a evita o situație de acest fel, există reglementări juridice care pedepsesc publicitatea mincinoasă. Totuși, ideea că în reclame o parte a adevărului nu este spusă persistă în mintea receptorului, de aceea unele studii ne sfătuiesc să citim reclamele și „printre rânduri“. De exemplu, textul reclamei pentru vânzarea de locuințe, case.

Din punct de vedere lingvistic textul publicitar trebuie să fie simplu și clar. Titlul trebuie să fie atractiv, incitant pentru a-l face pe cititor curios să citească tot textul. Adresarea directă, la persoana a doua singular, trebuie să îndemne cititorul să acționeze. Cuvintele cheie precum „nou“, „imediat“, „gratuit“, „stoc limitat“ sunt scoase în evidență prin utilizarea de caractere ale literelor (fonturi) sau culori diferite. Textul trebuie să fie corect din punct de vedere gramatical și ortografic. Iată un exemplu de text publicitar, deloc agresiv, care țintește să convingă prin informarea corectă și detaliată asupra unui singur obiectiv turistic, simbol al Parisului, celebrul Turn Eiffel: „Parisul rămâne, totuși, orașul cel mai frumos pe care l-am vizitat vreodată. În ciuda aglomerației și a agitației continue, orașul e primitiv și atât localnicii, cât și turiștii, par relaxați și zâmbitori. Turnul Eiffel rămâne unul dintre cele mai vizitate obiective turistice ale lumii. Turnul de fier a fost creat la sfârșitul secolului al XIX-lea, cu scopul de a celebra 100 de ani de la Revoluția Franceză. Între timp, el a primit peste 200 000 000 de vizitatori. Foarte puțini dintre cei care vin la Paris ratează o urcare în Turnul Eiffel. Turiștii cărora nu le place să urce prea sus, se pot opri la primul sau la al doilea etaj din Turn. La început, parizienii au considerat această construcție inestetică, dar, între timp, ea a devenit adevăratul simbol al Orașului Luminilor. Vizitați Parisul și nu veți regreta!“ Observați structura foarte clară: cu o mică introducere, cuprinsul axat pe prezentarea obiectivului turistic și încheierea sintetizată într-un îndemn și o promisiune.

Rețineți!

Textele publicitare sunt texte descriptiv-informative ce urmăresc persuadarea sau convingerea receptorului să acționeze în modul sugerat (să cumpere, să viziteze, să facă ceva etc.)

Aplicație

Citiți grupajul de texte și observați felul în care se structurează fiecare.

Psychologies

Ediția de iunie *Psychologies* este disponibilă la punctele de vânzare ale presei! Află ce înseamnă farmecul personal, ce se întâmplă cu poveștile de dragoste de la birou, descoperă noi repere în ceea ce privește educarea copiilor și care sunt avantajele profesionale ale fericirii.

O mulțime de alte articole așteaptă să fie citite, și, așa cum te-am obișnuit, revista este însoțită de un mic cadou muzical, astfel încât să poți citi revista ta preferată pe ritmuri relaxante.

Rezolvați:

1. Menționați tipul textului de mai sus pe baza a două trăsături caracteristice.
2. Observați structura lui.
3. Ce puteți spune despre prima și ultima frază?
4. Ce rol are fraza a doua?
5. Cât de convingător este mesajul acestui text?
6. Cum vă explicați titlul revistei?

Urban Residence înseamnă o atmosferă relaxantă, cu spații deschise, culori neutre inspirate de natură și materiale de înaltă calitate, asigurând un acces rapid către viitoarea zonă comercială **Coresi Shopping Center**.

Proiectul Urban Residence vă oferă un stil de viață, un mod de a trăi distinctiv, în care domină în continuare confortul, luxul și intimitatea spațiului!

Rezolvați:

1. Ce tip de text aveți în față?
2. Care este scopul primului paragraf?
3. Ce se urmărește în cel de-al doilea paragraf?
4. Exprimați-vă părerea despre acest text?
5. Comparați cele două texte publicitare de mai sus.

Lucian Vasilescu a scris o carte de poezie. Se numește: **Țara mea, viața mea, dragostea mea. Despre modesta mea ratare personală**. Este o carte ciudată, scrisă, parcă, cu răutate. Multe poezii îl fac pe Bacovia să pară un umorist. Altele îl trimit pe Blaga să distrugă corola de minuni a lumii. E o carte ciudată, repet. O carte cu poezii triste dar care, citite, produc un efect invers. De speranță. De încredere. Este o carte precum România. Ca un drog. Ca un canibal. Te mănâncă, dar, la final, îți place. Te inspiră. Te face să vrei să trăiești și mâine.

Rentrop & Straton este onorată să editeze această carte de poezie. O premieră în istoria noastră... economică. Însă pentru orice există o primă dată. O primă dată care nu se uită. Cum nu se uită nici poeziile lui Lucian, odată citite...

Nu am fost niciodată prea bun la dat sfaturi. Vă spun doar atât: **cititi-o!** Vă veți regăsi, veți regăsi țara în care trăiți. Vă veți regăsi existența, de la umil la spectaculos, de la agonie la extaz. Îi veți da de lucru creierului pentru săptămâni întregi. Va lucra în background, precum un program de computer. Cartea o găsiți aici: www.rs.ro. *Florin Câmpeanu, Director General Rentrop&Straton.*

Rezolvați:

1. Textul a apărut pe internet, exact în forma prezentată. Ce puteți spune despre acest aspect?
2. Care este scopul primului paragraf?
3. Cum este construit el?
4. Ce se urmărește în cel de-al doilea paragraf?
5. Ce legătură se poate face între cele trei paragrafe?
6. Ce efect a avut textul asupra voastră?

Sugestii de muncă independentă

Selectați din manualele de specialitate sau din bibliografia facultativă, cele mai reușite descrieri (istorice, geografice, ale fenomenelor fizice sau chimice etc.)

În timpul lecturii bibliografiei școlare, alcătuiți o «galerie de portrete» ale personajelor literare (de ex. Domnul Trandafir, Domnul Vucea, Felix, Otilia etc.). Observați modalitatea în care au fost caracterizate aceste personaje.

Citiți și analizați cu atenție cronicile evenimentelor (spectacol, concert, meci, expoziție) la care ați participat și voi. Exprimați-vă punctul de vedere asupra lor, motivându-vă sau argumentându-vă părerea.

Înainte de a cumpăra o carte nou apărută, informați-vă citind o recenzie depre ea. Citiți cronică filmului pe care intenționați să îl vedeți. După vizionare, comparați părerea voastră cu opinia cronicarului.

Urmăriți cu atenție o reclamă de la televizor. Observați cum se realizează informarea și cum se încearcă persuadarea sau convingerea destinatarului să acționeze. Faceți o prezentare publicitară, bazată pe descrierea unui obiectiv turistic din localitatea voastră pe care vreți să îl promovați.

Faceți publicitate unui eveniment cultural ce se va desfășura în școala voastră. Folosiți cuvinte cheie care să marcheze importanța lui și să trezească interesul și curiozitatea cât mai multor categorii de persoane.

Textul expozitiv (1)

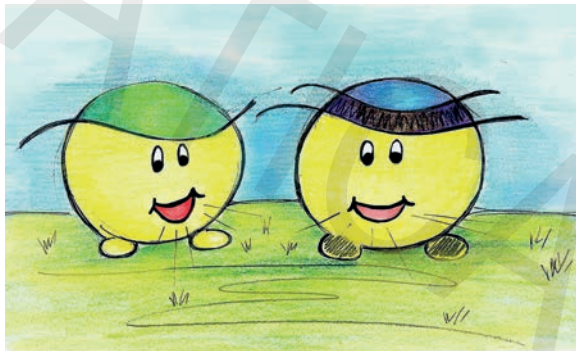
Așa cum spune chiar numele, în astfel de texte, se expune, adică se dau informații și se explică fapte legate de un anumit subiect. Textul expozitiv e prezent în manuale, lucrări științifice, dar și în dicționare enciclopedice, articole de ziar, cronici etc., prin urmare este specific diferitelor ramuri ale stilului științific și tehnic, stilului jurnalistic ca și celui juridico-administrativ.

În textele expozitive sunt importante definirea termenilor, succesiunea și corelarea logică a faptelor și a evenimentelor, prezentarea comparativă, ordonarea temporală etc. Lexicul utilizat trebuie să fie specific domeniului abordat, iar exprimarea clară, să nu lase loc ambiguităților. Structura frazei este simplă, în general cu verbul la prezent. În lucrările științifice textul se ordonează pe paragrafe și alineate, fiind însoțit de desene, schițe, fotografii etc. care îl completează, facilitând înțelegerea lui.

Textul expozitiv poate fi: **analitic** – care analizează și explică fenomene, fapte, situații, modul de funcționare a diferite obiecte, aparate, mașini, dar și a organizațiilor sau instituțiilor, precum și soluționarea unor probleme, teoretice sau practice din toate domeniile etc. și **sintetic** – care rezumă sau sintetizează un anumit subiect.

Caracteristicile textului expozitiv vor fi evidențiate pe baza unor exemple extrase din lucrări științifice sau didactice din domenii diferite.

În textul expozitiv din **domeniul informaticii**, observăm că autorul apelează chiar de la început la definirea termenilor (comunicație, informație verbală) și la exemplificarea printr-o comparație foarte la îndemână, cu scopul de a facilita cât mai mult înțelegerea fenomenului prezentat. Lexicul utilizat nu este foarte uzual. Sunt folosite multe cuvinte și sintagme de specialitate (proces bidirecțional, comunicație, emițător, receptor, semnal audio, semnal electric, convertit) absolut necesare temei abordate, iar construcția

frazelor este simplă și clară. Datorită acestor caracteristici textul poate fi ușor înțeles. „Prin comunicație între două sisteme înțelegem un proces bidirecțional de transmitere de informație. Transmiterea informației evidențiază un emițător, un canal de transmisie și un receptor. Exemplul cel mai întâlnit îl constituie două persoane comunicând telefonic. Linia telefonică este în acest caz canalul de transmisie, incluzând și cele două aparate folosite de cei doi. Este vorba despre o informație verbală – semnale audio, convertite de microfonul aparatului telefonic în semnal electric.”

(Mihai Jalobeanu, *Acces în internet*. p. 27)

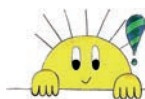

Din **domeniul lingvisticii** am selectat fragmentul în care autorul G. Gruîță explică titlul lucrării *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*.

„Titlul lucrării ar putea stârni unele nedumeriri, de aceea considerăm că sunt necesare câteva precizări. Am optat pentru «moda lingvistică», prin analogie cu cea vestimentară, întrucât și aici funcționează același joc între imuabil și efemer, între aventura novatoare și cuminența tradiționalistă, în aceeași atmosferă de mimetism frenetic, dar și

de contestare vehementă. Ca și în vestimentație, nu tot ce «se poartă» la un moment dat este bun, corect și frumos, dar nici nu trebuie automat respins orice iese din obișnuința noastră lingvistică sau contravine gustului personal. Un alt aspect important al similitudinii amintite este acela că atât moda vestimentară, cât și cea lingvistică vizează un anumit mediu sociocultural, «lumea bună». Moda vestimentară, de pildă, nu are în vedere modul în care se îmbracă oamenii nevoiași, la care acționează niște constrângeri materiale prea severe pentru a mai exista loc pentru opțiuni de rafinament și modernitate. Moda lingvistică se referă, de asemenea, la exprimarea oamenilor instruiți, care au o anumită educație lingvistică și încearcă să respecte normele limbii literare.“

Autorul constată că atât moda vestimentară, cât și cea lingvistică au aceeași țintă: **înnoirea**. Dar, vestimentară sau lingvistică, noutatea nu este întotdeauna binevenită, nici bună, corectă sau frumoasă, ca să reluăm cuvintele autorului. Din punct de vedere lexical textul nu abundă în termeni științifici, dimpotrivă, este un limbaj standard, plăcut, cu multe neologisme și sintagme mai puțin uzuale (imuabil, efemer, aventură novatoare, cuminență tradiționalistă, mimetism frenetic, rafinament, oameni instruiți, educație lingvistică etc.). Frazele sunt armonios construite, iar textul se dezvoltă în jurul a două comparații sugestive (vorbirea și îmbrăcămintea comparativ cu mediul socio-cultural).

Rețineți!

Textul expozitiv transmite idei, informează și dă explicații în legătură cu anumite obiecte, fenomene, fapte și evenimente, situații etc.; uneori demonstrează cum se explică un fapt.

Textul expozitiv poate fi analitic sau sintetic.

Textele științifice și didactice sunt, în general, texte expozitive.

Aplicație

Citiți cu atenție textele următoare.

Unul dintre clișeele lingvistice vehiculate prin știrile care ne vin dinspre tribunal sună așa: *Inculpatul a pretins și primit foloase necuvenite*. Presa preia această structură șchioapă a lui **a pretins și primit**, popularizând-o cu voluptate. [...]

Suprimarea auxiliarului la verbele coordonate nu este însă apanajul exclusiv al stilului juridic. Moda luatului pe scurtătură, prin nerespectarea auxiliarului la formele verbale compuse, atunci când acestea sunt coordonate, este un fenomen lingvistic mult mai amplu. Manifestarea lui se înregistrează, frecvent, la perfectul compus al indicativului: «... *a semnat și conceput* cel mai important tratat al României postbelice»; «repet ceea ce *am spus și scris* de mai multe ori». [...]

Preferința vorbitorilor pentru formulările „prescurtate” este normală și corespunde unuia dintre principiile care guvernează dinamica limbii – economicitatea. Exprimarea „economicoasă” are însă anumite limite. Ea nu trebuie să compromită claritatea mesajului sau integritatea unor entități morfologice consacrate de sistem. Omiterea auxiliarului pentru formele verbale compuse nu este acceptată de limba normată nici în aparițiile unice, nici în cele multiple, coordonate. Ca purtător de informații gramaticale (mod, timp, persoană, număr, diateză), auxiliarul face parte din „cuvântul morfologic”. În plus, el este strâns legat de adverbul de negație, de formele pronominale scurte etc., pe care le antrenează în suprimări interzise, după cum vom arăta pe parcurs. Există, prin urmare, suficiente motive de îngrijorare.

(G. Gruîță, *Moda lingvistică*)

Rezolvați:

1. În ce domeniu se încadrează textul de mai sus?
2. Cărui public se adresează autorul? Motivați răspunsul.
3. Cum puteți argumenta afirmația că suntem în fața unui text expozitiv?
4. Ce terminologie științifică apare în text?
5. Selectați fraza construită exclusiv din termeni specializați.

Apele subterane

Complexitatea tectonică și cea genetică a formațiunilor geologice de pe teritoriul României determină o mare diversitate a apelor subterane, conferindu-le și caracteristici fizico-chimice diferențiate în funcție de originea lor (vadoasă, juvenilă sau mixtă). După geneză și condițiile hidrogeologice de înmagazinare, apele subterane se diferențiază în *freatice* și de *adâncime*.

Apele freatice.

Apele freatice se întâlnesc în toate unitățile de relief din România. Astfel, în spațiul muntos, apele freatice circulă rapid și se acumulează în scoarța de alterare și în fisurile rocilor compacte. În nordul Podișului Moldovei și într-o bună parte din depresiunea Transilvania, structura geologică favorizează prezența apelor freatice de stratificație. Acumulări importante de ape freatice se întâlnesc însă în formațiunile sedimentare din depresiunile și din culoarele intramontane, din piemonturi, din câmpiile piemontane și din câmpiile propriu-zise.

Apele freatice reprezintă o sursă economică importantă nu numai prin faptul că asigură ape de bună calitate, dar și prin aceea că rezervele exploatare se pot reface ușor prin ciclicitatea regimului hidric. În funcție de factorii genetici ai rezervelor de apă, se deosebesc ape freatice zonale și ape freatice azonale.

(Geografia României)

Rezolvați:

1. În ce domeniu științific se încadrează acest text?
2. Cu ce argumente susțineți afirmația?
3. Extrageți cel puțin 10 termeni de specialitate.
4. Enumerați 3 dintre caracteristicile textului expositiv care se regăsesc aici.

Textul expozitiv (2)

Am selectat spre exemplificare și un fragment dintr-o lucrare de istorie. Fiind vorba despre domeniul istoric, iar istoria fiind o poveste, vom observa câteva schimbări în registrul stilistic. Aici autorul ne ia martori la evenimentele expuse în fața noastră, prin formularea „să vedem acum cine sunt acei barbari“, reluând chiar subiectul capitolului care se intitulează *Primii barbari în părțile noastre*.

„Să vedem acum cine sunt acei barbari care pătrund pe teritoriul daco-romanilor.

Au venit mai întâi goții, care s-au împărțit în două ramuri, ostrogoții și vizigoții, goții de la răsărit și goții de la apus. Nu s-au așezat în părțile noastre – erau prea atrași de bogățiile din Italia ori de la Constantinopol, a doua capitală romană de la împăratul Constantin încoace, care va deveni capitala Imperiului Bizantin mai târziu. La urmă, ambele ramuri gotice au migrat către apus, făcându-și loc ostrogoții în Italia, iar vizigoții în Galia și în Spania.

La noi a stat câteva sute de ani un alt neam germanic, înrudit cu goții, gepizii (cel puțin 200 de ani prin Banat și vestul Transilvaniei). S-ar putea să fi rămas ceva de pe urma lor când au fost alungați către apus de o ciudată coaliție între avari și longobarzi (zic ciudată, fiindcă longobarzii erau germani, la fel ca gepizii, pe când avarii erau asiatici); însă urme în limba noastră se pare că n-au lăsat – dar nici longobarzii n-au lăsat urme în italiană, și totuși au dominat nordul Italiei timp de veacuri!

Locul gepizilor l-au luat avarii, aparținând aceluiași seminții asiatice cărora savanții le dau numele generic de *turanici*, și care vorbeau o limbă turcică – se spune o limbă *türk* pentru a deosebi ansamblul limbilor turcice de turca otomană. Aceasta se petrece la începutul secolului al VI-lea. Și, odată cu avarii, pătrunde și în părțile noastre un neam foarte numeros, care însă nu era structurat, ca germanii, cu o aristocrație, cu regi, cu oarecare organizare de stat. E vorba de slavi.“

(Neagu Djuvara, *O scurtă istorie a românilor*, p. 24)

Observați modul în care autorul ierarhizează sau ordonează temporal evenimentele (mai întâi, mai târziu, la urmă) sau cum corelează logic faptele și evenimentele prezentate (nu s-au așezat în părțile noastre – erau prea atrași de bogățiile din Italia ori de la Constantinopol); el introduce explicații (Constantinopol, a doua capitală romană de la împăratul Constantin încoace, care va deveni capitala Imperiului Bizantin mai târziu) și clarificări terminologice (ostrogoții / goții de la răsărit, vizigoții / goții de la apus) sau face prezentări comparative (deși gepizii au rămas prin Banat și Transilvania vreo 200 de ani „urme în limba noastră se pare că n-au lăsat – dar nici longobarzii n-au lăsat urme în italiană, și totuși au dominat nordul Italiei timp de veacuri!“).

Din punct de vedere lexical, textul este ușor de înțeles, cuvintele de specialitate referindu-se, mai cu seamă, la denumirile popoarelor migratoare (goții, avarii, gepizii, longobarzii etc.), care nu ridică probleme de înțelegere, poate doar de plasare în spațiu a acestora; când e cazul, autorul apelează la explicații clarificatoare: „avarii,... cărora savanții le dau numele generic de *turanici*, și care vorbeau o limbă turcică – se spune o limbă *türk* pentru a deosebi ansamblul limbilor turcice de turca otomană.”

Un alt exemplu este din **domeniul juridic**. Caracteristicile generale ale acestor texte țin de ordonarea lor pe paragrafe și alineate, de trimerile din corpul textului

la articole din legi sau de trimiteri și explicații date la subso-
lul paginii. Toate acestea sunt
evidente în textul de mai jos. În
plus, față de textul precedent,
în care autorul ne lua ca mar-
tori la evenimente, prezentarea
aceasta este neutră, expozitivă,
tranzacția e analizată și expli-
cată sec, fără ca autorul să se
trădeze prin ceva.

„55. **Obiectul cumpărării-vânzării comerciale.** Potrivit art. 3 pct. 1 și 2 C. com., cumpărarea-vânzarea comercială poate avea ca obiect *numai bunurile mobile*: produc-
tele, mărfurile și obligațiunile statului și titlurile de credit care circulă în comerț.

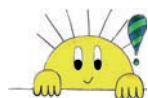
- a) *Productele*. Noțiunea de produse desemnează, în dreptul comercial, produsele na-
turale ale pământului, care se obțin prin cultură sau exploatare directă (de exemplu,
cerealele, legumele, lemnele etc.), precum și produsele animalelor (de exemplu,
laptele, lâna etc.).
- b) *Mărfurile*. Acestea sunt produsele realizate din activitatea de producție, destinate
schimbului (de exemplu, autoturismele, mobilierul etc.).
- c) *Titlurile de credit*. Titlurile de credit sunt înscrisuri în baza cărora titularii lor au
calitatea să exercite drepturile specificate în cuprinsul lor. Întrucât aceste titluri (în-
scrisuri) încorporează anumite drepturi, ele pot fi obiectul dreptului de proprietate și
al unor operațiuni juridice, între care și cumpărarea și vânzarea.”

(Cărpenu, *Drept comercial român*, p. 35)

Caracteristica principală, foarte vizibilă, este organizarea formală a acestui text. Ea are
o funcție clară, aceea de a permite cititorului să se orienteze foarte bine în text și să
rețină mai ușor ceea ce este esențial. Folosind diferite tipuri de caractere (bold și italic)
autorul își orientează cititorii spre esența conținutului: vânzarea, cumpărarea, produc-
tele, mărfurile, titlurile de credit. Fiecare articol e definit într-un paragraf separat, iar
exemplificările sunt date imediat. Din punct de vedere lingvistic observăm prezența
verbului exclusiv la prezent (desemnează, se obțin, sunt, încorporează). Frazele sunt
sobre, iar când sunt mai lungi, nu au o structură complicată. Pentru exactitatea și co-

rectitudinea celor susținute, autorul face frecvent trimiteri bibliografice – la alte lucrări similare sau la articole din lege.

În urma acestei incursiuni în texte expositive din diverse domenii științifice se impun câteva concluzii generalizatoare. De obicei emițătorul, cu unele excepții, nu este vizibil. Lexicul folosit este specific orizontului tematic abordat, timpul verbal cel mai utilizat e prezentul, ierarhizările și ordonările se fac în paragrafe notate prin cifre și / sau litere, iar în interiorul textului prin cuvinte ca: mai întâi, apoi, pe urmă etc.

Rețineți!

Caracteristicile generale ale textului expositiv:

- lexicul adecvat domeniului;
- definirea clară a termenilor;
- verbul, în general, la prezent;
- fraze clare și în general simple;
- ordonarea și ierarhizarea internă clară pe capitole, paragrafe, alineate;
- folosirea de ilustrații, schițe, tabele, fotografii;
- estomparea autorului, definirea clară a termenilor.

Aplicație

Citiți cu atenție textul următor.

§ 5. Fuziunea și divizarea societăților comerciale.

397. Precizări prealabile. Legea nr. 31/1990, în forma sa actuală, reglementează mai cuprinzător fuziunea societăților comerciale. În plus, ea reglementează și divizarea societăților comerciale.

Reglementarea împreună a fuziunii și divizării societăților comerciale este pe deplin explicabilă. Fuziunea și divizarea sunt procedee tehnico-juridice prin care se realizează restructurarea societăților comerciale. (vezi, M. Jeantin, op. cit., p. 372 și urm.)

398. Noțiunea și formele fuziunii și divizării. Legea 31/1990 cuprinde anumite dispoziții pentru definirea fuziunii și divizării, precum și a formelor acestora.

Fuziunea este operațiunea prin care se realizează o concentrare a societăților comerciale. Ea are două forme: absorbția și contopirea.

Absorbția constă în înglobarea de către o societate a uneia sau mai multor societăți comerciale, care își încetează existența.

Contopirea constă în reunirea a două sau mai multor societăți comerciale, care își încetează existența, pentru constituirea unei societăți comerciale noi.

Divizarea este o operațiune prin care se realizează împărțirea unei societăți comerciale sau o desprindere a unei părți dintr-o societate. (v. Decretul nr. 31/1954; Legea nr. 31/1990)

Divizarea constă în împărțirea întregului patrimoniu al unei societăți care își încetează existența, între două sau mai multe societăți existente sau care iau astfel ființă.

Desprinderea constă în separarea unei părți din patrimoniul unei societăți, care nu își încetează existența și transmiterea ei către una sau mai multe societăți existente sau care iau astfel ființă. În procesul fuziunii sau divizării pot fi implicate numai societățile comerciale (Georgescu, op. cit. vol II, p. 172–173). Acestea pot avea aceeași formă juridică sau forme diferite (Cărpenu, p. 243–244).

Rezolvați:

1. Decideți, pe baza argumentelor, dacă textul de mai sus este un text științific sau didactic.
2. Prin ce trăsături se încadrează în textele expositive?
3. Enumerați câțiva termeni specifici domeniului.
4. Ce observații lingvistice puteți face asupra textului?
5. Ce caracteristici formale ați observat?

Textul expozitiv (3)

Textele jurnalistice, cum sunt articolele, știrile, buletinele meteo se încadrează, de asemenea, în seria textelor expozitive. Câteva exemple vor fi mai convingătoare decât simplele afirmații.

Știrea este un gen publicistic de mică întindere, constând în formularea informațiilor referitoare la un eveniment (ce s-a întâmplat, când, unde, cine a fost implicat – eventual cum și de ce). „Știrile diverse“, cu subiecte mai mult sau mai puțin senzaționale, abundă în informații de genul:

„Un tânăr de 27 de ani a murit în această dimineață în București, după ce mașina pe care o conducea a intrat într-un stâlp. Accidentul a avut loc pe fondul unei ceți dese, cu vizibilitate sub 50 de metri. Mașina a intrat frontal într-un stâlp.“

Observați informațiile menționate în definiție: timpul (**când** – în această dimineață, în timp ce conducea, locul faptei (**unde** – în București), **ce** s-a petrecut (a murit), **cine** e subiectul evenimentului (un tânăr de 27 ani), cauza evenimentului (**de ce** – mașina a intrat într-un stâlp pe timp de ceață densă). Deznodământul tragic e anunțat chiar de la început. Din punct de vedere lingvistic, constatăm că lexicul este unul uzual, cu formulări caracteristice (pe fondul unei ceți dense, a intrat frontal). Întrucât se expun acțiuni petrecute deja, verbele sunt la un timp trecut.

Un alt gen de text informativ este **buletinul meteo** sau estimarea meteorologică. În cazul acesta suntem informați despre **ce** se va întâmpla, **unde** și **când**.

Exemplificăm prin textul **Estimarea evoluției valorilor termice și a precipitațiilor în intervalul 30. 06. – 13. 07. 2014. Transilvania**.

„Pe parcursul primei săptămâni, media temperaturilor maxime se va situa între 22 de grade – în data de 1 iulie și 29 de grade – în 6 iulie. În cea de a doua săptămână, temperaturile nu vor mai avea variații importante, iar în medie vor fi cuprinse între 26 și 28 de grade. Media valorilor termice nocturne va oscila între 10 grade – în 2 și 5 iulie și 14 grade – la începutul săptămânii viitoare. Probabilitatea de ploaie va fi redusă în data de 2 iulie și în perioada 4–6 iulie. În restul intervalului vor fi averse, pe arii mai extinse în 30 iunie, 1 iulie, 3 iulie, dar și în intervalul 7–9 iulie.“

Caracteristica esențială a textului ține de subiectul acestuia: vremea pentru o anumită perioadă de timp, mai exact pentru două săptămâni. Prezentarea se face, logic, în ordine cronologică: prima săptămână și a doua. Autorul este complet estompat, doar datele vorbesc, pentru că ele interesează pe destinatar. Datele calendaristice și temperaturile ocupă cea mai mare parte a textului. Întrucât e vorba despre o estimare, cele câteva

verbe, între care predomină *a fi*, sunt la viitor. Dintre cuvintele și sintagmele specifice menționăm: averse, arii, interval, precipitații, variații, valori termice nocturne etc.

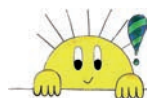
În seria textelor expozitive intră și articolul – text publicistic în care autorul expune date sau fapte cu caracter politic, social, științific etc. în scopul informării publicului.

„Zi decisivă pentru Republica Moldova“

Parlamentul Republicii Moldova se reunește miercuri în plen pentru a ratifica Acordul de Asociere la Uniunea Europeană, semnat la 27 iunie la Bruxelles. Decizia a fost anunțată marți de șeful legislativului de la Chișinău, Igor Corman, după ședința Biroului Permanent al parlamentului, informează agenția Unimedia. Proiectul de lege pentru ratificarea Acordului a fost avizat deja de toate comisiile parlamentare, avizele au fost transmise către comisia de profil, cea de politică externă și de integrare europeană și s-a propus, în baza raportului, ca acest subiect să fie dezbătut miercuri în plen, a declarat Igor Corman, subliniind că au fost respectate toate procedurile parlamentare. Șeful parlamentului de la Chișinău a făcut apel „la toți deputații din Parlamentul Republicii Moldova, indiferent ce partid reprezintă, ca mâine (miercuri) să dea dovadă de responsabilitate, de curaj și demnitate și să voteze cu conștiința curată, să voteze liber pentru acest acord foarte important pentru viitorul Republicii Moldova“. Igor Corman s-a arătat sigur că vor fi voturi suficiente în favoarea ratificării Acordului de Asociere la UE și a propus ca votul să fie uninominal, „astfel încât fiecare deputat să-și expună clar propria poziție“. Deputații coaliției proeuropene și cei liberali din parlamentul de la Chișinău au anunțat că vor vota pentru ratificarea Acordului de Asociere, în timp ce comuniștii și socialiștii au indicat că se opun documentului semnat cu Uniunea Europeană. În cursul acestei săptămâni și parlamentele unor state europene, inclusiv cel al României, urmează să ratifice Acordul dintre Republica Moldova și UE.“

(Capital.ro | 02 iulie 2014)

Textele de acest gen se remarcă prin faptul că sunt pur informative, autorul nu își trădează prin nimic prezența. Informația este prezentată în organizare logică, iar citatele folosite sprijină obiectivitatea sau neutralitatea autorului. Din punct de vedere lexical textul e adaptat perfect temei politice, prin nume de partide și instituții sau prin anumiți termeni tehnici ca: a ratifica, a dezbate, a vota, plen, uninominal etc. Frazele sunt clare, fără pretenții de originalitate, pentru că autorul nu dorește să ne impresioneze, ci doar să ne informeze.

Rețineți!

Texte expozitive se regăsesc în publicistică, în: știri, buletine meteo, articole de ziar

Aplicație

Citiți cu atenție textele de mai jos.

Milionar

Pictorul clujean Adrian Ghenie a încasat duminică suma de 2.427.190 de dolari pe o singură pictură în urma unei licitații desfășurate la Londra sub tutela reputatei case The Sotheby's. Inițial, pictura, „The Fake Rothko“, a fost evaluată **ca** preț de pornire la maximum 500 000 de dolari, dar lucrurile au luat-o „razna“ spre bucuria pictorului clujean în vârstă de 37 de ani. La final, cumpărătorul anonim a cumpărat pânza, pictată de Ghenie în 2010, la prețul de 2.427.190 dolari, sumă care îl propulsează pe Ghenie în topul celor mai bine vânduți artiști contemporani. Ghenie s-a născut la Baia Mare, a terminat Universitatea de Arte și Design din Cluj-Napoca și își împarte activitatea între orașul de pe Someș și Berlin. Artistul a avut începând cu 2006 expoziții personale la Anvers, Berlin, Londra, München, Paris, Zürich, Austin, Los Angeles și New York. Unul dintre marii profesori ai lui Ghenie de la Universitatea de Arte și Design ne-a declarat sub anonimat: «Acest om are câteva trăsături extraordinare: e talentat, e muncitor, e modest. Sper ca milioanele să nu îl piardă, el trebuie să creeze și să evolueze. Nu mă surprinde suma pe care a primit-o. Ghenie va deveni un pictor foarte *hot* în următorii ani și sunt convins că sumele vor crește. Mă rog pentru el și sper să nu plece niciodată definitiv din Cluj».

(www.ziardecluj.ro)

Rezolvați:

1. Ce trăsături proprii textelor expositive identificați în acest text?
2. Ce rol îndeplinește citatul din text?
3. Ce observații lingvistice puteți face asupra textului?

Știri de la Poliția rutieră

Un adolescent de 14 ani a fost prins de polițiști în timp ce conducea un autoturism. Minorul a fost înregistrat de aparatul radar conducând autoturismul cu viteza de 90 kilometri la oră în municipiul Deva, pe un sector de drum limitat la 50 de kilometri la oră, fără să aibă permis de conducere pentru nicio categorie de autovehicule. Minorul era însoțit de tatăl său, în vârstă de 42 de ani, pasager pe locul din dreapta față. Polițiștii au stabilit că autovehiculul i-a fost încredințat minorului chiar de către tatăl său, deși acesta știa că băiatul nu are permis de conducere. Pe numele celor doi a fost întocmit dosar penal pentru conducere a unui autoturism pe drumurile publice de către o persoană care nu posedă permis de conducere, respectiv încredințare cu bună știință a unui autovehicul unei persoane care nu posedă permis de conducere.

Rezolvați:

1. Cum sunt prezentate informațiile în acest text?
2. Ce trăsături proprii textului expozitiv recunoașteți?
3. Enumerați termenii de specialitate din text.

Sugestii de muncă independentă

1. Studiați cu atenție manualele de matematică, fizică și chimie, observând ce structură au textele expositive.
2. Comparați structura lor cu cea a lecțiilor din manualele de biologie, istorie și literatură.
3. Enumerați câteva asemănări și câteva deosebiri.
4. Citind articole din ziare, reflectați asupra felului în care suntem informați.
5. Faceți comentarii asupra aspectului lingvistic (vocabular, structura frazelor, formele verbale) din articolele citite.

Textul narativ (1)

Relatarea sau povestirea unei întâmplări sau a unor evenimente desfășurate într-un anumit spațiu și într-o anumită succesiune temporală este specifică textelor narative.

În fiecare zi povestim ce ni s-a întâmplat nouă sau celor apropiați, ce au făcut prietenii noștri, sau citim despre evenimente importante care au avut loc și în ce fel s-au petrecut lucrurile. Observăm că în fiecare din aceste relatări e important de transmis UNDE, CÂND și CE s-a întâmplat. Dar la fel de important e să știm CINE a făcut respectivele fapte, DE CE, CUM sau ÎN CE FEL le-a comis. De exemplu, într-o frază simplă, *Azi la școală un coleg s-a accidentat*, aflăm când, unde, ce s-a întâmplat și cine a fost implicat. Pentru a avea o povestire sau o narațiune este esențial să spunem și de ce, respectiv cum sau în ce fel a avut loc accidentul, eventual care sunt urmările lui. Narațiunea este „felul în care spunem cum se petrece ori s-a petrecut ceva”.

Fiecare din momentele menționate este foarte important în derularea povestirii. Iar dacă în relatarea unei întâmplări cotidiene povestitorul nu e atent la aceste aspecte, ascultătorul este obligat să intervină cu întrebări de genul: Când? Unde? Cum? De ce? pentru ca povestirea să aibă sens. Dacă momentele nu sunt bine marcate relatarea devine confuză. Se întâmplă aceasta destul de frecvent în relatările orale, făcute chiar la televiziune, când reporterii abordează martorii sau participanții la un „eveniment”, iar aceștia povestesc haotic fără logica simplă, rezultată din răspunsuri clare și concise la întrebările: **când, unde, ce, cine, de ce.**

Textele narative se diferențiază după scopul lor. Unele au scop practic, ele relatează întâmplări cotidiene sau evenimente istorice. Altele au scop cultural, scrierile memorialistice sau jurnalele de călătorie. Categoria narațiunilor care au scop artistic cuprinde povestirea, nuvela, romanul, fabula, legenda, povestea, basmul; ele se încadrează în genul literar epic. Narațiunea literară este de obicei în proză, dar poate fi și în versuri (epopeea, fabula, legenda, poezia lirică).

Narațiunea poate fi obiectivă – în texte istorice, cotidiene, memorialistice sau subiectivă – în textele literare, dar și în memorialistică.

Dacă povestitorul sau naratorul este implicat și relatează tot ce i s-a întâmplat, povestirea se face la persoana întâi, iar dacă povestește ceea ce li s-a întâmplat altora, relatarea se face la persoana a treia.

În textul narativ, literar sau nonliterar, un rol foarte important se acordă verbelor, sau mai exact timpurilor (prezentul, perfectul simplu, perfectul compus, mai mult ca perfectul) și modurilor verbale (gerunziu sau supin), cu ajutorul cărora se realizează o ierarhizare a acțiunilor, care este sprijinită și prin prezența unor repere temporale lexicale, cum ar fi: mai întâi, atunci, apoi, după aceea, după care, pe urmă etc.

Texte narative cu scop artistic. Așa cum am menționat deja, narațiunea poate fi prezentă chiar și în poezie, în genul liric. Am ales un astfel de exemplu, în care de altfel suntem avertizați chiar din titlu că poezia este o baladă. *Balada morții* conține în primele 3 strofe o narațiune; poetul narează un fapt divers, moartea unui om simplu, a unui necunoscut. E adevărat că povestea este o introducere sau un pretext pentru glosarea filozofică din celelalte 9 strofe.

Cobora pe Topolog
Dintre munți, la vale...
Și la umbra unui stog
A căzut din cale.
În ce vară? În ce an?
Anii trec ca apa...
El era drumeț sărman
Muncitor cu sapa.
Oamenii l-au îngropat
Într-un loc aiurea,
Unde drumul către sat
Taie-n lung pădurea. [...]
(G. Topârceanu, *Balada morții*)

Cu toate că spațiul destinat poveștii e concentrat, găsim aici exprimat timpul (într-o vară, n-are importanță anul), locul, (undeva în munte pe valea Topologului), evenimentul întâmplat, (un om necăjit, a murit, iar oamenii l-au îngropat chiar în mijlocul pădurii). În seria verbelor la trecut, alternează imperfectul (cobora, era) cu perfectul compus (a căzut, l-au îngropat).

Exerciții.

1. Citiți fabula *Bivolul și coșofana* de Gr. Alexandrescu și demonstrați că e vorba despre un text narativ.
2. Citiți legenda *Muma lui Ștefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu. Observați cum este prezentat cadrul spațial și temporal în care se desfășura acțiunea.

Într-o operă literară în proză, ideea centrală se susține printr-o înșiruire de narațiuni. Faptul este evident în orice povestire, nuvelă sau roman. În textul următor, un fragment dintr-un roman de aventuri, un povestitor atotștiutor relatează ceea ce se întâmplă în diverse părți ale castelului (în partea nordică, în aripa domnească, în două hrube adânci și întunecoase), la momentul înserării. În construirea fiecărei secvențe narative se acordă o importanță deosebită verbului, utilizat la trecut: se învârtteau, răspundea; dispăruseră, dispăruse; se zbăteau, nu putea.

„Castelul nelocuit de aproape 300 de ani deveni dintr-o dată teatrul unor evenimente nemaipomenite.

În partea nordică, în aripa fetei în alb, trei oameni mai mult deznădăjduiți decât furioși se învârtteau în jurul unui tinerel cu nasul cârn și părul ciufulit care la toate amenințările lor răspundea printr-o muțenie definitivă.

În aripa domnească, trei cireșari trăiau clipe unice prin cruzimea lor. Cei mai buni dintre ei dispăruseră fără urme. Dispăruse Victor, singurul care ar fi putut să despice cu mintea lui întunecimile, dispăruse Ursu, singurul care ar fi putut duce la capăt cel mai absurd plan de salvare, dispăruse prichindelul cârn și ciufulit, singurul care le sfâșia tuturor inimile.

Singurele ființe care ar fi putut aduce liniște, seninătate și poate chiar veselie în castelul rece de marmură se zbăteau neputincioase în două hrube adânci și întunecoase de unde nu putea răzbate în afară nici un strigăt de încurajare sau de ajutor. Ingenioasele capcane nu-și pierduseră memoria mecanică nici după secole de așteptare. Deasupra cetății celor două cruci, începea să fâlfâie pasărea nopții cu aripile sale negre, înfricoșătoare, cu răsuflările sale de spaimă.“

(C. Chiriță, *Cireșarii*)

Exercițiu:

Selectați două pasaje narrative din opere diferite și observați care sunt modalitățile de narare a faptelor (tipul de narator, crearea cadrului spațial și temporal, personajele, rolul verbelor etc.)

În textul memorialistic *Hronicul și cântecul vârstelor*, Lucian Blaga narează propriile întâmplări, în mod artistic, într-un text literar ce poartă amprenta unui mare stilist. Fragmentul surprinde un moment emoționant din copilăria poetului: declanșarea vorbirii pentru copilul care, deși trecuse de 4 ani, încă nu vorbea.

„Cumnatul meu, punând o mângâietoare dulceată în numele meu, mă chemă din curte, unde mă jucam în nisip; îmi dete un „zlot“ și-mi zise să mă duc până la „boldă“ (prăvălia satului) s-aduc o sticlă de bere sau, dacă nu se găsește bere, o sticlă de „sodă“ (sifon). Am luat zlotul, i-am pipăit zimții, l-am învărtit în mâna mea umedă și am plecat. Pe drum însă, ispitit de acel ceas de dogoare, aveam să-mi fac socotelile mele. Berea îmi făcea rău și nu înțelegeam slăbiciunea celor mari pentru astă amăreală. Hotărâi deci să nu mă încarc cu sticla de bere, chiar dacă s-ar fi găsit. Îmi plăcea însă siropul de smeură cu sifon, și mă înțelesei cu mine însumi să nu aduc decât „sodă“. După o jumătate de ceas mă întorceam fără bere și fără sifon la tânăra pereche din grădiniță. Le împărtășeam foarte calm rezultatul excursiei mele. „Bere este, sodă nu-i și zlotul l-am chiert (pierdut).“ Uluire. Sora mea se uită lung la mine fără a scoate un cuvânt. Cumnatu-meu se ridică, mă ia de mână: „Haide!“ Stăruia să-i arăt întocmai pe unde am umblat pe drum, până la boldă și înapoi. Zlotul l-am găsit acoperit de praf în

mijlocul uliței la calea jumătate. La întoarcere sora mea m-a luat în brațe și m-a sărutat cu putere. După stupoarea de-o clipă, întâmplarea cu berea, soda și zlotul începuse să-i facă haz și să-i scuture diafragma. Avea Letiția o slăbiciune aproape maternă față de mine, dintotdeauna.“

Exerciții.

1. Argumentați că ne găsim în fața unui text narativ literar.
2. Selectați un alt pasaj descriptiv din același volum.
3. Ce caracteristici ale textului narativ puteți identifica?

Rețineți!

Textul narativ relatează sau povestește întâmplări și evenimente desfășurate într-un anumit spațiu și timp, într-o anumită succesiune temporală. Textul narativ poate răspunde unui scop practic, cultural, artistic sau literar.

Texte narative literare:

- în versuri: epopeea, balada, fabula, legenda;
- în proză: romanul, povestirea, nuvela.

Caracteristici generale ale textului narativ: autorul, instanța narativă, este prezentă, povestind, fie la persoana întâi, fie la persoana a treia; verbele la timpurile trecute diferențiază, ordonează și ierarhizează faptele; precizarea timpului și locului fixează cadrul desfășurării acțiunii.

Texte narative cu scop practic și cultural (2)

Scrierile istorice, memorialistice, jurnalistice, cotidiene îndeplinesc un scop practic sau cultural. Vom observa caracteristicile lor pe baza unor texte de facturi diferite.

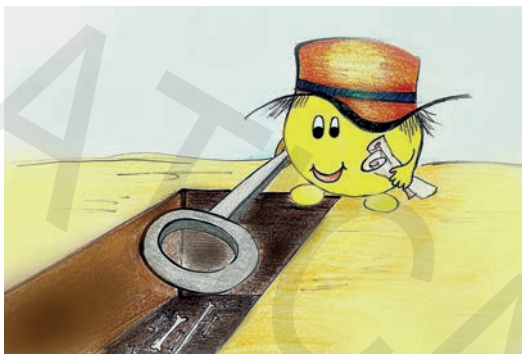
În fragmentul următor întâmplările sunt relatate clar, cu umor, într-un limbaj colocvial presărat cu expresii familiare, dar fără pretenții artistice.

„Jocuri de noroc. Exmatriculați

Într-o vară, în vacanță, cred că eram în clasa a VI-a, împreună cu Bubu Bran, Marius Șimon și băiatul profesorului de desen Flaviu Domșa – cu același nume, ne-am ambalat la jocul de biliard în hotelul-restaurant «Central». Deodată își face apariția profesorul Flaviu Domșa, care la început ne-a dat instrucțiuni asupra modului de joc la biliard, ca apoi să ne certe și să ne atragă atenția să nu mai frecventăm restaurante, elevilor fiindu-le interzis acest lucru. După terminarea vacanței și în primele 3–4 zile după începerea școlii, ne trezim chemați toți la cancelaria profesorală, unde în prezența multor profesori, inclusiv a lui Flaviu Domșa, directorul Augustin Calianu, după ce ne-a făcut o muștruluială cruntă, ne-a anunțat că, la sesizarea profesorului Domșa și în conformitate cu hotărârea Consiliului profesoral, suntem exmatriculați pe timp de 2 săptămâni. Ușor pentru noi, dar ceea ce am pățit acasă e «altă căciulă»“.

(Emil Negruțiu, *Memoria*, p. 52)

În acest text memorialistul relatează o întâmplare din perioada liceului. Primul episod: acțiunea (elevii joacă biliard) are loc într-o vacanță de vară, într-un hotel-restaurant, cum menționează autorul. Profesorul de desen, care e tatăl unuia dintre ei, apare și el în local. Ca profesor, se simte dator să-i inițieze în joc, dar și să-i certe, întrucât elevii nu aveau voie să frecventeze astfel de locuri. Al doilea episod e consecința firească a celui dintâi, dar se petrece mult mai târziu, după începerea școlii, când elevii sunt sancționați prin exmatriculare. Continuarea e sugerată de autor prin remarca *ceea ce am pățit acasă e „altă căciulă”*. Toate caracteristicile unui text narativ sunt bine reliefate: timpul se precizează cu detalii – într-o vară, în vacanță, după terminarea vacanței, după începerea școlii; locul e clar stabilit – hotelul-restaurant «Central» și cancelaria profesorală; acțiunile sunt înfățișate cu ajutorul verbelor la trecut: eram, ne-am ambalat, ne-a dat instrucțiuni, ne-a făcut, ne-a anunțat, am primit. După cum vedem textul răspunde la toate întrebările specifice narațiunii: Cine? – elevii; Ce fac? – încălcă regulamentul / sunt sancționați; Când? – în vacanță / la începerea școlii; Unde? – la restaurant / în cancelaria școlii; Cum? – joacă biliard / prin eliminare.

Exerciții.

1. Continuați textul *Jocuri de noroc. Exmatriculați*, imaginând ce s-a întâmplat acasă, când părinții au aflat vestea.
2. Povestiți cum și-a petrecut autorul cele două săptămâni în care a fost eliminat.

În textele istorice prin povestire se fac cunoscute faptele unor personalități sau evenimente istorice. Iată un astfel de text:

„Într-o zi Iancu a fost chemat la prefectul poliției, unde i s-a comunicat că regimul împărătesc îi trimite o decorație. Răspunsul lui Iancu a fost «Nu o pot primi. Nu m-am luptat pentru decorație, m-am luptat pentru dinastia împărătească și pentru neamul românesc. Neamului românesc trebuie să-i mulțumească regimul, dându-i drepturile naționale, pe care i le-a promis... Regimul meu are obligament față de neamul românesc, până nu îl va împlini eu m-aș privi pe mine trădător, dacă aș primi orice distincție». Peste câteva zile, Iancu s-a prezentat din proprie inițiativă la poliție, declarând că dorința sa este «să se decoreze mai întâi națiunea cu împlinirea promisiunilor».”

(Gh. Santău, *Cercetări istorice...*, p. 192)

Observați cum, în această scurtă relatare istorică, timpul, chiar dacă imprecis (într-o zi), este menționat expres, de asemenea locul (sediul poliției) unde urma să se desfășoare evenimentul (decorarea eroului). Verbele care țin de relatarea propriu-zisă a faptelor sunt la trecut: a fost chemat, i s-a comunicat, nu m-am luptat – m-am luptat, s-a prezentat, declarând. Întrucât atitudinea eroului este surprinsă în două ipostaze, prima, în care refuză decorația, argumentându-și atitudinea și a doua, în care eroul revine cu o clarificare (să se decoreze mai întâi națiunea cu împlinirea promisiunilor) autorul apelează la două repere temporale edificatoare: *într-o zi* și *peste câteva zile*, fixând clar cele două momente ale narațiunii.

Exercițiu:

Căutați într-o lucrare de istorie un pasaj narativ și analizați-l, observându-i structura și caracteristicile lingvistice.

Tot un text memorialistic, am selectat din Valeriu Anania, pe numele de cleric Bartolomeu, fost mitropolit al Clujului. Autorul povestește, la persoana întâi, un episod din perioada în care a fost închis.

„Era după zece seara când am ajuns la penitenciar. Nu știu ce drum apucaseră femeile; le lăsasem acolo, în gangul de la Securitate, cu fețele la perete. Cei care am ajuns la pușcăria orașului ne-am pomenit într-o cameră murdară care servea drept frizerie, unde ne așteptau câțiva gardieni cu brice și mașini de tuns. Unul dintre ei mi-a

dat părul jos, din câteva forfecări grăbite, și nu s-a îndurat ca mai întâi să-mi tundă barba și apoi s-o radă: a făcut din ea un clăbuc, a tras cu briciul de două ori și a aruncat-o pe podea, cu un râs de batjocură care aducea și a înjurătură. Hainele preoțești mi-au fost puse în rucsac și duse la magazie. Cu, «sarsanaua» pe braț (un maiou cusut la poale și prefăcut în traistă cu urechi), am intrat într-o cameră largă, slab luminată, unde scrâșnetul ușii topise în secundă sforăiturile celor ce dormeau, îngrămădiți, pe paturi suprapuse și pe podele, și se trezeau acum buimaci. Duhnea un miros greu de trupuri murdare; pe capetele paturilor atârnav rufe întinse la uscat, dintr-un colț aburea miros de urină. Osândiții se ridicau într-un cot și se uitau întrebători la nou-veniți.

Eram trei și ne-am spus numele. Am simțit că se face senzație, rumoare, oamenii se ridicau să se uite mai bine. Înțelegeam că toți auziseră de arestarea, ancheta și procesul meu. «Șeful de cameră» avea voie să se ridice în picioare și mi-a întins mâna în numele celorlalți. Erau patruzeci-cincizeci de oameni acolo, viermuiți pe podea, unii cu capetele pe picioarele altora, sau spânzurați, câte doi, pe paturi cazone, suprapuse până la tavan. Câțiva de jos au prins a se strânge unul în altul, să-mi facă loc, dar doi au sărit de pe patul cel mai de sus, s-au ghemuit repede unde au putut și m-au pofțit să mă duc în locul lor.“

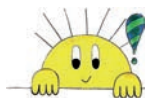
(Memorii, p. 289)

Chiar din prima frază, naratorul, memorialistul în acest caz, stabilește clar timpul și locul unde se desfășoară evenimentele povestite. Autorul povestește primele două momente trăite la intrarea în închisoare: primul, tunderea bărbii și a părului, respectiv felul în care au fost primiți de ceilalți deținuți. Acestea sunt relatate în ordinea logică a desfășurării lor, cu ajutorul verbelor la diferite timpuri ale trecutului (am ajuns, lăsa-sem, apucaseră, mi-a dat jos părul, a tras cu briciul și a aruncat-o; dormeau, se trezeau, duhnea, atârnav, se ridicau, se uitau, eram, înțelegeam, auziseră, avea voie, mi-a întins mâna, au sărit, m-au pofțit). Observator fin, naratorul își amintește și notează detalii care creionează, prin acțiuni, profilul contrastant al unor personaje: *gardianul* („mi-a dat părul jos, din câteva forfecări grăbite, și nu s-a îndurat ca mai întâi să-mi tundă barba și apoi s-o radă: a făcut din ea un clăbuc, a tras cu briciul de două ori și a aruncat-o pe podea, cu un râs de batjocură care aducea și a înjurătură”) și *viitorii colegi de detenție* („Câțiva de jos au prins a se strânge unul în altul, să-mi facă loc, dar doi au sărit de pe patul cel mai de sus, s-au ghemuit repede unde au putut și m-au pofțit să mă duc în locul lor“).

Exercițiu:

Poate fi considerat acesta un text literar, cum este cel al lui Blaga? Argumentați răspunsul.

Rețineți!

Texte narative cu scop practic și cultural: scrierile istorice, memorialistice, jurnalistice, cotidiene.

Caracteristici generale ale textului narativ:

- Autorul, instanța narativă, este prezentă, povestind, fie la persoana întâi, fie la persoana a treia;
- Verbele la timpurile trecute diferențiază, ordonează și ierarhizează faptele;
- Precizarea timpului și locului fixează cadrul desfășurării acțiunii.

Sugestie de muncă independentă

Analizați cu atenție textele narative (balade, povestiri, nuvele, romane), studiate la literatură.

Selectați pasaje narative din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă și observați implicarea autorului.

Căutați pasaje narative în scrierile istorice.

În lecturile voastre literare, reflectați asupra unor caracteristici ale textului narativ și a mijloacelor lingvistice de ordonare și ierarhizare a acțiunilor.

Textul argumentativ-persuasiv (nonliterar) (1)

Are ca scop convingerea sau persuadarea cititorilor în legătură cu un anumit punct de vedere, motiv pentru care scriitorul apelează la diverse strategii retorice. Argumentarea este o modalitate prin care se prezintă și se susține un punct de vedere cu scopul de a convinge interlocutorul de valabilitatea opiniei, a ideii sau a perspectivei propuse. În fiecare zi suntem puși în situația de a argumenta, fie pentru a ne susține ideile sau acțiunile și pentru a-i convinge pe cei de lângă noi de valabilitatea lor, fie pentru a-i asculta pe alții și a ne lăsa convinși de argumentele lor.

Discursul argumentativ este un tip de comunicare, deosebit prin faptul că își propune să convingă cu ajutorul raționamentelor, al dovezilor și al exemplurilor. Discursurile politice, pledoariile avocaților, editorialele (articolele de fond), articole sau fragmente din scrieri istorice sau sociale, predicile, textele publicitare intră în categoria textelor argumentativ-persuasive.

Textul argumentativ are trei părți construite pe o „schemă” ce cuprinde: **o ipoteză**, adică un punct de vedere formulat asupra unei realități, urmată de **argumentarea propriu-zisă** – miezul discursului sau al lucrării – și se încheie cu **concluzia**, partea finală a argumentării, ce validează sau se infirmă ipoteza.

Ipoteza răspunde la întrebarea *Ce intenționează să demonstreze autorul în textul respectiv?* Ipoteza poate fi **explicită** – când se enunță clar, sau **implicită** – dacă se deduce din argumentație.

În **argumentarea propriu-zisă**, ipoteza devine ideea directoare, ce trebuie susținută de argumente logice, judecăți, dovezi și exemple cu scopul de a convinge receptorul. Aceasta este partea cea mai extinsă a textului, în care se folosesc figuri precum comparația – pentru a reliefa asemănările sau diferențele, antiteza – pentru a pune în opoziție anumite idei sau realități, se dau exemple și citate relevante, care au rolul argumentelor de autoritate.

În textul argumentativ autorul își face simțită prezența prin formule ca: *știu, cred, consider că, n-aș zice că, mi se pare etc.* Argumentele se formulează clar, se gradează și se ierarhizează prin cuvinte ca: *mai întâi, în primul rând, în al doilea rând etc.* Argumentele cele mai puternice și mai convingătoare sunt păstrate pentru final. Un rol important în organizarea argumentelor și contraargumentelor îl au conectorii; ei pot marca analogia și comparația (*de asemenea, așa cum, ca și, la fel de, precum*), opoziția (*ori ... ori, sau ... sau etc.*), cauza și consecința (*căci, pentru că, deoarece, întrucât, deci, așadar, prin urmare etc.*), concesia (*deși...totuși, cu toate că etc.*) sau opinia (*părerea mea este că ..., cred că ..., voi arăta că ... etc.*). Concluzia rezultă din

cele mai semnificative argumente, care validează sau infirmă ipoteza și se introduce prin conectori de tipul: *în concluzie, așadar, prin urmare, deci, etc.*

Exemple de texte argumentativ-persuasive se găsesc din abundență în retorică. Am ales un text din Quintilian – celebru orator și pedagog roman din Antichitate. Titlul discursului este ***Natura sau studiul ajută mai mult elocința?***

„Știu că se ridică de asemenea problema dacă însușirile naturale sau cunoștințele teoretice au importanță mai mare pentru elocință. Această chestiune nu are nici o tangență cu subiectul operei mele; căci oratorul devine desăvârșit numai cu concursul amândurora; totuși consider că este foarte important să arăt cum înțeleg eu că se prezintă această problemă. Dacă ar lipsi complet cunoștințele teoretice, talentul natural va putea obține rezultate bune chiar fără ele; dimpotrivă, însușirile teoretice lipsite de talent nu vor avea nici o valoare. Dacă ele coexistă însă în proporții egale, dar mediocre ca valoare, cred că importanța însușirilor naturale este mai mare; consider însă că oratorii desăvârșiți datorează mai mult cunoștințelor teoretice decât înclinării naturale; la fel, cel mai bun agricultor nu va realiza nimic într-un pământ cu totul sterp; un pământ roditor va da însă ceva util, chiar de nu-l cultivă nimenea; dimpotrivă, dintr-un pământ bogat munca agricultorului va obține mai mult decât ar da de la sine bunătatea solului. Dacă Praxitele ar fi încercat să sculpeze vreo statuie din piatra de moară, aș prefera o marmură de Paros necioplită; dar dacă același artist ar fi șlefuit marmura, frumusețea s-ar datora mai mult mâinilor lui Praxitele decât marmurei.

În concluzie, calitățile naturale sunt materie pentru însușirea teoretică; însușirea teoriei îi dă formă; calitățile naturale o primesc. Arta este inexistentă fără materie; materia are preț fără artă; arta perfectă este mai bună decât cea mai bună materie.“

Observăm că textul este clar delimitat, conform celor trei părți ale unui text argumentativ. Ipoteza este explicită, enunțată direct și se referă la arta oratorică, la elocință. Autorul afirmă că atât talentul cât și studiul sunt, în egală măsură, necesare desăvârșirii artistice. Argumentarea începe prin analiza logică și compararea măsurii în care rezultatul sau succesul depinde de talent, de dotarea naturală sau de studiu și cunoștințe. Pe aceeași structură comparativă, introduce un exemplu foarte accesibil, din agricultură, unde materia, pământul și calitatea lui sunt importante, dar fără muncă rezultatul e slab sau mediocru. Numai îmbinarea dintre un pământ roditor și o muncă asiduă aduc roade bogate. Într-o știință a retoricii desăvârșite, argumentul cel mai puternic e folosit în final, așa procedează și Quintilian, aducându-l în discuție pe Praxitele – celebrul sculptor grec din Antichitate (sec. IV î.e.n). Un mare artist care ar folosi un material nevaloros și-ar irosi talentul. Dimpotrivă, valoarea materiei sporește prin talentul artistului. Concluzia vine să confirme ipoteza: calitățile naturale sporesc și se pun în valoare prin studiu.

Exerciții.

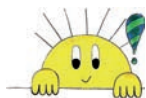
1. Căutați în text cuvintele prin care se face prezent autorul.
2. Căutați toate frazele care încep cu *dacă*. Explicați care este scopul lor.

Am apelat și la un text istoric al lui Neagu Djuvara, în care argumentarea e construită pe expunerea de fapte istorice concrete, fără artificii stilistice. Ipoteza implicită (o deducem din întreaga argumentație) este „monarhul de origine străină este/era o soluție bună”. Argumentarea aduce în atenție lucruri concrete (harta Europei) și date incontestabile (originea monarhiilor europene actuale) și implicit actele monarhiilor respective (țări foarte dezvoltate). Deci, primul argument ține de domeniul evidenței: marea majoritatea a monarhiile europene are origini în altă țară; al doilea argument este un raționament logic: originea nu e importantă, din moment ce regii se pun total în slujba țării de adopție. Un exemplu contrar – o dinastie pământească nu poate fi echidistantă (monarhia sârbă), – ales după principiul „excepția întărește regula”, e utilizat în final ca argument destinat să-i convingă pe sceptici sau pe adversarii monarhiilor străine. În desfășurarea argumentării, autorul antrenează destinatarul prin formulări adresate direct sau indirect acestuia (*pe cei care... îi invit să; vedeți deci că*). Concluzia (un monarh străin, care asigură echilibrul între diversele grupuri ale societății, e soluția bună) vine să confirme ipoteza, încheind rotund textul *Ce este Monarhia?* „Pe cei care nu înțeleg de ce e nevoie de monarhie, și mai cu seamă de ce e nevoie de un monarh de origine străină, îi invit pur și simplu să privească harta Europei și să urmărească toate monarhiile care mai există astăzi: aproape nici una nu este originară din țara în care domnește. În Spania avem un Bourbon de origine franceză, în Anglia și în Belgia regii sunt de origine germană, în Suedia sunt de origine franceză, în Norvegia de origine daneză; numai în Danemarca mi se pare că regii sunt de origine daneză – fără a ține seama că, prin căsătorie se înrudesesc cu familii domnitoare străine. Vedeți deci, că nu are importanță originea, fiindcă, odată ce regii preiau puterea, țara devine un fel de moșie a lor și, în scurt timp, devin mai patrioți decât autohtonii. Pentru a da un exemplu *a contrario*, singura țară din Europa noastră contemporană care avea o monarhie autohtonă a fost Iugoslavia, cu un rege sârb – care nu i-a purtat noroc. Acest rege sârb, în loc să-și respecte cuvântul dat în 1918 când s-a creat „Regatul sârbilor, croaților și slovenilor”, l-a transformat într-un „regat al Iugoslaviei” aflat, în exclusivitate, în mâna sârbilor. Dacă ar fi fost un rege de origine străină, ar fi știut să țină echilibrul între sârbi, croați, sloveni, bosniaci musulmani, albanezi, într-un cuvânt, între toate popoarele conlocuitoare. Iată deci explicația pentru care era un lucru normal în veacul trecut [al XIX-lea] să ai un domn de origine străină, care însă știa să apere interesele noii sale țări ca și cum ar fi fost țara lui de origine.”

Exerciții.

1. Prin ce expresii încearcă autorul să-i câștige de partea sa pe cititori?
2. Identificați în acest text ipoteza, argumentarea și concluzia.

Rețineți!

Textul argumentativ prezintă și susține un punct de vedere cu scopul de a convinge interlocutorul de valabilitatea opiniei sau ideii propuse.

Textul argumentativ urmează o „schemă” fixă:

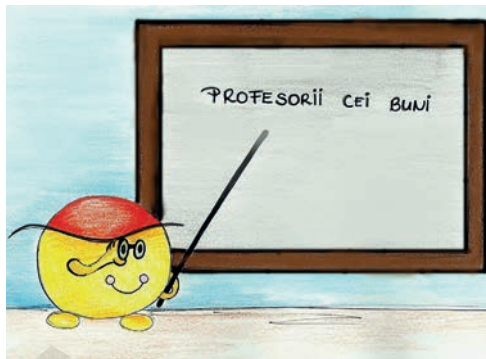
- ipoteza, un punct de vedere formulat;
- argumentarea propriu-zisă – miezul discursului sau al lucrării;
- concluzia – validează sau se infirmă ipoteze.

Texte argumentative: discursurile politice, pledoariile avocaților, predicile, editorialele, textele publicitare, părți din scrieri istorice sau sociale.

Textul argumentativ-persuasiv (nonliterar) (2)

Printre textele argumentative se numără și **editorialele** sau **articolele de fond**. Ele exprimă atitudinea respectivului ziar față de un aspect (politic, economic, social, cultural, sportiv) din realitate; editorialistul argumentează opinia, pentru a-i convinge pe cititori; concluzia trebuie să decurgă logic din întregul text.

Am ales spre exemplificare un editorial care tratează un subiect legat de pregătirea școlară și de rolul profesorilor în orientarea elevilor. Textul este scris la persoana întâi pentru că autoarea aduce argumentele și exemplele proprii în sprijinul pledoariei pentru **Profesorii cei buni**. Articolul are o structură simplă. În introducerea facem cunoștință cu un model de profesor pe care nu-l uiți, datorită calităților sale. Argumentarea propriu-zisă începe cu istoria căutării unui meditator, petrecută cu ani în urmă. Prima experiență e nereușită, ca urmare, în text servește ca un argument de tipul „așa nu“. Cea de-a doua experiență contrastează evident cu prima, din toate punctele de vedere. E argumentul puternic, care convinge cititorii. Concluzia întărește ipoteza implicită „există profesori buni“, chiar cu ajutorul unui citat al profesorului, un alt argument, de data aceasta de autoritate.

„De curând, am avut bucuria să-l întâlnesc, din întâmplare, pe profesorul care, în urmă cu 16 ani, mi-a predat o lecție extrem de importantă: cea a respectului de sine. Este doar unul dintre dascălii buni de care am avut parte de-a lungul timpului și la care mă gândesc ori de câte ori se vorbește despre rezultatele dezastruoase la Bac, sistemul de învățământ în colaps, fapte de corupție în cadrul corpului didactic. Cu oameni ca ei, lucrurile nu sunt nici pe departe pierdute. Scriu astăzi doar despre unul singur, deși, de-a lungul vremii, am cunoscut mulți. Sunt convinsă că aveți propriile exemple de profesori care merită respectul nostru.

În clasa a 12-a, m-am hotărât să dau la Litere, la fel ca o prietenă de-ale mele, care îmi era, de altfel, și colegă de liceu. Complexate că veneam de la Real și temându-ne că cele șapte ore de matematică pe săptămână nu ne vor ajuta să facem față concurenței de șapte umaniști pe un loc, am început să ne căutăm un meditator. Am nimerit astfel în sufrageria încărcată de bibelouri a unei profesoare care ne-a ținut în picioare și ne-a explicat că ea lucrează „doar cu vârfurile“ și că, dacă nu suntem în stare să ne ridicăm la acest nivel și vom pica examenul, nu e vina sa. Ni s-a părut ciudată această atitudine, dar am fost totuși de acord să facem meditații cu ea. După câteva exerciții standard de gramatică și câteva comentarii nemișcate, generație după generație, în litera lor precum letopisețele, ne-am luat inima în dinți și i-am spus că renunțăm. Am început să căutăm apoi, destul de îngrijorate de timpul care trecea, un alt profesor care să ne învețe secretul unei note mari la examene. Eu una eram speriată de-a dreptul, gândindu-mă

cum Țes profesorii universitari, la fiecare subiect, câte o capcană în care urma să îmi frâng eu viitorul. Pentru că, mă gândeam eu atunci, dacă nu intri din prima la stat, la facultate, viața ta este, pe vecie, distrusă.

Printr-un lung șir de cunoștințe, am fost recomandate unui profesor, care ne-a primit în casa lui veche cu un aer puțin mirat. Am avut o scurtă discuție, la capătul căreia ne-a întrebat, cu un aer stânjenit, de ce credem noi că avem nevoie de meditații. Gândindu-mă că ar putea să ne refuze, i-am spus că nu ne simțim pregătite pentru examen și că vrem musai ore suplimentare. A rămas că ne vom vedea o dată pe săptămână, să avem niște „discuții” despre cărțile pe care le-am citit, că vom dezbate dacă avem eventuale neclarități și a dat din capul locului de înțeles că examenul în sine nu este o problemă. Iar în loc să mă tem de eșec, am început să mă pregătesc, fără să-mi dau seama, pentru succes.

Ne-am văzut timp de mai multe luni, vreme în care am scris foarte puțin, nu mai mult de jumătate de caiet studentesc. Fără să primim vreodată vreo temă pentru acasă, veneam în schimb la meditații cu cărți citite, fie că erau sau nu în programe pentru admitere. N-am discutat niciodată despre rețete de succes, punctaje și bareme, ci despre povești, oameni, vremuri și lucruri care mergeau în pas cu ele. Nu ne-a ținut lecții de gramatică, ci, în puținul timp pe care l-am avut la dispoziție, am făcut acele exerciții care nouă ni se părușeră dificile. Nu ne-a spus niciodată că suntem deștepte ori grele de cap, dar ne-a tratat ca pe niște oameni puternici, care pot avea succes în tot ceea ce-și propun, nu doar în cazul unui examen, pe care îl trata ca pe un simplu detaliu. Când ne-am întâlnit, întâmplător, după mulți ani, am simțit nevoia să-i mulțumesc. A zâmbit și a spus: «Nu, nu. Nu mie. Dumneavoaștră ați reușit». Este o lecție care valorează enorm și astăzi.“

(Raluca Ion, *Profesorii cei buni*, <http://www.gandul.info/>)

Exerciții.

1. Urmăriți structura articolului și demonstrați că este vorba despre un text argumentativ.
2. Citiți un articol editorial și analizați-l. Observați dacă îndeplinește condițiile unui text argumentativ-persuasiv.

Textul argumentativ în școală

Argumentarea fiind o un procedeu prin care se susține sau se demonstrează un punct de vedere referitor la un subiect, este exersată în compunerile școlare. În școală se formează deprinderea de a susține afirmațiile, ideile, și opiniile cu argumente. Numai în acest fel ele au valoare și pot convinge. Se știe că „opinia nesusținută de argumente este o afirmație nejustificată”, deci neconvingătoare. Justificarea logică a unei opinii, susținută de exemple și citate se exersează prin compozițiile școlare de tip argumentativ. Ele se construiesc în jurul unei afirmații, a unei idei care se cere argumentată și susținută cu mijloacele lingvistice în funcție de cunoștințele elevului.

Astfel, o afirmație ca *Toamna este un anotimp frumos* se pretează ca subiect de compunere pentru clasele mici, dar chiar și la acest nivel, elevii vor expune 2–3 motive prin care să susțină afirmația.

La alt nivel, o afirmație de tipul *Eminescu este ultimul mare romantic european* va fi susținută printr-o trimitere la alți romantici europeni; vor fi aduse argumente serioase, care să demonstreze că Eminescu e romantic (temele literare specifice, natura, iubirea), e mare prin realizarea artistică de excepție (exemple din poezii); se va apela și la argumente de autoritate prin citate din critica literară. Concluzia va confirma afirmația din ipoteză. Desigur introducerea argumentelor va fi marcată clar, iar conectorii vor da textului coerență.

Rețineți!

Textul argumentativ – persuasiv are ca scop convingerea cititorilor în legătură cu un anumit punct de vedere.

El respectă structura: ipoteză, argumentare, concluzie.

Sugestii de muncă independentă

1. Citiți editorialele din ziarele preferate și urmăriți structura lor argumentativă.
 2. Căutați pe internet unele predici și observați cum sunt construite.
 3. Căutați pe internet pledoariile din parlament ale unor mari oratori, ca Mihail Kogălniceanu sau Barbu Șt. Delavrancea. Anotați-le, urmărind ipoteza, argumentele, exemplele, citatele folosite și concluzia.
 4. Utilizați observațiile rezultate din studierea modelelor propuse mai sus în lucrările proprii.
 5. Pentru exersarea și fixarea unui tipar al textului argumentativ, vă propunem realizarea unui „set” de „eseuri argumentative”, apropiate ca ipoteză, dar care se cer rezolvate prin argumente, exemple și citate diferite.
- Rolul familiei în formarea personalității tinerilor
 - Rolul prietenilor în formarea personalității tinerilor
 - Rolul sportului în formarea personalității tinerilor
 - Rolul școlii în formarea personalității tinerilor
 - Rolul voluntariatului în formarea personalității tinerilor

MODELE ȘI EXERCIȚII DE REDACTARE A TEXTELOR FUNCȚIONALE

Corectitudinea și politețea în corespondență.

Correspondența particulară. Biletul

Exprimarea scrisă sau redactarea ocupă un spațiu important în procesul comunicării interpersonale, adică în corespondență, înțeleasă în sens larg.

Prima regulă ce trebuie respectată în redactare este **regula corectitudinii**: a scrie corect, conform regulilor și tradiției unei limbi. Regulile de scriere și de redactare se adaptează evoluției limbii.

O altă regulă este cea a **politeței**, a bunei cuviințe, prezentă nu numai în exprimarea orală, ci și în redactarea textelor destinate comunicării interpersonale sau interinstituționale.

Încă în secolul al XVII-lea clasicul Boileau, susținea că un lucru oricât de urât sau de neplăcut poate fi redat în chip cuviincios. Pentru o exprimare politicoasă, în buna tradiție românească, pledează și lingvistul clujean G. Gruiță. El observă că în comunicarea actuală, tot mai frecvent, pronumele de politețe *dumneavoastră* este abandonat în favoarea unui „fel de tutuire generală”. Cei care utilizează în adresarea scrisă (e-mailuri, scrisori de la bănci etc.) persoana a doua singular, *tu*, au impresia că în felul acesta sunt mai apropiați de destinatar, dar, de fapt, sunt ireverențioși, nepoliticoși. Atragem atenția asupra acestor greșeli, pentru că ele trebuie evitate în corespondența personală și în cea oficială deopotrivă.

Correspondența. Sub acest nume se grupează diferite tipuri de texte care au ca scop schimbul de informații personale, administrative, juridice, economice, diplomatice, școlare etc.

Correspondența poate fi **particulară** sau **oficială**; fiecare tip de text are caracteristici proprii.

Correspondența particulară cuprinde textele prin care se comunică în scris, de obicei, cu persoane apropiate, din rândul familiei sau al prietenilor și cunoscuților. Corespondăm pentru a păstra contactul cu persoanele apropiate cu care dorim să împărtășim gânduri, idei, sentimente. Corespondența poartă amprenta personalității celui care scrie, iar conținutul corespondenței poate aborda orice subiect, oricât de intim

sau de banal. „Secretul corespondenței“ este asigurat prin lege și trebuie respectat în toate împrejurările.

Corespondența particulară, în varianta clasică, cuprinde: biletul, telegrama, invitația, felicitarea / vederea / cartea poștală, scrisoarea; în era internetului vorbim tot mai frecvent despre corespondența electronică sub forma e-mail-urilor sau a sms-urilor.

Biletul este un mic text prin care comunicăm unei persoane (căreia nu-i putem vorbi) o scurtă informație, o impresie, un gând etc. Este un text informal, care poate fi adresat doar unui apropiat ca vârstă și condiție socială. E o însemnare făcută pe o bucățică de hârtie, fără nicio pretenție. De exemplu:

Maria, vino la cinematograful „Arta“. Rulează un film excelent. Te aștept la opt.

Dan

Mâncarea e pregătită. Caută la cuptor. Eu plec la serviciu. Poftă bună!

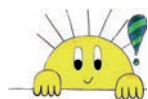
Mama

Iată un bilețel dintr-o operă literară:

Lumea este îngrijorată de dispariția ta și se întreabă dacă n-ai intrat în ordinul franciscan. Te aștept luni după-amiază la orele 6.

A ta regină, Lola

(G. Călinescu, Cartea nunții, p. 136)

Rețineți!

Corespondența cuprinde texte scrise adresate unei persoane sau unei instituții. Corespondența personală se adresează unei persoane, iar cea oficială unei instituții. Corectitudinea și politețea sunt condiții obligatorii în redactarea corespondenței. Biletul este un text informal de corespondență personală.

Exerciții.

1. Redactați bilețele destinate unui prieten, părinților, fraților sau surorilor voastre.
2. Cum trebuie să fie textul unui bilețel?

Correspondența particulară. Telegrame, felicitări, invitații

Telegrama este tot un text scurt, concis, redus la maximum, care conține o singură informație și se transmite prin cele mai rapide mijloace de comunicație. Pentru a ajunge la informația esențială, în telegramă se renunță la cuvintele de legătură (prepoziții și conjuncții), uneori chiar la verb, dar fără a afecta înțelegerea corectă a mesajului. Telegrama se folosește în situații speciale: pentru informare, felicitare, mulțumire sau răspuns. Mai nou ea este înlocuită de informarea telefonică.

Telegrama de informare transmite informații importante, care trebuie cunoscute urgent de către destinatar. De exemplu:

Cluj-Napoca, 21 februarie

Sosim duminică, orele 17, bagaje multe.

Daniel

Satu Mare, 10 martie

Vino urgent, tata grav bolnav.

Mama

Arad, 21 mai

Avem un băiat, George, 4 kg, 54 cm.

Alina și Sandu

Telegrama de felicitare are drept scop exprimarea bucuriei sau a satisfacției cu ocazia unui eveniment important: aniversare sau onomastică, logodnă sau căsătorie, obținerea unei diplome, o sărbătoare etc.

De exemplu:

București, 27 decembrie

*Un An Nou fericit, cu sănătate, bucurii și succese pe toate planurile.
La mulți ani!*

Vlad

Timișoara, 10 iulie

*Vă doresc să fiți fericiți împreună, toată viața.
Casă de piatră!*

Prietena voastră, Mariana

Iași, 25 iunie

Felicitări și succes în profesiunea aleasă!

Mama și tata

Telegrama de condoleanțe are drept scop exprimarea regretului cu ocazia morții unei persoane apropiate și a compasiunii față de cei apropiați decedatului. De exemplu:

Baia Mare, 5 octombrie

Suntem alături de voi în marea durere pe care o trăiți prin pierderea bunului vostru tată.

Dumnezeu să-l odihnească.

Familia Ionescu

Telegrama de răspuns se folosește mai ales pentru cele două situații prezentate anterior, felicitarea și condolarea cuiva. Prin ea se adresează mulțumiri celor care au felicitat sau au condolat. De exemplu:

Paris, 20 iulie

Iubita noastră Mariana, îți mulțumim că te-ai gândit cu drag la noi, chiar dacă n-ai putut participa direct la celebrarea căsătoriei noastre.

Ana și Paul Ionescu

București, 10 octombrie

Dragii noștri,

Cuvintele voastre pline de compasiune ne-au alinat suferința.

Familia Molnar

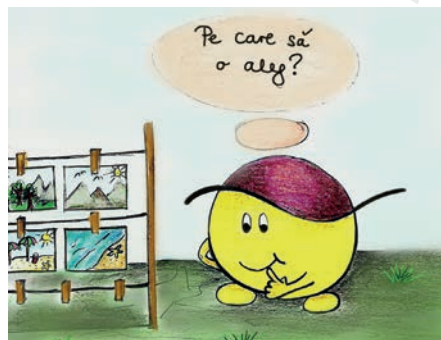
Telegrama de mulțumire exprimă sentimente de gratitudine sau de satisfacție pentru un gest, o faptă sau o atitudine. De exemplu:

Brașov, 12 ianuarie

Pentru frumoasa apreciere făcută cărții mele în paginile revistei „Apostrof”, vă mulțumesc.

Vasile Radu

Cartea poștală / Ilustrată / Vederea se folosesc când vrem să-i anunțăm pe cei apropiați, prin câteva cuvinte, de „soarta noastră” sau vrem să le transmitem salutări dintr-un loc pe care îl vizităm. Textul este informativ, scurt și foarte personal; de obicei din text transpare starea sufletească a expeditorului.

Vatra Dornei, 10 iulie 2014

Dragii noștri,

Din minunata stațiune montană Vatra Dornei, unde petrecem câteva zile, ne gândim la voi. Suntem siguri că și vouă v-ar face bine aerul răcoros și proaspăt de munte. Noi ne simțim minunat.

Vă îmbrățișează Sanda și Vlad

Felicitarea este folosită mai ales cu ocazia sărbătorilor oficiale, religioase, (de Anul Nou, de Crăciun, de Paști), dar și cu ocazia unor evenimente personale deosebite (onomastică, aniversare, căsătorie). Atât imprimata respectivă, cât și textul se aleg pentru a face bucurie celui care o primește. Chiar dacă textul e scurt, el trebuie să fie cât mai îngrijit, cât mai frumos și cât mai personal. Există totuși multe formulări sau formule aproape fixe pentru aceste ocazii. De exemplu:

*La mulți ani!
Sărbători fericite!
Un An Nou fericit!*

Ilustre Domnule Profesor,

Un școlar puțin însemnat, care a știut poate mai mult să te supere decât să se folosească de învățăturile D-tale, își permite, cu tot respectul, a-ți trimite din depărtare urarea sa cordială:

Să trăiască Ilustrul nostru Profesor Titu Maiorescu întru mulți ani, sănătos, cu minte și vesel! Așa cum din tinerețe îl știe bătrânul școlar,

I. L. Caragiale

Invitația este un text prin intermediul căruia autorul își exprimă dorința de a avea alături, la un eveniment (serbare, banchet, nuntă, adunare, inaugurare, vernisaj, spectacol etc.), anumite persoane.

Stilul invitației este sobru și protocolar. Aspectul grafic trebuie să fie cât mai plăcut, deosebit și chiar elegant (culori, caractere diferite). Imprimarea se face pe hârtie de calitate. Textul poate purta sau nu titlul de invitație. Invitația se pune într-un plic, chiar dacă este oferită personal.

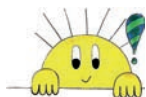
Invitație

Cu ocazia aniversării a 90 de ani de la înființarea Clubului Sportiv „Universitatea” avem onoarea să vă invităm la festivitățile care se vor desfășura în perioada 23–24 iulie.

Vă așteptăm cu drag

*Ion Georgescu
Președinte*

*Avem deosebita plăcere de a Vă invita la spectacolul
Exact în același timp de Gellu Naum,
care va avea loc în data de **6 aprilie 2014 orele 19.**
Aveți rezervate următoarele locuri: L.R I dr.9 1-2
Dr. Ion Pop
Directorul Teatrului Național Cluj-Napoca*

Rețineți!

Correspondența personală include și telegrama, cartea poștală, ilustrata / vederea, invitația. Fiecare text are caracteristici proprii.

Exerciții.

1. Descoperiți ocazia cu care au fost trimise telegramele din textul de mai sus. Argumentați afirmația făcută.
2. Scrieți mici telegrame, pe alte teme.
3. Observați stilul și explicați rolul majusculilor în scrisoarea de felicitare trimisă de I. L. Caragiale lui Titu Maiorescu.
4. Care sunt caracteristicile stilistice și grafice ale unei invitații?
5. Redactați pe calculator invitații la un eveniment din viața comunității voastre (a școlii, a asociației părinților sau a elevilor, a familiei).

Correspondența particulară. Scrisoarea

Scrisoarea este un text care se adresează unei persoane apropiate, cunoscute sau chiar necunoscute, cu scopul de a da anumite informații; ea se transmite prin poștă sau printr-o altă persoană. În acest caz, pe plic vom scrie „prin bunăvoința lui ...”.

Dacă o expediem prin poștă vom scrie, cât putem de îngrijit, de frumos, dar neapărat corect, adresa destinatarului și a expeditorului.

În corespondența particulară, scrisorile diferă în funcție de tema abordată și de relațiile dintre expeditor și destinatar: familiale, amicale, de felicitare, de dragoste etc.

Dar, indiferent de tipul de scrisoare, redactarea respectă cele 3 părți importante ale unei compoziții: introducerea, cuprinsul și încheierea. În plus, pentru scrisori se folosesc anumite formule de adresare și de încheiere, care subliniază relația dintre expeditor (emittător) și destinatar (receptor).

Cea mai uzuală formulă de adresare este dragă urmat de gradul de rudenie sau de nume: dragă ... / draga mea... / dragul meu... / dragii mei... / dragile mele...; draga mea mamă,

soră, prietenă; / dragul meu tată, frate, prieten; / dragii mei frați, prieteni; / dragile mele surori, prietene; scumpul meu fiu / scumpa mea fiică / scumpii mei copii/ scumpele mele prietene; iubitul meu tată / iubita mea fiică / iubiții mei băieți / iubitele mele mătuși.

Formula de adresare pentru o persoană mai puțin apropiată este: stimat domnule / stimată doamnă, plus numele de familie sau prenume și nume (Stimate domnule (George) Pop / Stimata doamnă (Mara) Popescu.

Formulele de încheiere diferă și ele în funcție de raportul dintre emittător și receptor. Pentru cei apropiați există nenumărate posibilități de încheiere. Cu bine, cu drag, cu tot dragul, cu (multă) iubire, cu toată dragostea, vă sărut, vă îmbrățișez etc. sunt rezervate celor apropiați.

Pentru persoanele mai puțin apropiate, cu care nu ne permitem familiarități, folosim formule de tipul: cu (mult) respect, cu tot respectul, cu cele mai bune gânduri / sentimente, cu stimă, cu sinceritate etc. – după caz.

Scrisoarea familială răspunde nevoii de comunicare între membrii familiei (părinți, copii, bunici, nepoți, frați, rude), care își transmit informații obișnuite despre mersul vieții lor, despre sănătate, despre mici probleme sau bucurii etc.

De exemplu:

Sinaia, 2 ianuarie 2014

Dragă mamă,

Am promis că o să vă scriu imediat ce ajung aici. Fiți liniștiți, am sosit cu bine, călătoria n-a fost deloc obositoare, deși a fost lungă. Am citit ziarele cumpărate la plecare și am vorbit cu ceilalți călători. Nici n-am simțit cum au trecut cele 5 ore de drum.

De la gară am luat un taxi care m-a dus la hotel. Prima impresie e excelentă. Peisajul de iarnă e încântător, brazii stau cuminți sub mantia albă și grea de zăpadă, casele au și ele acoperișurile albe, în jur totul e alb, curat, imaculat. Camera e plăcută, confortabilă, oamenii sunt deosebit de amabili, într-un cuvânt sunt foarte mulțumit. Abia aștept să vină ziua de mâine când mă voi întâlni cu prietenii și ne vom bucura de vremea excelentă pentru schi.

Voi reveni cu alte vești, dar acum vă îmbrățișez cu mult drag,

Daniel

Scrisoarea amicală este destinată prietenilor sau apropiaților, de obicei celor cu care împărtășim aceleași idei sau principii. Subiectele pot fi din cele mai diverse și dezbaterile lor poate fi foarte pasionantă. Am selectat un fragment din scrisoarea adresată de Caragiale poetului Al. Vlahuță.

Frate Vlahuță, De ce să ne facem spaimă și inimă rea degeaba? La noi nu e nici mai multă nici mai puțină stricăciune decât în alte părți ale lumii, și nici chiar nu s'ar putea altfel. Calitățile și defectele omenești sunt pretutindeni aceleași; oamenii sunt peste tot oameni. Limbă, costume, obiceiuri, apucături intelectuale și morale, religiuni – precum și toate celelalte rezultate ale locului unde au trăit, ale împrejurărilor prin care au trecut – îi pot arăta ca și cum s'ar deosebi mult cei dintr'un loc de cei dintr'altul; ei însă, în fundul lor, pretutindeni și totdeauna sunt aceiași. Nu există pe pământ speță zoologică mai unitară decât a regelui creațiunii. Între un polinezian antropofag și cel mai rafinat european, altă deosebire hotărâtă, nu există decât modul de a-și găti bucatele. Nici un neam de oameni nu-i mai bun sau mai rău, nici unul mai inteligent ori mai prost; unul e mai așa, altul mai altminterea; dar, la urma urmelor, toți sunt la fel. Zi-le oameni și da-le pace!...

Scrisoarea de dragoste se caracterizează prin aceea că transmite într-o formulare caldă, simplă, naturală sentimentul de iubire față de o anumită persoană. Nelișițiile sau grijile legate de propria persoană sau de ființa iubită (destinatarul), uneori reproșurile, dar și redarea intensității sentimentului și a sincerității trăirii lui sunt marcate prin interogații, exclamații, comparații, epitete, metafore –

figuri de stil destul de frecvent întâlnite în textul epistolar. Ca o caracteristică, putem semnala absența părții introductive.

În literatură, scriitorii recurg uneori la utilizarea corespondenței. De exemplu, personajele din romanele lui George Călinescu apelează la scrisori pentru a-și face cunoscute sentimentele și nelișițiile față de persoana iubită. Am selectat două astfel de scrisori. Prima face parte din romanul *Cartea nunții*.

Dragă Jim. N-am dormit toată noaptea cu gândul la 'evenimentul' nostru de aseară, dar acum am avut o insomnie fericită. Am stat liniștită cum n-am fost decât în copilărie. Nu-mi vine nici acum să cred că ceea ce se petrece cu mine e adevărat. Pentru ce? Mă întreb. Ce ai putut tu găsi la mine care să te hotărască să faci acest lucru? M-am privit în oglindă mereu, să văd dacă pot să-ți plac ție. Dragă Jim, oricum ar fi, sunt fericită, fiindcă te închipui prea bun ca să glumești cu mine, și apoi eu voi fi cu minte, voi citi ce-mi vei spune tu, voi gândi cum gândești tu, voi fi, într-un cuvânt, ca o umbră a ta, care va merge cu tine și se va opri cu tine. Toată noaptea am meditat cum trebuie să mă port ca să-ți plac ție și am așteptat cu nerăbdare, după cântatul cocoșilor, să se lumineze de ziua, ca să pot să cânt de bucurie, fără să fiu socotită nebună. Îți scriu acum ca să nu mă faci să sufăr așteptându-te prea mult. Vreau să-ți spun o mulțime de lucruri, o mulțime de lucruri!

A ta, Vera"

Scrisoarea de mai jos este extrasă din romanul *Enigma Otiliei*.

Draga Otilia,

Plecarea ta neașteptată, hoțescă a zdruncinat în mine, la început, toate credințele. Aveam o rațiune în viață și îmi îndeplineam datoria cu sfințenie față de ea. Și tocmai tu m-ai înșelat, așa cel puțin mi s-a părut. Mă iubești sau nu mă iubești, mi-e frică să te mai întreb, după cum mi-e frică să-ți cer să-mi spui cu ce prilej ești la Paris și cum trebuie să te numesc eu de aci înainte. Însă cred iarăși în tine, și eu, din partea mea, mă voi ține de cuvânt, voi face adică așa încât să te fi meritat, dacă tu ai avut vreodată de gând să-ți arunci ochii asupra mea. Moș Costache e sănătos.

Felix

Rețineți!

Correspondența particulară include și scrisoarea familială, amicală sau de dragoste.

Exerciții.

1. Redactați o scrisoare pentru o persoană apropiată pe care nu ați văzut-o de mult timp.
2. Citiți romanul *Cartea nunții* și veți înțelege conținutul scrisorii de mai sus.
3. Citiți romanul *Enigma Otiliei* pentru a-l înțelege pe Felix.
4. Dați exemple de alte scrisori ale personajelor literare.
5. Căutați pe internet scrisoarea lui Caragiale către Vlahuță și citiți-o în întregime.
6. Căutați și citiți Correspondența dintre personalități ale culturii române.

Comunicarea prin internet / telefon. Poșta electronică / SMS

Comunicare în scris, pe calea tradițională, este tot mai puțin folosită în prezent. Din ce în ce mai frecvent, tot mai mulți oameni comunică prin intermediul internetului. De altfel, se spune că regula de bază din internet este „Nu pregeta să întrebi, se va găsi în mod sigur cineva dispus să răspundă oferind lămuririle necesare”. Una dintre cele mai utilizate forme de comunicare este e-mailul,

care înlocuiește deja clasicele bilețele, telegrame, felicitări sau scrisori. Este mijlocul prin care putem comunica foarte rapid atât cu persoane apropiate, cât și cu persoane oficiale. Problema care se pune este de stil; nu putem comunica oricum. Deși, – după modelul american, comunicarea prin e-mail este mai directă, mai apropiată, fără prea multe elemente de politețe – considerăm că modelul nu trebuie copiat întocmai și ori-când. Astfel,

- *Hi* din engleza americană a devenit în română *bună*. E o expresie care poate fi folosită pentru un prieten, dar în niciun caz când scrii unei persoane mai în vârstă, unui profesor sau unui necunoscut.
- Formulele de salut (Bună ziua / seara / dimineața) nu sunt recomandate nici ele. Sunt mult mai politicoase formulele de adresare specifice limbii române, diferite în funcție de situație: Dragă..., Stimate domnule / Stimată doamnă (profesor, doctor, director +/- numele).
- Folosirea persoanei a doua singular (tu) se recomandă doar când cunoaștem destinatarul și suntem în relația de „per tu” cu el. Nicideată nu va fi folosit când ne adresăm unui necunoscut.
- O formulă de încheiere se impune și când scriem un e-mail. Dacă în scrisoare cerem ceva, putem încheia „cu mulțumiri”; dacă ne-am adresat cu Stimate..., vom încheia cu formule de tipul: cu stimă / cu respect / cu sinceritate etc.; prietenilor putem să le adresăm îmbrățișări, sărutări.
- Semnătura expeditorului este obligatorie, în funcție de situație, cu prenumele pentru prieteni și rude, dar cu numele complet (prenume și nume) pentru ceilalți. În situații oficiale expeditorul trebuie să se prezinte complet: numele întreg, funcția, poziția, specialitatea, cu adresa poștală, numărul de telefon/fax, pagina www.

Telefonul funcționează și pentru a transmite scurte mesaje scrise sau, așa cum le numim cu toții pe scurt, **sms-uri**. Acestea au avantajul că sunt foarte ieftin de trimis, uneori chiar gratuit, și ajung rapid la destinatar, care poate răspunde rapid și el. Ele înlocuiesc frecvent felicitările tradiționale trimise de sărbători și iau locul telegramelor sau al cărții poștale de altădată etc. Dar, atenție, și aceste mesaje trebuie scrise cu respectarea tuturor regulilor ortografice.

Rețineți!

Poșta electronică are multe avantaje, dar regulile de corectitudine și politețe trebuie respectate și în redactarea acestor texte.

Exerciții.

1. Locul bilețelului este luat acum de SMS. Scrieți astfel de texte unor prieteni apropiați.
2. Observați care este diferența dintre bilețelul scris pe hârtie și cel scris pe telefonul mobil.
3. Transformați telegramele în sms-uri. Ce ați observat?
4. După ce ați redactat o scrisoare pentru o persoană apropiată pe care nu ați văzut-o de mult timp, redactați un e-mail pentru aceeași persoană. Observați diferențele.
5. Citiți e-mailul de mai jos și faceți observații asupra textului.

Draga MOLDOVAN,

BT Flying Blue este cel mai nou card al Bancii Transilvania. Te invitam sa devii unul dintre primii detinatori ai acestuia si sa te bucuri de calatorii si de cumparaturi!

Cu 15.000 Mile Premiu poti achizitiona un bilet de avion pe o ruta dus in Europa, in timp ce 10.000 Mile Premiu iti pot fi suficiente pentru un zbor in Romania. De la prima cumparatura cu cardul, esti deja cu un bilet de avion mai aproape de o noua destinatie!

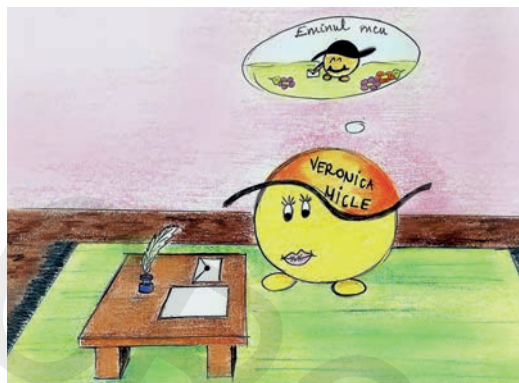
De ce ti-ar sta bine cu cardurile BT Flying Blue?

Aduni Mile Premiu in programul Flying Blue de fiecare data cand faci shopping

- Cumperi in rate fara dobanda
- Asigurare de calatorie gratuita

Arta epistolară

A scrie scrisori este o artă, există chiar un gen literar numit gen epistolar. Scrisorile schimbate între personalități ale culturii devin, cu timpul, documente ale relațiilor dintre acestea și mărturii ale vremii respective. Din cultura biblică vin scrisorile Apos-

tolului Pavel sau Epistolele pauline, adresate de cunoscutul apostol mai multor neamuri (evrei, corinteni, romani etc.). În cultura română din sec al XIX-lea, scrisorile prințului Ion Ghica către poetul Vasile Alecsandri sunt documente incontestabile despre societatea românească, așa cum corespondența dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle, publicată sub titlul „*Scumpa mea doamnă, Eminul meu poet*”, ajută la înțelegerea mai exactă a relațiilor dintre

ei. În toate literaturile lumii s-au scris scrisori celebre, unele în versuri. În literatura română Mihai Eminescu are o serie de cinci *Scrisori*: texte literare foarte profunde din punct de vedere al conținutului și foarte bine realizate din punct de vedere artistic; cea mai cunoscută și mai accesibilă este *Scrisoarea a III-a*.

Vă propun să urmăriți poezia lui Octavian Goga intitulată *Scrisoare*. Ea respectă structura unei scrisori de tip familial, fiind redactată în versuri simple și emoționante. Prima strofă funcționează ca introducere, ultima ca încheiere, iar cuprinsul este rezervat informațiilor și noutăților din familie: activități specifice, vești despre membrii familiei, despre întâmplările și sentimentele celor apropiați. Exact așa cum se întâmplă într-o scrisoare obișnuită.

Vezi cum trece vremea,
Și tu, tot departe.
M-am gândit acum
Să-ți trimit o carte.

A-florit mușcata
Din grădina noastră
Și-i atât de roșu
Macul din fereastră

Straturile-n luncă
Toate-s semănate.
Și-ți spune nănașa
Multă sănătate.

Și mai este-o veste,
– Știi tu, nene, oare?
Peste-o săptămână
Mărităm pe Floare.

Tata-i dus la târguri,
Mama stă și coasă
Și tot plânge, biata,
Că nu ești acasă.

Eu pe gânduri dusă,
Trec seara-n ogradă,
Plâng acolo-n taină,
Plâng să nu mă vadă...

Bată-le pustia
Cele țări străine...
Ne gătim de nuntă
Și gândim la tine.

(*Scrisoare* de Octavian Goga)

Exerciții.

1. Transformați poezia într-o scrisoare în proză, păstrând toate detaliile.
2. Citiți poezia lui George Coșbuc, *O scrisoare de la Muselim-Selo*. Observați cele trei părți ale ei.
3. Citiți (pe internet) cel puțin o scrisoare a lui Ion Ghica către Vasile Alecsandri. Ce observați referitor la limba română din secolul al XIX-lea?
4. Dacă vă interesează scrisorile de dragoste, citiți volumul *Scumpa mea doamnă*, *Eminul meu poet*.
5. Citiți *Epistola I către corinteni* a Apostolului Pavel, ea se referă la dragoste.

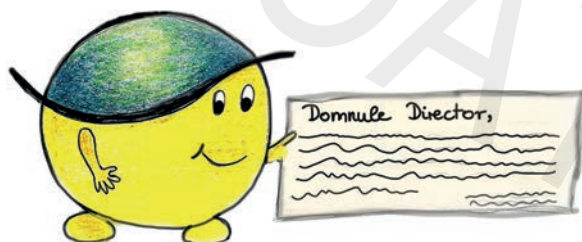
Correspondența oficială. Cererea

Sub acest titlu se reunește corespondența din domeniul administrativ, juridic, diplomatic, economic, politic etc. Textele specifice sunt: curriculum vitae, cererile, procesele verbale, scrisorile de diferite tipuri, ofertele de serviciu, reclamațiile, memoriile, hotărârile juridice etc.

Ele se caracterizează prin faptul că:

- desemnează relațiile dintre o persoană fizică și o instituție sau dintre instituții diferite, fiind destinate schimbului de informații care asigură bunul mers al activității din instituțiile respective;
- se folosesc în relații de muncă sau de colaborare pe diferite planuri (administrativ, economic, juridic, diplomatic, politic, științific sau cultural);
- se redactează în stil neutru, sunt obiective, concise și conțin date și informații exacte;
- se înregistrează în mod oficial, cu număr de înregistrare;

Cetățeanul obișnuit folosește puține compoziții din categoria corespondenței oficiale. Cel mai adesea el redactează **cereri**, **curriculum vitae**, **scrisori de intenție** sau **de motivație**, **proces verbale**.

Cererea este o scurtă și concisă compunere prin care solicităm cuiva – (unui for oficial, unei instituții) prin adresarea directă către conducătorul respectivei instituții – rezolvarea unei probleme personale sau colective, motivând și argumentând solicitarea.

Se face o diferență între **cererea personală** – pe care o persoană o adresează unei instituții sau instanțe și **cererea oficială** – prin care o instituție solicită ceva altei instituții.

Cererea personală este un act și trebuie să respecte anumite reguli de redactare:

- adresarea va fi directă și politicoasă: *Domnule/ doamnă director / decan / rector / ministru / președinte etc.*;
- prezentarea solicitantului cu toate datele personale (*nume, prenume, adresă*) este obligatorie, întrucât se așteaptă un răspuns; răspunsul la cerere este obligatoriu, indiferent dacă el este favorabil sau nefavorabil; termenul pentru răspuns este stabilit prin lege (o săptămână, o lună);

- cererea concretă se face în termeni politicoși, formali (*vă rog să binevoiți ...*), și trebuie să fie cât mai clară și mai concisă;
- motivarea cererii este obligatorie (*solicita această adeverință în vederea înscrierii la examenul de admitere la Universitate*);
- uneori, în sprijinul solicitării, se anexează diferite acte; acest fapt trebuie specificat în finalul cererii prin formula (*Anexez următoarele acte / documente: ...*); ele vor fi enumerate.
- formula de încheiere este necesară (*Cu mulțumiri*);
- data și locul se marchează în stânga jos, iar în dreapta este semnătura;
- ultimul alineat este rezervat pentru a menționa instituția căreia ne-am adresat (*Către Direcțiunea Liceului Nicolae Bălcescu*).
- Cererea poate fi înmănată direct unei persoane sau poate fi înregistrată, iar petentul sau petiționarul – cum se numește solicitantul – va primi un număr de înregistrare și asigurarea că va primi răspuns într-un anumit interval de timp (de obicei o săptămână sau o lună).

Atenție!!!

Cererile se scriu de mână, îngrijit, fără corecturi, pe hârtie de format A4, se aranjează frumos în pagină și se lasă în stânga un spațiu liber de 2–3 cm pentru a se îndosaria (pune și păstra într-un dosar).

Domnule Director,

Subsemnatul Nicula Florian, elev în clasa a XII-a, domiciliat în orașul Giula, strada Gheorghe Doja, nr.25,

Vă rog să binevoiți a-mi elibera o adeverință din care să rezulte că sunt absolvent al acestui Liceu, promoția 2014.

Am nevoie de această adeverință pentru a-mi întocmi un dosar prin care solicit o bursă de studii la o Universitate din România.

Giula, 12 mai 2014

*Cu mulțumiri,
Florian Nicula*

Către

Direcțiunea Liceului „Nicolae Bălcescu”

Exerciții.

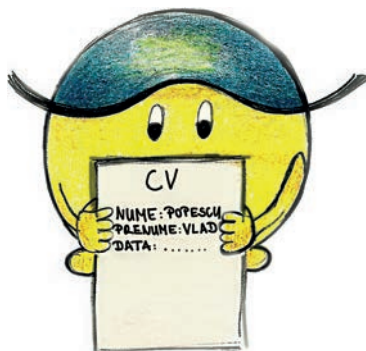
1. Rețineți formulele consacrate redactării unei cereri în limba română: *subsemnatul / subsemnata / subsemnații; vă rog / vă rugăm să binevoiți / a binevoi; solicit / solicităm aceasta...; anexez / anexăm următoarele acte.*
2. Scrieți o cerere adresată școlii, prin care solicitați transferul într-o altă școală.
3. Respectați toate cerințele formale și de conținut.
4. Scrieți o cerere prin care solicitați aprobare pentru organizarea, de către clasa voastră, a unei activități culturale în cadrul școlii (un spectacol, o excursie etc.).
5. Respectați toate cerințele formale și de conținut.

Correspondența oficială. CV

Curriculum vitae este o scurtă prezentare a unei persoane care dorește / trebuie să-și facă cunoscute principalele momente ale vieții și activității, în vederea unui scop precis determinat (înscrierea la un concurs, obținerea unei burse, obținerea unui serviciu etc.).

Datele obligatoriu de menționat sunt:

- numele și prenumele;
- data și locul nașterii;
- domiciliul și adresa exactă, inclusiv număr de telefon sau adresă e-mail;
- studiile efectuate, anii și locul în care le-a efectuat;
- participări la diferite competiții sau concursuri;
- diplomele pe care le deține;
- experiența de muncă;
- pasiunile sau hobby-urile pe care le are.
- Stilul redactării trebuie să fie foarte clar. Redarea evenimentelor se poate face în ordinea cronologică a desfășurării lor, sau în ordine inversă începând cu cele mai recente evenimente.
- Redactarea poate fi făcută în două variante; redactarea „seacă” în care se prezintă cât mai scurt informația sau redactarea mai detaliată, la persoana întâi.
- CV-ul trebuie semnat de autor.

Exemple:

I. Curriculum vitae (varianta concentrată)

Numele: POPESCU

Prenumele: Vlad

Data nașterii: 20. 08. 1996

Locul nașterii: Brașov

Adresa: Str.Lungă nr 7, ap.5, Tel. (004)0268/134.564

Studiile: Școala Generală nr 8, Brașov (2002–2010); Liceul de Artă din Cluj (2010 – până în prezent)

Examene: 2010 – Examenul de Capacitate și examenul de admitere la liceu

Expoziții: 2012 – Muzeul de Artă din Cluj, pictură

Premii: Locul I la expoziția menționată

Experiența profesională: –

Pasiuni: muzica, literatura, sportul (fotbalul)

II. Curriculum vitae (varianta detaliată)

Numele meu este POPESCU Vlad.

M-am născut la data de 20 august 1996, în orașul Brașov.

Locuiesc pe strada Lungă, la numărul 7, apartamentul 5, telefon (004) 0268/134.564. Am început și am continuat studiile la Școala Generală nr 8 din Brașov între anii 2002–2010. În anul 2010 am susținut examenul de Capacitate, iar în urma unui examen am fost admis la Liceul de Artă din Cluj, secția de pictură, unde studiez și în prezent. În anul 2012 am participat cu 3 lucrări la expoziția organizată de liceul nostru la Muzeul de Artă din Cluj. Una dintre picturile mele a fost distinsă cu premiul I la expoziția menționată.

Despre o experiența profesională nu pot vorbi încă.

Pe lângă artă am și alte pasiuni (hobby-uri) artistice: muzica, de bună calitate și literatura. Deși sunt „artist” îmi place și sportul, fotbalul în special.

III. Curriculum vitae (european)

Mai nou se practică și CV-ul european. Formularul acestuia se găsește pe internet și are o structură comună pentru toate limbile europene. Iată un astfel de CV:

Curriculum vitae

Ion, Andrei Popescu

Competențe de comunicare – spirit de echipă: am experiența muncii în echipă încă din facultate, când am participat la activitățile presupuse de proiectele practice și de cercetare derulate în cadrul facultății

- am făcut parte din echipa de baschet a facultății

- am continuat să consolidez această experiență ca angajat în postul de manager administrator de baze de date.

Competențe organizaționale/manageriale

- experiență bună a managementului de proiect și al echipei

- în prezent sunt responsabilul unei echipe compuse din 10 oameni care se ocupă de baza de date și rețeaua de calculatoare a firmei

- am experiență în logistică, ca urmare a formării profesionale dobândite la locul de muncă

Competențe dobândite la locul de muncă

- depanare aparate electrice și electrocasnice

Competențe informatice – o bună stăpânire a limbajelor de programare: Pascal, C, C++, FoxPro, Access, Oracle și a aplicațiilor grafice: Corel Draw, Photoshop, 3D Studio Max

Alte competențe – pasionat de grafica pe calculator

Permis de conducere B

INFORMATII SUPLIMENTARE

Referințele pot fi furnizate la cerere

© Uniunea Europeană, 2002–2013 | <http://europass.cedefop.europa.eu> Pagina 2 / 2

Exerciții.

Întocmiți-vă propriul *Curriculum vitae*, în cele trei variante.

Correspondența oficială. Scrisoarea de intenție

Pe lângă diferitele tipuri de cereri sau CV-uri în corespondența oficială intră și diferite tipuri de scrisori (administrative, de afaceri, diplomatice, juridice). Limbajul folosit în redactarea lor trebuie să fie politicos, dar ferm, iar stilul sobru.

Am ales spre exemplificare **scrisoarea de intenție** sau **de motivație**, întrucât considerăm că ea este tot mai necesară în activitatea cotidiană, de exemplu atunci când este vorba de găsirea unui loc de muncă.

Scrisoarea de intenție este tot o compunere, deci va avea clar stabilite cele trei părți cunoscute: introducere, cuprins, încheiere, cu câteva elemente caracteristice în plus. În primul rând se face identificarea exactă a expeditorului și a destinatarului.

Introducerea este partea în care te prezinți, precizând cum ai intrat în posesia informației care te interesează (loc de muncă, participarea la o activitate de voluntariat, admiterea la studii etc.).

Cuprinsul este partea cea mai importantă a unei scrisori de intenție. În puține cuvinte, sau fraze, trebuie să atragi atenția și să convingi interlocutorul că interesul tău este real. Îți vei motiva bine alegerea și vei sublinia competențele și experiența care corespund cerințelor solicitate de post. Nu exagera, nu repeta datele din CV, nu folosi fraze șablon.

Încheierea servește pentru a formula concluzia și a-ți arăta disponibilitatea pentru continuarea demersului. Tot acum se mulțumește pentru atenția acordată. Formula de încheiere trebuie să fie respectuoasă: cu stimă, cu considerație, cu respect. După care urmează semnătura: numele complet și de asemenea adresa.

Întrucât pentru admiterea la unele facultăți candidații au de întocmit și o scrisoare de intenție, exemplificăm printr-un model de acest gen.

Scrisoare de intenție (model)

Nicolae Pop

Strada Gh. Doja nr 5, ap. 3

Giula, Ungaria

Adresa e-mail: nicolae_pop@gmail.com

Telefon:

În atenția Comisiei de Admitere
Facultatea de Geografie
Universitatea Babeș-Bolyai
Cluj-Napoca, România

Stimate domnule profesor,

Numele meu este Nicolae Pop și vă adresez această scrisoare de intenție, necesară pentru participarea la concursul de admitere la Facultatea de Geografie a UBB, în sesiunea iulie 2014.

Sunt absolvent al Liceului Nicolae Bălcescu din orașul Giula, promoția 2014 și aș dori să studiez Geografia, secția Geografia Turismului, la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj.

Am ales această facultate, în primul rând pentru că îmi place domeniul, o confirmă notele obținute în școală (conform diplomei) și rezultatele extrașcolare menționate în CV; în al doilea rând, dar esențial pentru mine e faptul că școala geografică din Cluj e recunoscută pentru tradiția ei de aproape 100 de ani. Astfel am convingerea că profesorii sunt foarte buni și condițiile de studiu de asemenea.

Am optat pentru o specializare mai nouă, mai actuală, Geografia Turismului, întrucât consider că îmi poate aduce satisfacții în viitor. Aceasta și pentru că provin dintr-un oraș care este un centru turistic, balnear. Sper ca la sfârșitul studiilor, cunoștințele din domeniul turismului acumulate în școală să le pot aplica în practică, poate chiar în orașul meu natal. Mă bazez și pe faptul că sunt o persoană hotărâtă și știu ce vreau. Vreau să studiez într-o universitate bună, să acumulez cunoștințe bogate pe care să le pun în practică la încheierea studiilor.

În speranța că am făcut un prim pas și am câștigat încrederea dumneavoastră, vă mulțumesc pentru atenția acordată.

Giula, 20. iunie 2014

Cu deosebit respect,

Nicolae Pop

Exerciții.

1. Redactați o scrisoare de intenție prin care să solicitați participarea într-un grup care se ocupă de voluntariat. Aveți informația de la un prieten.
2. Redactați o scrisoare de intenție pentru angajare. Informația despre locul de muncă o aveți din presa locală.

Atenție!!!

Mai recent, prin informatizarea serviciilor, în multe situații de comunicare oficială cu instituțiile administrative se impune doar completarea unor formulare tipizate, deseori direct pe internet, ceea ce simplifică activitatea cetățeanului.

Rețineți!

Correspondența este termenul general pentru textele destinate schimbului de informații personale sau oficiale din domeniile administrative, juridice, economice, diplomatice, școlare etc.

Fiecare astfel de text are caracteristici proprii de redactare, dar trebuie să respecte regula corectitudinii și a politeței.

Correspondența clasică se transmite prin poștă, iar cea modernă prin telefon (sms) sau prin internet (e-mail).

După destinatarul documentelor, corespondența poate fi: personală – bilet, invitație, felicitare, telegramă, scrisoare; oficială – cerere, curriculum vitae, scrisori de intenție etc.

BIBLIOGRAFIE DE SPECIALITATE

Programele școlare:

Limba și literatura română (Școli de naționalitate cu limba de predare română și bilingve) Clasele 9–12

Limba și literatura română Pentru școlile de naționalitate în care limba română se predă ca obiect de studiu (Forma tradițională, Forma lărgită și Forma complementară) Clasele 9–12

Publicații:

Avram, Mioara, *Probleme ale exprimării corecte*, București, Editura Academiei RSR, 1987.

Coteanu, Ion, *Gramatică. Stilistică. Compoziție*, București, Editura științifică, 1990.

Gruică, G., *Moda lingvistică 2007. Norma, uzul și abuzul*, București, Editura Paralela 45, 2006.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București, All Educational, 2003.

Șerbănescu, Andra, *Cum se scrie un text*, Iași, Polirom, 2000.

Toma, Ion, Dincă, Ioana, *Limba română. Stilistică și compoziție*, București, Editura Niculescu, 1998.

Notă: Sursele literare folosite în lucrare sunt indicate la finalul textului citat.

CUPRINS

Cuvânt introductiv	5
Comunicarea scrisă. Aspecte teoretice	7
Definiții și clarificări teoretice	7
Elemente de stilistică	11
Stilul și stilistica	11
Calitățile generale ale stilului	14
Calitățile particulare ale stilului	17
Stilurile funcționale	20
Stilul administrativ-juridic / Stilul juridico-administrativ / Stilul oficial-administrativ	23
Stilul publicistic	27
Stilul artistic	30
Figuri de stil (1)	33
Figuri de stil (2)	41
Elemente de compoziție	49
Activități pregătitoare	49
Strategia de elaborare a unui text	53
Redactarea unui text	57
Tipuri de texte funcționale	63
Textul descriptiv	63
Descrierea literar-artistică	68

Descrierea nonliterară	73
Tipuri de texte nonliterare descriptiv-informative (1)	77
Tipuri de texte nonliterare descriptiv-informative (2)	81
Texte descriptiv-informative cu scop publicitar	85
Textul expozitiv (1)	89
Textul expozitiv (2)	93
Textul expozitiv (3)	97
Textul narativ (1)	101
Texte narative cu scop practic și cultural (2)	105
Textul argumentativ-persuasiv (nonliterar) (1).	109
Textul argumentativ-persuasiv (nonliterar) (2).	113
Modele și exerciții de redactare a textelor funcționale	116
Corectitudinea și politețea în corespondență.	
Corespondența particulară. Biletul	116
Corespondența particulară. Telegrama, felicitări, invitații	118
Corespondența particulară. Scrisoarea	122
Comunicarea prin internet / telefon. Poșta electronică / SMS	126
Arta epistolară	128
Corespondența oficială. Cererea	130
Corespondența oficială. CV	133
Corespondența oficială. Scrisoarea de intenție	135
Scrisoare de intenție (model)	136
Bibliografie de specialitate	139

ISBN 978-615-5615-30-6

Croatica Nonprofit Kft. (CT-4125)

Felelős kiadó: Horváth Csaba ügyvezető igazgató

Tördelőszerkesztő: Monoki Béni

Terjedelem: 12,87 (A/5) ív

A könyv tömege: 410 gramm

Tartós tankönyv – 1. kiadás

A nyomdai munkálatokat a Kiadó nyomdája végezte.